

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ – ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Π.Μ.Σ.

**«ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ»**

Διπλωματική Εργασία

**«Η απειλή της ισλαμιστικής τρομοκρατίας μέσα
από τον εξτρεμιστικό λόγο και την αντιμετώπιση
της ευρωπαϊκής νομοθεσίας»**

ΜΑΣΤΟΡΑ ΕΥΓΕΝΙΑ

ΠΓ2019305

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Επιβλέπων Καθηγητής:

ΛΙΒΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Αναπληρωτής Καθηγητής

Μέλη:

ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Αναπληρωτής Καθηγητής

ΚΑΡΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Μον.Επικούρος Καθηγητής

Κέρκυρα 2021

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη Διπλωματική Εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του ΠΜΣ «**Πολιτική, γλώσσα και διαπολιτισμική επικοινωνία**», του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας της Σχολής Ιστορίας και Μετάφρασης Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου, έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή το εξωτερικό.

Οι πηγές, στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο.

Σε κάθε περίπτωση, αναληθούς ή ανακριβούς δηλώσεως, υπόκειμαι στις συνέπειες που προβλέπονται από την Ελληνική και Κοινοτική Νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η Δηλούσα

Μάστορα Ευγενία

Αρ. Μητρώου: ΠΓ2019305

Περίληψη

Το φαινόμενο της τρομοκρατίας έχει μακρά παράδοση στην ιστορία του ανθρώπινου γένους, τις τελευταίες όμως δεκαετίες αποτέλεσε τη μεγαλύτερη απειλή στη δομή του διεθνούς συστήματος. Η εγκληματική τρομοκρατική οργάνωση Ισλαμικό Κράτος (ΙΚ), με επικάλυψη τον ισλαμικό λόγο ανέπτυξε ένα βίαιο εξτρεμιστικό λόγο, μέσω του οποίου κατάφερε να προσελκύσει και να εντάξει στους κόλπους της χιλιάδες μαχητές, απ' όλο τον κόσμο. Ο βίαιος εξτρεμιστικός λόγος της οργάνωσης και οι ξένοι μαχητές έχουν αλλάξει τη σημερινή μορφή της τρομοκρατίας, της οποίας ο κίνδυνος της απειλής παραμένει εξίσου μεγάλος.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστεί ο κίνδυνος της τρομοκρατικής απειλής για τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προέρχεται από τους μαχητές του ΙΚ και των οικογενειών τους, που ή επαναπατρίστηκαν ή πρόκειται να επαναπατριστούν. Επίσης, να αναδειχθούν οι τρόποι αντιμετώπισης της τρομοκρατικής απειλής, αλλά και να επισημανθούν προβλήματα, τα οποία προκύπτουν είτε από αδυναμία, είτε από αδιαφορία των υπευθύνων για επίλυση.

Λέξεις κλειδιά:

Τρομοκρατία, Εξτρεμισμός, Ισλάμ, Ισλαμισμός, Ισλαμικό Κράτος, Ξένοι μαχητές.

Abstract

The phenomenon of terrorism has a long tradition in the history of the human race, but in recent decades it has been the greatest threat to the structure of the international system. The Islamic State (IS) criminal terrorist organization, disguised as Islamic, has developed a violent extremist rhetoric that has attracted and recruited thousands of fighters from around the world. The violent extremist rhetoric of the organization and foreign fighters has changed the current form of terrorism, the threat of which remains just as great.

The purpose of this dissertation is to present the danger of the terrorist threat to the member states of the European Union, coming from the IS fighters and their families, who have either been repatriated or are about to be repatriated. Also, to highlight the ways to deal with the terrorist threat and point out problems, which arise either from weakness or from indifference of those responsible for solving.

Keywords:

Terrorism, Extremism, Islam, Islamism, Islamic State, Foreign fighters.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

<i>Περίληψη</i>	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ.....	10
1.1. Ορισμός της Τρομοκρατίας	10
1.2. Ορισμός της τρομοκρατίας από την Ε.Ε.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜΙΣΤΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ.....	15
2.1. Ισλάμ: Βασικές αρχές και πεποιθήσεις.....	15
2.2. Ισλαμισμός- σαλαφισμός - τζιχαντισμός.....	18
2.3. Το Ισλαμικό Κράτος (ΙΚ).....	20
2.4. Εξτρεμισμός – ισλαμικός εξτρεμισμός.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : ΙΣΛΑΜΙΣΤΙΚΟΣ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ.....	28
3.1. Το αφήγημα του ΙΚ.....	28
3.2. Η επικοινωνιακή πολιτική του ΙΚ.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : Η ΑΠΕΙΛΗ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ.....	40
4.1. Η στρατολόγηση.....	40
4.2. Ο επαναπατρισμός των μαχητών.....	43
4.3. Η αντιμετώπιση της απειλής.....	47
<i>αντί..συμπερασμάτων: προβλήματα</i>	52
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	56
ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ - ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ.....	57
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.....	62
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2.....	68

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της τρομοκρατίας, σίγουρα δεν είναι ούτε κάτι σύγχρονο, ούτε κάτι παροδικό, γι' αυτό, δυστυχώς και θα συνεχίζει να μας απασχολεί για πολλά ακόμα χρόνια. Η τρομοκρατία είναι τόσο παλιά, όσο και ο ανθρώπινος πολιτισμός, αλλά ταυτόχρονα τόσο σημερινή, όσο και οι τίτλοι των πρωινών ειδήσεων. Το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 έθεσε την τρομοκρατία και ειδικότερα, την ισλαμιστική τρομοκρατία, στο επίκεντρο των διεθνών συζητήσεων και άλλαξε εντελώς και δραματικά την καθεστηκυία τάξη των πραγμάτων, εισάγοντας στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος ένα νέο κύκλο βίας και αίματος, άνευ συνόρων.

Η ισλαμιστική τρομοκρατία αναδείχθηκε ως η σημαντικότερη απειλή για τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) μετά την εμφάνιση ισλαμιστικών ριζοσπαστικών πυρήνων στην Ευρώπη και των τρομοκρατικών χτυπημάτων, που δέχθηκαν μεγάλα αστικά κέντρα της, ανατρέποντας δεδομένα αγαθά της ΕΕ. όπως η ελευθερία, η ασφάλεια, η σταθερότητα, η κοινωνική και οικονομική ευημερία. Η εμφάνιση της ισλαμιστικής τρομοκρατίας στην Ευρώπη και τα απρόβλεπτα τρομοκρατικά χτυπήματα που έπληξαν πόλεις της Ευρώπης, τα περισσότερα εξ αυτών σχεδιασμένα και οργανωμένα από την τρομοκρατική οργάνωση του Ισλαμικού Κράτους (ΙΚ), δημιουργούν έντονη ανησυχία σχετικά με το νέο ζήτημα ασφαλείας που προέκυψε για τις χώρες της Ε.Ε, που μέχρι πριν από μερικά χρόνια θεωρούνταν οι ασφαλέστερες σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πως όμως κατάφερε αυτή η οργάνωση να δημιουργήσει ένα κράτος που σκορπά τον τρόμο, αποκεφαλίζει και καταστρέφει, αλλάζοντας και τη σημερινή μορφή της τρομοκρατίας; Η τρομοκρατική απειλή από το ΙΚ παραμένει εξίσου υψηλή, όπως τα πρώτα χρόνια της εμφάνισής του στο διεθνές προσκήνιο; Υπάρχουν τρόποι που μπορεί αυτή η απειλή, εάν όχι να εξαλειφθεί, να αντιμετωπιστεί σε βαθμό ικανοποιητικό, ώστε οι άνθρωποι να ζουν ασφαλείς; Στο παρόν πόνημα θα γίνει προσπάθεια να απαντηθούν αυτά τα ερωτήματα, των οποίων οι απαντήσεις στοχεύουν στη συμβολή αντιμετώπισης της τρομοκρατίας του ΙΚ, αλλά και κάθε τρομοκρατικής οργάνωσης, που καταπατά τα αναφαίρετα δικαιώματα της ελευθερίας και ασφάλειας του ανθρώπου.

Επειδή κάθε συζήτηση απαιτεί και έναν ορισμό και επειδή ο ορισμός της τρομοκρατίας ενέχει δυσκολίες και αντιφάσεις, στο **πρώτο κεφάλαιο** θα

ασχοληθούμε με τον ορισμό της τρομοκρατίας γενικά και με το πώς ορίζεται η τρομοκρατία από την Ευρωπαϊκή Ένωση, της οποίας μέλος είναι και η Ελλάδα. Η Ελλάδα, αν και μέχρι τώρα έδειξε ότι δεν περιλαμβάνεται στους στόχους υψηλής προτεραιότητας του ΙΚ, τα τρομοκρατικά χτυπήματα σε χώρες της Ε.Ε έχουν αντίκτυπο και στη χώρα μας. Πέρα από το εννοιολογικό πλαίσιο της τρομοκρατίας, είναι προφανής η ανάγκη ενός κοινά αποδεκτού ορισμού και η δημιουργία ενός κοινού νομικού πλαισίου, τα οποία θα επιτρέψουν την καταπολέμηση του φαινομένου.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** θα ασχοληθούμε με το Ισλάμ και την ισλαμιστική τρομοκρατία. Επειδή στον όρο Ισλάμ υπάρχει σύγχυση, η οποία οδηγεί σε παρερμηνείες, στην πρώτη ενότητα του κεφαλαίου θα αποσαφηνιστούν οι βασικές αρχές και πεποιθήσεις της Ισλαμικής θρησκείας και στην δεύτερη ενότητα θα αναλυθούν οι όροι ισλαμισμός, σαλαφισμός και τζιχαντισμός, όροι που καθορίζουν το πνεύμα και τη μορφή της σημερινής ισλαμιστικής τρομοκρατίας, η οποία αναδείχθηκε ως η σημαντικότερη απειλή για τα κράτη –μέλη της Ε.Ε.

Η ισλαμιστική τρομοκρατική οργάνωση του ΙΚ, της οποίας η ικανότητα να σκηνοθετεί τον τρόπο ξεπερνάει την ικανότητα της να καταστρέφει,¹ θα μας απασχολήσει στην τρίτη ενότητα. Το ΙΚ ανέκυψε ως μεταλλαγμένος απότοκος άλλων ανεπιτυχών παραστρατιωτικών ισλαμικών και εξτρεμιστικών θυλάκων, που δρούσαν στην ταραχώδη Μέση Ανατολή.² Από το 1999, που εντοπίζονται οι ρίζες του ΙΚ, έχει λάβει διάφορα ονόματα και έχει αλλάξει αρκετές φορές η ηγεσία του.³ Η εργασία επικεντρώνεται χρονικά από το 2014, που το ΙΚ ανακήρυξε το χαλιφάτο, έως τις μέρες μας. Αφού αναφερθούμε στη δομή και τους στόχους της οργάνωσης, στην τέταρτη ενότητα θα εξεταστούν οι όροι εξτρεμισμός και ισλαμικός εξτρεμισμός, έννοιες, οι οποίες θα βοηθήσουν την καλύτερη κατανόηση των παραγόντων, τους οποίους το ΙΚ κατάφερε να εκμεταλλευτεί και να προσηλυτίσει μεγάλο αριθμό ξένων μαχητών και έτσι να πετύχει έναν από τους κυριότερους στόχους του.

Σύμφωνα με το διεθνές κέντρο για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, ως ξένοι μαχητές ορίζονται τα άτομα που καθοδηγούνται κυρίως από την ιδεολογία και τη θρησκεία ή τη συγγένεια, εγκαταλείπουν τη χώρα καταγωγής τους ή τη χώρα της

¹ Roy Olivier, *Η τζιχάντ και ο θάνατος*, μτφρ. Ξενάκη Κ., Αθήνα: Πόλις, 2017, σελ.129

² Napoleoni L., *Ο Ισλαμιστικός Φοίνικας: Το Ισλαμικό Κράτος και οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις στη Μέση Ανατολή*, μτφρ. Τριανταφύλλου Σ., Αθήνα: Πατάκης, 2015, σελ.159 και Warrick J., *Black Flags: The Rise of ISIS*, New York: Doubleday, 2015, σελ 207-214

³ Βλέπε Παράρτημα 1

συνήθους διαμονής τους ώστε να ενταχθούν σε ένα κόμμα, το οποίο εμπλέκεται σε ένοπλη σύγκρουση.⁴ Ωστόσο, επειδή στην εργασία εξετάζεται συγκεκριμένα το θέμα των ξένων μαχητών της τρομοκρατικής οργάνωσης του ΙΚ, κάθε αναφορά σε ξένους μαχητές συμφωνεί με το ψήφισμα 2178 του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, το οποίο αναφέρεται στα άτομα που ταξιδεύουν σε κράτος διαφορετικό από το κράτος διαμονής ή υπηκοότητάς τους, με σκοπό την διάπραξη, προγραμματισμό ή προετοιμασία ή συμμετοχή σε τρομοκρατικές πράξεις, ή την παροχή και λήψη τρομοκρατικής εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της ένοπλης σύγκρουσης.⁵

Το **τρίτο** κεφάλαιο θα εστιάσει στον ισλαμιστικό εξτρεμιστικό λόγο, τον οποίο ανέπτυξε το ΙΚ, για να καταφέρει να σπείρει τον τρόμο, αλλά και να ενταχθούν και να δηλώσουν πίστη σε αυτό, εκτός από τον πληθυσμό των κατεχόμενων εδαφών του και μαχητές από όλο τον κόσμο. Μέσα από την έρευνα σε λόγους των ηγετών του ΙΚ, σε δημοσιεύματα, περιοδικά, έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, θα αποδειχθεί ότι η τρομοκρατική οργάνωση του ΙΚ, για να πετύχει τους στόχους της ανέπτυξε έναν βίαιο εξτρεμιστικό λόγο, χρησιμοποιώντας ως επικάλυψη τον ισλαμικό λόγο και θέτοντας σε ομηρία την ισλαμική θρησκεία και γενικά τον μουσουλμανικό πληθυσμό. Το γεγονός αυτό, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Λίβας Σ., την χαρακτηρίζει ως διπλά εγκληματική οργάνωση.⁶ Στην επόμενη ενότητα θα αναφερθούν τα μέσα, και ο τρόπος, τον οποίο το ΙΚ χρησιμοποίησε για να καταφέρει να διαδώσει το αφήγημα του και τον εξτρεμιστικό του λόγο.

Το **τέταρτο** και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, θα επικεντρωθεί στον τρόπο με τον οποίο γινόταν η στρατολόγηση των ξένων μαχητών, η εκπαίδευσή τους, αλλά και γενικά η διαμονή τους στους κόλπους του χαλιφάτου, κάτω από το νόμο της σαρία, όχι μόνο των ανδρών, αλλά και των γυναικόπαιδων. Στη δεύτερη ενότητα, μέσα από την κατηγοριοποίηση των μαχητών που επαναπατρίζονται, ειδικά μετά την κατάρρευση του ΙΚ, θα παρουσιαστούν οι κίνδυνοι, οι οποίοι προκύπτουν από τον επαναπατρισμό τους. Στη συνέχεια, αφού παρουσιαστούν τα σημαντικότερα μέτρα, που λαμβάνει η Ε.Ε με τους μηχανισμούς ασφαλείας της, ώστε να μειώσει τον κίνδυνο της τρομοκρατικής απειλής, η οποία αποτελεί για αυτή ένα από τα

⁴ Paulussen Ch., Repressing the Foreign Fighters Phenomenon and Terrorism in Western Europe: Towards an Effective Response Based on Human Rights, ICCT Research Paper November 2016

⁵ [https://undocs.org/S/RES/2178%20\(2014\)](https://undocs.org/S/RES/2178%20(2014))

⁶ Λίβας Σ., *Όμεις της Μέσης Ανατολής. Πόλεμος – Ιδεολογία – Θρησκεία*, Αθήνα: Παπαζήση, 2017, σελ.49

υψηλότερα ζητήματα δράσης. Τέλος, κρίνοντας ότι είναι σημαντικότερο και πλέον χρήσιμο στην επίτευξη του σκοπού της εργασίας, αντί συμπερασμάτων, θα αναδειχθούν τα σημαντικά προβλήματα, που εγείρονται στην προσπάθεια αντιμετώπισης της ισλαμιστικής απειλής και θα παρουσιαστούν προτάσεις, οι οποίες θα συμβάλλουν στη μείωση του κινδύνου της ισλαμιστικής τρομοκρατίας.

Τέλος, θα παρατεθεί η βιβλιογραφία, η οποία θα πρέπει να τονιστεί ότι, για να μειωθεί η ελλειπτικότητα της, λόγω του ότι το φαινόμενο ΙΚ είναι σχετικό νέο, συμπληρώνεται από πλούσια αρθρογραφία και δικτυογραφία. Επιπρόσθετα παρατίθενται δύο παραρτήματα. Στο πρώτο παράρτημα παρουσιάζονται διάφορες τρομοκρατικές ισλαμιστικές οργανώσεις και στο δεύτερο παράρτημα παρουσιάζονται πίνακες ευρωπαϊών μαχητών του ΙΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η εμφάνιση της τρομοκρατίας, λόγω του ότι τα όπλα, οι μέθοδοι και οι στόχοι των τρομοκρατών μεταβάλλονται συνεχώς, δεν γίνεται το ίδιο αντιληπτή για όλους τους ανθρώπους. Για άλλους είναι προφανές ότι χρησιμοποιείται από άτομα και οργανώσεις για πολλές χιλιετίες, ενώ για άλλους η πραγματική τρομοκρατία είναι φαινόμενο μερικών χιλιετιών. Το πρόβλημα, όμως που εγείρεται στο φαινόμενο της τρομοκρατίας δεν είναι αυτό της χρονικής τοποθέτησης της εμφάνισης της τρομοκρατίας, όσο αυτό του ορισμού της, το οποίο χαρακτηρίζεται από τον Law D. Randall ως «ναρκοπέδιο».⁷

1.1. Ο ορισμός της τρομοκρατίας

Ο όρος «τρομοκρατία» εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1798, στο παράρτημα του Λεξικού της Γαλλικής Ακαδημίας (Dictionnaire de l'Academie francaise) με αρνητική σημασία, καθώς ο όρος «τρόμος» χρησιμοποιούνταν για να περιγράψει τη δράση των εχθρών της επανάστασης και ήταν συνώνυμος της τυραννίας.⁸ Στη νεότερη εποχή, παρότι ο όρος χρησιμοποιήθηκε επίσημα το 1930 στις Βρυξέλλες, στη διεθνή διάσκεψη για την ενοποίηση του Ποινικού Κώδικα, δεν αναλύθηκε και δεν στοιχειοθετήθηκε ένας σαφής επιστημονικός ορισμός.⁹

Η διεθνής κοινότητα, λόγω κυρίως των ιδεολογικών αντιθέσεων και τούτο λόγω του γεγονότος ότι οι απόψεις διαφέρουν ως προς το πότε μια βίαιη πράξη καλείται τρομοκρατική, δηλαδή πότε μπορεί και πότε όχι να είναι αποδεκτή η χρήση βίας, δεν έχει κατορθώσει να συμφωνήσει σε έναν ακριβή ορισμό της τρομοκρατίας. Παρότι οι τρομοκρατικές πράξεις προκαλούν μεγάλη ανησυχία στη διεθνή κοινότητα, οι σημαντικές αποκλίσεις των κρατών πάνω στο θέμα της τρομοκρατίας, που παραδόξως δεν εμποδίζουν την υιοθέτηση πολλών διεθνών συμβάσεων και πολλαπλών ψηφισμάτων πάνω σε συγκεκριμένες πτυχές της τρομοκρατίας, εμποδίζουν την εμφάνιση συναίνεσης σε έναν οριζόντιο ορισμό της τρομοκρατίας.¹⁰ Ως ορατή συνέπεια από την μη ύπαρξη ενός κοινού αποδεκτού ορισμού, είναι το

⁷ Λω Ντ. Ρ., *Τρομοκρατία Μια παγκόσμια ιστορία*, μτφρ. Δήτσας Φ., Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2020, σελ.1-2

⁸ L'Heuillet H., *Στις πηγές της τρομοκρατίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις, 2013, σελ.14

⁹ Στρίγας Κ. Α, *Τρομοκράτες στη Νέα Υόρκη*, Θεσσαλονίκη: Κάδμος, 2001, σελ. 9.

¹⁰ Dumitriu E., «The E.U.'s Definition of Terrorism: The Council Framework Decision on Combating Terrorism», *German Law Journal*, Cambridge University Press, vol 5, no 5 , 2004, σελ. 585-602

δυσχερές της αντιμετώπισής της αλλά και η δημιουργία πολλών παρερμηνειών γύρω από τη φύση και το περιεχόμενό της.

Μέχρι τις μέρες μας, δεν έχει υπάρξει κάποια σημαντική πρόοδος στην εξασφάλιση ενός παγκοσμίως αποδεκτού ορισμού και ο όρος τρομοκρατία εμφανίζει περισσότερους από εκατό ορισμούς, που εκτείνονται σε διάφορους ακαδημαϊκούς τομείς. Είναι χαρακτηριστική η έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Alex Schmid και Albert Jongman στο Πανεπιστήμιο του Leiden (1988) και έδειξε ότι υπήρχαν 109 διαφορετικοί ακαδημαϊκοί και επίσημοι ορισμοί της τρομοκρατίας.¹¹

Αναλύοντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία παρατηρείται ότι οι ορισμοί της τρομοκρατίας προέρχονται κατά κύριο λόγο από τρία σύνολα φορέων. Το πρώτο σύνολο είναι οι φορείς της εξουσίας και ιδίως το κράτος. Το δεύτερο σύνολο είναι διάφοροι ακαδημαϊκοί φορείς και το τρίτο σύνολο είναι όσοι ανήκουν σε αυτού του είδους τις τρομοκρατικές οργανώσεις, καθώς και οι προσκείμενοι σ' αυτούς. Το πρώτο σύνολο, το κράτος, στοχεύοντας στην παρεμπόδιση των αντιπάλων του, ορίζει συνήθως την τρομοκρατία με τρόπο που ευνοεί την πολιτική του και δημιουργεί ορισμούς και νόμους χωρίς να υπολογίζει ότι ακόμα και το ίδιο είναι πιθανό ν' ασκεί τρομοκρατία. Ένας κυβερνητικός εκπρόσωπος μπορεί περισσότερο ή λιγότερο ξεκάθαρα να θεωρήσει ή να ορίσει την τρομοκρατία ως βιαιότητα εναντίον της δικής του πλευράς, σε αντιδιαστολή με το ίδιο είδος βίας που ασκείται από τη δική του πλευρά.¹² Το δεύτερο σύνολο, η ακαδημαϊκή επιστημονική κοινότητα, εξετάζει το ζήτημα αντικειμενικότερα και με περισσότερη διάθεση συμβιβασμού, χωρίς πάλι να λείπουν οι διαφωνίες και οι διαφορετικοί ορισμοί. Τέλος, οι τρομοκράτες και οι υποστηρικτές τους δε δέχονται ότι ασκούν τρομοκρατία σε καμία φάση της δραστηριότητάς τους, ενώ θεωρούν ότι η μόνη μορφή τρομοκρατίας που υπάρχει είναι η κρατική.¹³

Όλη αυτή η αντιπαράθεση στο θέμα του ορισμού της τρομοκρατίας μπορεί να συνοψιστεί στη φράση που έχει επικρατήσει να λέγεται από όσους ασχολούνται με το φαινόμενο της τρομοκρατίας: «*one man's terrorist is another man's freedom fighter*»

¹¹ Merari A., «Terrorism as a Strategy of Insurgency», *Terrorism and political violence*, 1993, Vol. 5, No. 4, σελ 214.

¹² Honderich T., *Οι πόλεμοι της τρομοκρατίας*, μτφρ. Μ. Χωρεάνθη, Αθήνα: Ιωλκός 2007, σελ. 145

¹³ Teichman J., *How to Define Terrorism, Philosophy*, Cambridge, 1989 σ. 507 και Φ. Δασκαλοπούλου-Λιβαδά Φ., *Τρομοκρατία: Νεότερες εξελίξεις στο διεθνές δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998, σ. 82.

(αυτός που θεωρείται τρομοκράτης από τη μία πλευρά είναι ταυτόχρονα ένας μαχητής της ελευθερίας για την άλλη).¹⁴

Ο 21^{ος} αιώνας χαρακτηρίζεται από μια νέα, καταστροφικότερη και απειλητικότερη μορφή τρομοκρατίας, η οποία στηρίζεται ιδεολογικά στον ισλαμικό φονταμενταλισμό και η οποία θα μπορούσε να χωριστεί σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη αφορά οργανώσεις όπως η Χαμάς της Παλαιστίνης και η σιϊτική παραστρατιωτική οργάνωση Χεζμπολάχ στο Λίβανο,¹⁵ οι οποίες δρουν κυρίως στις χώρες από τις οποίες προέρχονται και η δεύτερη κατηγορία αφορά οργανώσεις όπως η Αλ Κάιντα και το ΙΚ, οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο και ενάντια όλων εκείνων των «προδοτικών κυβερνήσεων της ούμμα»,¹⁶ που εγκαταλείπουν το Ισλάμ και παρακμάζουν ακολουθώντας δυτικές αντιλήψεις για την οργάνωση των κοινωνιών τους¹⁷ και με τις οποίες θα ασχοληθούμε αναλυτικότερα στο 3^ο κεφάλαιο.

1.2. Πως ορίζεται η τρομοκρατία από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μόλις το 1977, με την υπογραφή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης, κατέστη η περισσότερο δυνατή ομοιογένεια των συμφερόντων των ευρωπαϊκών κρατών, πάνω στο θέμα της τρομοκρατίας. Επειδή όμως ο στόχος της Σύμβασης ήταν διαδικαστικός, δηλαδή η δίωξη τρομοκρατικών πράξεων, δεν πρόσφερε έναν ολοκληρωμένο ορισμό της τρομοκρατίας. Κατά τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις 5 Σεπτεμβρίου του 2001, σχετικά με τον ρόλο της Ε.Ε. στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και πάλι ο ορισμός που προτάθηκε ήταν ασαφής. Το θετικό από αυτή τη σύσταση του Κοινοβουλίου ήταν η έκκλησή της προς το Συμβούλιο της Ε.Ε να εκδώσει απόφαση – πλαίσιο για τη θέσπιση ορισμού των τρομοκρατικών αδικημάτων.¹⁸

Μια υπόδειξη ενός κοινού ορισμού δόθηκε την 13η Ιουνίου 2002, στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στην απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, στην οποία καθορίστηκαν ποιά εγκλήματα θεωρούνται τρομοκρατικά. Το Συμβούλιο της Ε.Ε., με την οδηγία 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και

¹⁴ Weitzman A. E., Kew D., Responding to September 11: A conflict Resolution Scholar Practitioner's Perspective *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 2, 2002, σελ.109-117

¹⁵ Βλέπε Παράρτημα 1

¹⁶ Η αραβική λέξη Ούμμα (ummah) σημαίνει κοινότητα. Είναι συνώνυμη του ummat al-Islam και χρησιμοποιείται για το σύνολο των πιστών της Ισλαμικής θρησκείας. <https://en.wikipedia.org/wiki/Ummah>

¹⁷ Weinberg L., *Global Terrorism: A Beginner's Guide*, Oxford: Oneworld Publications, 2005, σελ.47

¹⁸ Dumitriu E., «The E.U.'s Definition of Terrorism: The Council Framework Decision on Combating Terrorism», *German Law Journal*, Cambridge University Press, vol 5, no 5, 2004, σελ. 585-602

του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της 15ης Μαρτίου 2017, αντικατέστησε την προαναφερθείσα απόφαση.¹⁹ Στην οδηγία 2017/541 καθορίστηκαν ποιά εγκλήματα θεωρούνται τρομοκρατικά και προστέθηκε ο ορισμός της «τρομοκρατικής ομάδας» ως εξής: «Μια δομημένη ομάδα με περισσότερα από δύο άτομα, που έχει συσταθεί για μια χρονική περίοδο και ενεργεί από κοινού για να διαπράξει τρομοκρατικά αδικήματα · «δομημένη ομάδα» σημαίνει μια ομάδα που δεν σχηματίζεται τυχαία για την άμεση διάπραξη ενός αδικήματος και η οποία δεν χρειάζεται να έχει επίσημα καθορισμένους ρόλους για τα μέλη της, τη συνέχεια της συμμετοχής της ή μια ανεπτυγμένη δομή »

Συγκεκριμένα, καθορίστηκε ότι θα πρέπει από την εθνική νομοθεσία των κρατών – μελών να χαρακτηρίζονται ως τρομοκρατικά εγκλήματα οι εκ προθέσεως ενέργειες που αποσκοπούν σε σοβαρά πλήγματα κατά χωρών ή οργανισμών και πραγματοποιούνται με τους παρακάτω τρόπους:

- Προσβολή κατά της ζωής προσώπου που δύναται να προκαλέσει θάνατο.
- Προσβολή κατά της σωματικής ακεραιότητας προσώπου.
- Απαγωγή ή αρπαγή ομήρου.
- Πρόκληση εκτεταμένων καταστροφών σε ιδιωτικές ή δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς, εγκαταστάσεις ή υποδομές που δύναται να εκθέσουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές ή να προξενήσουν σημαντικές οικονομικές απώλειες.
- Κατάληψη οποιουδήποτε μέσου μαζικής μεταφοράς ή μεταφοράς εμπορευμάτων.
- Κατασκευή, κατοχή, κτήση, μεταφορά, προμήθεια ή χρήση εκρηκτικών υλών ή όπλων συμβατικών, χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών ή πυρηνικών, καθώς και η έρευνα και ανάπτυξη σχετικά με τα χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά ή πυρηνικά όπλα.
- Απελευθέρωση επικίνδυνων ουσιών ή πρόκληση πυρκαγιών, πλημμύρων ή εκρήξεων με σκοπό την έκθεση ανθρώπινης ζωής σε κίνδυνο.
- Διαταραχή ή διακοπή εφοδιασμού ύδατος, ηλεκτρικού ρεύματος ή άλλου βασικού φυσικού πόρου με σκοπό την έκθεση ανθρώπινης ζωής σε κίνδυνο.
- Απειλή τέλεσης οποιασδήποτε εκ των ανωτέρω πράξεων.²⁰
- Παράνομη παρεμβολή σε σύστημα πληροφοριών όταν αφορά σοβαρή παρεμπόδιση ή διακοπή της λειτουργίας συστήματος πληροφοριών, με την εισαγωγή ηλεκτρονικών

¹⁹ Η Οδηγία 2017/541 αντικαθιστά την 2002/475/ΔΕΥ της απόφασης-πλαίσου του Συμβουλίου και τροποποιεί την 2005/671/ΔΕΥ απόφαση του Συμβουλίου.

²⁰ Οδηγία 2017/541/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ.

δεδομένων, διαβίβαση, ζημία, διαγραφή, φθορά, αλλοίωση ή εξάλειψη αυτών των δεδομένων ή με τον αποκλεισμό της πρόσβασης στα δεδομένα αυτά, εκ προθέσεως και χωρίς δικαίωμα. Επίσης, όταν οι ανωτέρω ενέργειες προκαλούν σοβαρές ζημιές ή όταν διαπράττονται σε πληροφοριακό σύστημα που αποτελεί μέρος υποδομής ζωτικής σημασίας.²¹

Σύμφωνα με την Οδηγία, σκοπός των παραπάνω πράξεων θα πρέπει να είναι ο εκφοβισμός ενός πληθυσμού, ο αθέμιτος εξαναγκασμός κυβέρνησης ή διεθνούς οργανισμού να εκτελέσει ή να παραλείψει οποιαδήποτε πράξη, καθώς και η σοβαρή αποσταθεροποίηση ή καταστροφή θεμελιωδών πολιτικών, συνταγματικών, οικονομικών ή κοινωνικών δομών μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού. Επίσης, σχετικά με την τρομοκρατική ομάδα, καθορίζεται ότι χαρακτηρίζονται ως εγκλήματα η εκ προθέσεως καθοδήγηση τρομοκρατικής ομάδας και η συμμετοχή σε δραστηριότητες της, καθώς και στην παροχή οποιασδήποτε βοήθειας γνωρίζοντας ότι αυτή θα συμβάλλει στις εγκληματικές της δραστηριότητες.²²

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, η Ε.Ε. θεωρεί την τρομοκρατία ένα σύνολο εγκληματικών δραστηριοτήτων και δράσεων που διαταράσσουν την κοινωνική ειρήνη και τις δημοκρατικές αρχές. Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε την αποφυγή της χρήσης ορολογίας που θα μπορούσε να συνδέσει την τρομοκρατία με μια συγκεκριμένη (ακραία μορφή) πεποίθηση ή ιδεολογία, ειδικά επειδή η τρομοκρατία έχει συσχετιστεί όλο και περισσότερο με τον θρησκευτικό εξτρεμισμό, ιδιαίτερα σε σχέση με την Αλ Κάιντα, το ΙΚ και άλλες τρομοκρατικές ομάδες, που εμπνέονται ή συνδέονται με αυτές. Μετά την επίθεση στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου, η τρομοκρατία, ιδιαίτερα στο κοινό, από το να θεωρείται ως εγκληματική πράξη μετατράπηκε σε μια πράξη φαινομενικά προερχόμενη από τη θρησκεία, δηλαδή το Ισλάμ. Έτσι, η τρομοκρατία άρχισε να συνδέεται όλο και περισσότερο με τον ισλαμιστικό εξτρεμισμό και όροι όπως η «νέα τρομοκρατία» άρχισαν να προσελκύονται στο δημόσιο λόγο και στις ακαδημαϊκές συζητήσεις, προκαλώντας και νέες αντιπαραθέσεις στον ορισμό της. Το Ισλάμ και η ισλαμιστική τρομοκρατία θα είναι και τα θέματα, τα οποία θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο.

²¹ Οδηγία 2013/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Αυγούστου 2013 για τις επιθέσεις κατά συστημάτων πληροφοριών και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2005/222/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

²² Οδηγία 2017/541/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜΙΣΤΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο όρος «Ισλάμ» και οτιδήποτε σχετικό με αυτόν στο δυτικό κόσμο, δημιουργεί μια σύγχυση που οδηγεί σε εσφαλμένα συμπεράσματα, καθώς ταυτίζεται με όρους όπως το «πολιτικό Ισλάμ», ο «ισλαμικός φονταμενταλισμός» και η «ισλαμική τρομοκρατία». Το γεγονός αυτής της σύγχυσης οδηγεί πάντοτε σε αόριστες γενικεύσεις, καθώς στις πλείστες των περιπτώσεων τα εσφαλμένα συμπεράσματα που εξάγονται παρουσιάζουν ότι όλοι οι μουσουλμάνοι είναι τρομοκράτες. Προφανώς αυτό δεν ισχύει, καθώς το Ισλάμ έχει ιστορία 1400 χρόνων, ενώ αυτό που σήμερα αποκαλούμε ισλαμισμό υπάρχει εδώ και έναν αιώνα.²³ Προκειμένου, να αποφευχθούν οι παρερμηνείες απαιτείται η σύντομη και περιεκτική ανάλυση του κάθε όρου, ώστε να διαχωριστούν μεταξύ τους και να διασαφηνιστεί τι αντιπροσωπεύει κάθε όρος. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν τα βασικότερα σημεία των στόχων και της δομής του ΙΚ, την οργάνωση που χαρακτηρίζει, ίσως περισσότερο από κάθε άλλη τον ισλαμικό εξτρεμισμό.

2.1 Ισλάμ: Βασικές αρχές και πεποιθήσεις

Το Ισλάμ σήμερα, αποτελεί τη θρησκεία ενός και πλέον δισεκατομμυρίου ανθρώπων, η οποία κερδίζει πιστούς με μεγαλύτερους ρυθμούς σε σχέση με το Χριστιανισμό, τον Βουδισμό και τον Ινδουισμό. Επιπλέον, οι παραδοσιακά θεωρούμενες χριστιανικές κοινωνίες της Δύσης περιλαμβάνουν στους κόλπους τους έναν αρκετά υψηλό αριθμό μουσουλμάνων, οι οποίοι ζουν αρμονικά ανάμεσά τους.²⁴

Η περιορισμένη γνώση αυτής της θρησκευτικής παράδοσης, η οποία μάλιστα στηρίζεται περισσότερο σε στερεότυπα και εθνοκεντρικούς φόβους, η ανακάλυψη του ισλαμικού φονταμενταλισμού²⁵ από τη Δύση και εν συνεχεία οι τρομοκρατικές ενέργειες ακραίων ισλαμιστικών στοιχείων κατά συγκεκριμένων δυτικών στόχων, με ορόσημο την επίθεση της Αλ Κάιντα στη Νέα Υόρκη το 2001, χρωμάτισε αρνητικά

²³ Νόμιαν Ρ. Π., *Οι νέοι τζιχαντιστές: Ισλαμικό Κράτος, Ευρώπη και το επόμενο κύμα τρομοκρατίας*, μτφρ. Δηράνη Π., Αθήνα: Διάμετρος, 2016, σ.54-55.

²⁴ Μακρή Γ., *Ισλάμ. Πεποιθήσεις, πρακτικές και τάσεις*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2004, σ.19-20

²⁵ Η κοινή χρήση του όρου φονταμενταλιστής χαρακτηρίζει το φανατικό, δογματικό και ενίοτε βίαιο άτομο, το οποίο θέλει να επιβάλλει τις δικές του απόψεις. Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός είναι σήμερα η πιο ενεργή και βίαιη εκδοχή του θρησκευτικού φονταμενταλισμού. Η μορφή του αυτή, σχετίζεται με σειρά ιστορικών και πολιτικών λόγων και όχι με το ίδιο το Ισλάμ ως θρησκεία. Βανδώρος Σ., *Εισαγωγή στις Πολιτικές Ιδεολογίες*, Αθήνα: ΣΕΑΒ, 2015, σελ.189,194

ολόκληρη την ισλαμική πολιτισμική και θρησκευτική παράδοση.²⁶ Τη διαμόρφωση της αρνητικής αυτής εικόνας ενίσχυσε σε μεγάλο βαθμό, τόσο ο αρνητικός λόγος των ΜΜΕ, όσο και τα διάφορα τμήματα των ευρωπαϊκών και αμερικανικών πολιτικών και ακαδημαϊκών κατεστημένων.²⁷

Βασική πίστη στη θρησκεία του Ισλάμ είναι ότι τα πάντα είναι δημιούργημα του Θεού, ο οποίος είναι φιλεύσπλαχνος και αγαπά τα δημιουργήματά του και κυρίως τον άνθρωπο, γι αυτό και έστειλε στη γη μία σειρά από προφήτες (τον Νώε, τον Αβραάμ, τον Μωϋσή και τον Ιησού), για να τον σώσουν από την αμαρτία αλλά, επειδή αυτοί απέτυχαν, ήρθε ο σπουδαιότερος όλων, ο Μωάμεθ. Το κοράνι, το ιερό βιβλίο του Ισλάμ και τα χαντίθ²⁸ αποτελούν τη βάση του Ισλαμικού Νόμου, τη σαρία (sharia) και διαμορφώνουν τις πέντε βασικές αρχές ή πυλώνες (ομολογία πίστης στον Θεό και τον Προφήτη του, προσευχή πέντε φορές την ημέρα, ελεημοσύνη, νηστεία κατά τη διάρκεια του ραμαζανιού, προσκύνημα στη Μέκκα), τους οποίους πρέπει να τηρούν όλοι οι Μουσουλμάνοι. Το κοράνι, καθορίζει επίσης, πολλά θέματα, που άπτονται της καθημερινότητας της κοινότητας των πιστών, της ούμμα, όπως τη θέση του γυναικείου φύλου, της ιδιοκτησίας, τον τρόπο ένδυσης ή διατροφής κ.ά.²⁹

Οι αρχές αυτές, οι οποίες δημιουργούν στους πιστούς το αίσθημα της δικαιοσύνης, της ηθικής και της ισότητας ενώπιον του Θεού και καθορίζουν και επιλύουν το σύνολο των υποθέσεων της κοινότητας των πιστών, βοήθησαν ώστε το Ισλάμ να γίνει εύκολα αποδεκτό στις φυλές τις Αραβίας, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο που επεκτάθηκε. Οι αρχές του είναι απλές και κατανοητές και όπως και οι άλλες θρησκείες, περιλαμβάνουν τόσο τον φόβο της τιμωρίας, όσο και την μεταθανάτια ανταμοιβή των πράξεων των πιστών. Οι ευσεβείς θα βρουν και θα απολαύσουν στον παράδεισο όλα όσα τους λείπουν στη ζωή (τροφή, γυναίκες κ.ά.).³⁰

Η βασικότερη όμως υποχρέωση των πιστών μουσουλμάνων είναι να διαδώσουν τον Λόγο του Θεού στους άπιστους, έστω και δια της βίας.³¹ Ως εκ τούτου, υποχρέωση κάθε πιστού μουσουλμάνου θεωρείται ο «ιερός πόλεμος»

²⁶ Deane C. and Fears D., «Negative Perception Of Islam Increasing», Washington Post, 09-03-2006

²⁷ Dorgham A., «Study: 'NYT' portrays Islam more negatively than alcohol, cancer, and cocaine», Mondoweiss, 05-03-2016 και Μακρής Γ., ό.π., σελ.20-23

²⁸ Όλα όσα έκανε και είπε ο Προφήτης και δεν αναφέρονται στο Κοράνι.

²⁹ Μακρής Γ., *Ισλάμ. Πεποιθήσεις, πρακτικές και τάσεις*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2004, σελ.73,115,245

³⁰ Σακκάς Γ., *Οι Άραβες στη νεότερη και σύγχρονη εποχή*, Αθήνα: Πατάκης, 2003, σελ.172

³¹ Διάφορα Κορανικά χωρία θεμελιώνουν αυτή την πολεμική σε βάρος των απίστων, όπως: Σούρα ελ Μπάκαρα 190-193, Σούρα ελ Τέβμπε 9, 14 <https://tikaras.files.wordpress.com/2008/05/korani-greek1.pdf>

εναντίον των άπιστων, το γνωστό «τζιχάντ», το οποίο θεωρείται ο έκτος πυλώνας του Ισλάμ και στα αραβικά σημαίνει «προσπάθεια» ή «αγώνας».³² Στο Ισλαμικό δίκαιο, το τζιχάντ διαχωρίζεται σε δύο πλευρές: την μείζονα ή εσωτερική τζιχάντ, η οποία συνδέεται με τον καθημερινό εσωτερικό αγώνα του κάθε πιστού στο να ακολουθεί τον δρόμο και τις εντολές του Θεού, έχοντας ως πρότυπο τον τέλει άνθρωπο και μουσουλμάνο, τον προφήτη Μωάμεθ, και την εξωτερική ή ελάσσονα, η οποία είναι η πλέον γνωστή και αναφέρεται στον Ιερό Πόλεμο των μουσουλμάνων κατά των εξωτερικών εχθρών. Ο χαλίφης, ήταν ο μόνος που μπορούσε να κηρύξει τζιχάντ, αφού πάντοτε το τζιχάντ αποτελούσε αποκλειστικό προνόμιο και ευθύνη της ισλαμικής πολιτείας, όταν αυτή υπήρχε με τη μορφή του χαλιφάτου.³³

Όπως και σε άλλες θρησκείες, έτσι και στο Ισλάμ υπάρχουν διάφορες δογματικές εκδοχές. Οι δύο μεγαλύτερες από αυτές είναι ο σουνισμός και ο σιιτισμός. Το σουνιτικό Ισλάμ, το οποίο αντιπροσωπεύει το 85% περίπου των μουσουλμάνων, χαρακτηρίζει η επιμονή στην πιστή τήρηση των γραφών του κορανίου και της ισλαμικής παράδοσης, από όπου προέρχεται και το όνομά του.³⁴ Οι σουνίτες ακολουθούν τις δικές τους χαντίθ, αποδέχονται ως καθοδηγητές της κοινότητας τους τέσσερις πρώτους χαλίφηδες μετά το Μωάμεθ και θεωρούν ότι η διαδοχή του Μωάμεθ δεν χρειάζεται να είναι κληρονομική. Αυτό αποτελεί και την κύρια αιτία σύγκρουσης με τους σίιτες,³⁵ οι οποίοι θεωρούν ότι χαλίφης μπορεί να γίνει μόνο κάποιος, που κατάγεται από την οικογένεια του Προφήτη. Παρά τις διαφορές τους, συχνά οι σουνιτικές και σιιτικές οργανώσεις συνεργάζονται, όταν αντιλαμβάνονται ότι τα συμφέροντά τους αλληλεπικαλύπτονται.³⁶

Εκτός από την θρησκευτική του διάσταση, το Ισλάμ, όπως όλες οι θρησκείες, έχει και διάσταση πολιτική. Σύμφωνα με την πολιτική του ιδεολογία, εφόσον η κυβέρνηση μιας μουσουλμανικής κοινότητας είναι κυβέρνηση του Θεού, τότε καμία άλλη κυβέρνηση δεν μπορεί να είναι νόμιμη. Η πολιτική του συνάφεια είναι τόσο εσωτερική όσο και εξωτερική. Το Ισλάμ είναι η κρατική θρησκεία σε όλα σχεδόν τα κυρίαρχα κράτη με μουσουλμανική πλειοψηφία. Πολλά από αυτά τα κράτη

³² Μακρής Γ., *Ισλάμ. Πεποιθήσεις, πρακτικές και τάσεις*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2004, σελ.245,354

³³ Λίβας Σ., *Όψεις της Μέσης Ανατολής. Πόλεμος – Ιδεολογία – Θρησκεία*, Αθήνα: Παπαζήση, 2017, σελ.17 -18

³⁴ Η λέξη «σούνι» σημαίνει οι «άνθρωποι της παράδοσης και της κοινότητας των πιστών».

³⁵ Η ονομασία τους προέρχεται από τη λέξη «σια», που σημαίνει «μερίδιο».

³⁶ Blanchard M. Ch., «Islam:Sunnis and Shiites», Washington D.C.: Congressional Research Service, 9 November 2010

κατοχυρώνουν στα συντάγματά τους τον Ιερό Νόμο του Ισλάμ,³⁷ είτε ως βάση του νόμου, είτε ως τη μεγαλύτερη πηγή από την οποία θεσπίζονται οι νόμοι.³⁸

2.1 Ισλαμισμός – σαλαφισμός - τζιχαντισμός

Η θρησκεία του Ισλάμ θα πρέπει να διαχωρίζεται από τον ισλαμισμό, μια έννοια της οποίας το νόημα έχει συζητηθεί, τόσο στο δημόσιο (πολιτικοί, δημοσιογράφοι κ.ά.) όσο και στο ακαδημαϊκό πλαίσιο (ιστορικοί, συγγραφείς, επιστήμονες, ερευνητές κ.ά.). Το Ισλάμ αποτελεί θρησκεία, ο ισλαμισμός όμως, είναι ιδεολογία, η οποία δεν αποδέχεται καμία εξωτερική επιρροή και απαιτεί την πλήρη υποταγή των πιστών στον Ιερό Νόμο. Ο σύγχρονος ισλαμισμός αποτελεί κυρίως πολιτική ιδεολογία, που εμπνέεται από τις παραδοσιακές αξίες του Ισλάμ.

Αν και ο ισλαμισμός ως έννοια μας παραπέμπει στη θρησκεία του Ισλάμ, όταν αναφερόμαστε γενικά στον ισλαμισμό δεν πρέπει να τον συγχέουμε με το Ισλάμ, αλλά πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας ότι ο ισλαμισμός αποτελεί συγκεκριμένη τάση του ισλαμικού λόγου. Ενώ όλοι οι ισλαμιστές είναι μουσουλμάνοι, όλοι οι μουσουλμάνοι δεν είναι ισλαμιστές και επιπλέον, οι ισλαμιστικές ομάδες έχουν μεταξύ τους πολλά σημεία διαφωνίας, ακόμα και στο περιεχόμενο του Ισλαμικού Νόμου. Σκόπιμο επίσης, κρίνεται να τονιστεί πως δεν είναι όλοι οι μουσουλμάνοι βίαιοι και δεν βλέπουν τη βία, ως το μοναδικό όπλο εξάπλωσης της θρησκείας τους. Παρά το γεγονός ότι οι μαχητές της Αλ-Κάιντα, της Χαμάς, των Αδελφών Μουσουλμάνων, του Ισλαμικού Κράτους καθώς και άλλων οργανώσεων ισχυρίζονται ότι αναλαμβάνουν δράση στο όνομα του Ισλάμ, στην πραγματικότητα, όλοι αυτοί αποτελούν μια μειοψηφία σε σύγκριση με το κύριο σώμα της ισλαμικής κοινότητας.³⁹

Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός προβάλλει ως πρότυπο για τον κάθε μουσουλμάνο τον τρόπο ζωής του προφήτη Μωάμεθ, ακολουθώντας τους θρησκευτικούς κανόνες μέσα από τη μελέτη του κορανίου και των χαντίθ, και την

³⁷ Εξαίρεση αποτελεί η Τουρκική Δημοκρατία, η οποία στη δεκαετία του 1920 υιοθέτησε σειρά νόμων αποτέλεσμα των οποίων ήταν η άρση του Ισλάμ, η κατάργηση του Ιερού Νόμου και η διατύπωση του θεσμικού διαχωρισμού θρησκείας και κράτους. Οι νόμοι αυτοί, παρότι είναι σε ισχύ, έχουν υποβαθμιστεί εξαιτίας της εκ νέου εισαγωγής υποχρεωτικής θρησκευτικής σχολικής εκπαίδευσης, της συμμετοχής στις δραστηριότητες του «Ισλαμικού Μπλόκ» και της τάσης των πολιτικών κομμάτων να θέτουν τα θρησκευτικά θέματα στην πρώτη γραμμή. Lewis B., *Η Πολιτική Γλώσσα του Ισλάμ*, μτφρ. Παπαγεωργίου Σ., Αθήνα: Παπαζήση, 2011, σελ.20-21

³⁸ Lewis B., *Η Πολιτική Γλώσσα του Ισλάμ*, μτφρ. Παπαγεωργίου Σ., Αθήνα: Παπαζήση, 2011, σελ.20-21

³⁹ Habeck M., *Οι Μαχητές του Θεού – Η ιδεολογία και τα συνθήματα του Ιερού Πολέμου*, μτφρ. Μπενά Μ., Αθήνα: Τουρίκης, 2008, σελ. 18

εφαρμογή της σαρία. Μέσω του ισλαμικού φονταμενταλισμού βρήκε σκοπό η οργή των μουσουλμάνων προς τις δυνάμεις που υποτίμησαν τις παραδοσιακές τους αξίες και τα ιδανικά τους, θεωρώντας ότι τους έκλεψαν τα πιστεύω, τις ελπίδες και έως ένα βαθμό την ικανότητα βιοπορισμού.⁴⁰ Οι πολεμιστές του Ιερού Πολέμου, οι τζιχαντιστές, συχνά ταυτίζονται με τον «φονταμενταλιστικό» ή τον «μαχητικό ισλαμισμό», δηλαδή το Ισλάμ, το οποίο απευθύνει κάλεσμα σε όλους τους μουσουλμάνους να ασπαστούν την καθαρή πίστη των προπατόρων τους, τους σαλάφ, με σκοπό την ανάληψη της πολιτικής εξουσίας από το Ισλάμ. Οι απόψεις των τζιχαντιστών σχετικά με το πώς θα ανέλθουν οι μουσουλμάνοι στην πολιτική εξουσία και το τι πρέπει να κάνουν αναφορικά με τους εχθρούς τους, είναι πολύ συγκεκριμένες και η κυριότερη διαφορά τους με τους υπόλοιπους ισλαμιστές είναι η εμμονή τους στην βίαιη ανατροπή του υπάρχοντος διεθνούς συστήματος, το οποίο θα αντικατασταθεί από ένα οικουμενικό ισλαμικό κράτος.⁴¹

Οι σαλαφιστές,⁴² οι οποίοι βασίζονται σε μια ιδεολογία φονταμενταλιστική και πιστεύουν στην επιστροφή σε ένα Ισλάμ, όπως αυτό ήταν την εποχή του Μωάμεθ και των άμεσων διαδόχων του, αν και αρχικά είχαν ελάχιστα πολιτικό ή επαναστατικό χαρακτήρα, προήλθαν και αναδείχθηκαν μέσω της αποικιοκρατίας και της συνάντησής τους με τη Δύση. Κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας, η προσπάθεια της «Δύσης» να τους εκπολιτίσει και εκδημοκρατίσει τους δημιούργησε απέχθεια και απογοήτευση προς κάθε τι «δυτικό».⁴³ Άλλη μία σκληρή μορφή σαλαφισμού είναι ο Σαουδικός ουαχαμπισμός, που ονομάστηκε έτσι από τον ιδρυτή του Μοχάμεντ Αμπνταλ Ουαχάμπ (1703-1792). Οι ουαχαμπιστές (ή ουαχαμπίτες), ξεπερνώντας θα λέγαμε τους σαλαφιστές, δεν πρεσβεύουν μόνον την επιστροφή στο Ισλάμ των «ευσεβών προγόνων», αλλά και την εχθρότητα απέναντι σε οποιαδήποτε μορφή αθεϊσμού, πολυθεϊσμού και θρησκευτικής καινοτομίας. Ο ιδιαίτερος συνδυασμός της βίαιης και επαναστατικής θεωρίας του Σαγίντ Κουτμπ και του ουαχαμπικού δόγματος δημιούργησε τον τζιχαντιστικό σαλαφισμό, γνωστό και ως τζιχαντισμό.⁴⁴

⁴⁰ Lewis B., «The Roots of Muslim Rage», Kegley C., *The New Global Terrorism, Characteristics, Causes, Controls*, New Jersey: Prentice Hall, 2003, σελ.200

⁴¹ «What is jihadism?», BBC News, 2014, διαθέσιμο στο: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-30411519>

⁴² Ο όρος «Σαλαφιστής» προέρχεται από τη λέξη «salaf» που σημαίνει «ευγενείς πρόγονοι».

⁴³ Νόμιαν, Ρ. Π., *Οι νέοι τζιχαντιστές: Ισλαμικό Κράτος, Ευρώπη και το επόμενο κύμα τρομοκρατίας*, μτφρ. Δηράνη Π., Αθήνα: Διάμετρος, 2016, σελ.56

⁴⁴ Νόμιαν, Ρ. Π., *Οι νέοι τζιχαντιστές: Ισλαμικό Κράτος, Ευρώπη και το επόμενο κύμα τρομοκρατίας*, μτφρ. Δηράνη Π., Αθήνα: Διάμετρος, 2016, σελ.58-59

Ο ακραίος θεωρητικός της Μουσουλμανικής Αδελφότητας,⁴⁵ δάσκαλος Σαγίντ Κουτμπ υπήρξε εξέχουσα προσωπικότητα του ριζοσπαστικού ισλαμισμού και κατάφερε να μετατρέψει τον ισλαμισμό σε ριζοσπαστική ιδεολογία. Η κεντρική ιδέα του ήταν ότι, «τζιχάντ» σήμαινε πάνω απ' όλα ένοπλος αγώνας και ήταν απαραίτητο εργαλείο για να επιβληθεί η κυριαρχία του Θεού. Παρομοίαζε τα σύγχρονα μουσουλμανικά κράτη με τις ειδωλολατρικές κοινωνίες των «αμαθών» (απίστων) της προ-μουσουλμανικής εποχής. Ο Κουτμπ πίστευε ότι το περιβάλλον, οι ιδέες και οι πεποιθήσεις των ανθρώπων, οι παραδόσεις και η τέχνη τους, οι κανόνες και οι νόμοι τους, όλα είναι των «αμαθών» και μόνο όποιος αποδεχόταν την «κυριαρχία» του Θεού απόλυτα και χωρίς επιφύλαξη μπορούσε να θεωρηθεί μουσουλμάνος.⁴⁶

Σημαντικότατο επίσης ρόλο στην ανάδειξη του παγκόσμιου τζιχάντ διαδραμάτισε ο Παλαιστίνιος ισλαμιστής Αμπντουλάχ Αζάμ, ο οποίος αναδείχθηκε από τον πόλεμο του Αφγανιστάν. Ο Αμπντουλάχ Αζάμ, διεθνοποιώντας τον πόλεμο του Αφγανιστάν έφτιαξε το ιδεολογικό πλαίσιο του παγκόσμιου τζιχάντ, καλώντας όλους τους μουσουλμάνους να πολεμήσουν για τα εδάφη τους.⁴⁷ Μάλιστα, θεωρείται ότι ο Αζάμ είναι αυτός που επινόησε και τη «λατρεία των μαρτύρων» του Ισλάμ, η οποία έγινε κίνητρο για τους τζιχαντιστές, αλλά και σήμα κατατεθέν του τζιχαντιστικού κινήματος.⁴⁸

2.3 Το Ισλαμικό Κράτος (ΙΚ)

Τον Ιούνιο του 2014, ο εκπρόσωπος της οργάνωσης του ΙΚ (τότε ΙΚΙΛ), Αμπού Μοχάμεντ αλ-Αντνάνι,⁴⁹ με δήλωση, η οποία μεταφράστηκε σε αρκετές γλώσσες, ανακοίνωσε την ίδρυση του μουσουλμανικού χαλιφάτου και ο τότε ηγέτης της οργάνωσης, Αμπού Μπακρ αλ-Μπαγκντάντι,⁵⁰ ανακηρύχθηκε σε «ιμάμη και

⁴⁵ Βλέπε Παράρτημα 1

⁴⁶ Νόιμαν, Ρ. Π., *Οι νέοι τζιχαντιστές: Ισλαμικό Κράτος, Ευρώπη και το επόμενο κύμα τρομοκρατίας*, μτφρ. Δηράνη Π., Αθήνα: Διάμετρος, 2016, σελ.57-58

⁴⁷ Hegghammer T., «Abdallah Azam and Palestine», Die Welt des Islams, 2013, Vol.53(3-4)

⁴⁸ Νόιμαν, Ρ. Π., *Οι νέοι τζιχαντιστές: Ισλαμικό Κράτος, Ευρώπη και το επόμενο κύμα τρομοκρατίας*, μτφρ. Δηράνη Π., Αθήνα: Διάμετρος, 2016, σελ.63

⁴⁹ Τον Αυγουστο του 2016, το προπαγανδιστικό όργανο του ΙΚ, το πρακτορείο Amaq, ανακοίνωσε ότι ο εκπρόσωπος του Ισλαμικού Κράτους Αμπού Μοχάμεντ αλ-Αντνάνι, ένας από τους παλαιότερους αξιωματούχους της τζιχαντιστικής οργάνωσης σκοτώθηκε στο Χαλέπι στην Συρία, «καθώς επιθεωρούσε τις επιχειρήσεις για την απόκρουση στρατιωτικών επιχειρήσεων στο Χαλέπι». <https://www.ert.gr/eidiseis/diethni/kosmos/skotothike-o-ekprosopos-tou-ik-abou-mochament-al-antnani/>

⁵⁰ Στις 26 Οκτωβρίου 2019, ο ηγέτης του λεγόμενου Ισλαμικού Κράτους από το 2010, ο Αμπού Μπακρ αλ-Μπαγκντάντι σκοτώθηκε, όταν οι Ειδικές Δυνάμεις των ΗΠΑ πραγματοποίησαν μια τολμηρή επιχείρηση στα περικόρη της Barisha στο Idlib της Συρίας. Ο Αλ Μπαγκντάτι ήταν ο πιο σημαντικός ηγέτης για την οργάνωση μετά το θάνατο του ηγέτη της οργάνωσης Αμπού Μουσάμπ αλ Ζαρκάουι το

χαλίφη όλων των μουσουλμάνων». ⁵¹ Προκειμένου επίσης, να τονιστεί το γεγονός ότι το χαλιφάτο δεν πρέπει να περιορίζεται στο Ιράκ, τη Συρία, το Ισραήλ, την Ιορδανία και το Λεβάντε, αλλά οι φιλοδοξίες του ξεπερνούν τα περιορισμένα αυτά σύνορα, μετονομάστηκε σε «Ισλαμικό Κράτος» (ΙΚ). ⁵²

Ο αντίκτυπος αυτής της ανακοίνωσης εγκαθίδρυσης του χαλιφάτου ήταν παγκόσμιος, καθώς όλες οι θυγατρικές της Αλ Κάιντα και όλες οι ανεξάρτητες τζιχαντιστικές ομάδες έπρεπε να δηλώσουν υποταγή και πίστη στον χαλίφη. ⁵³ Ο ισχυρός πολιτικός συμβολισμός, που είχε η κίνηση της ανακήρυξης του χαλιφάτου, καταγράφεται στην πίστη που δήλωσαν στον χαλίφη πολλές τζιχαντιστικές οργανώσεις, όπως η Ανσάρ Αλ Σαρία στη Λιβύη, οι Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν και η Μπόκο Χαράμ στη Νιγηρία, αλλά και στην υποβάθμιση σε μεγάλο βαθμό της Αλ Κάιντα. Το ΙΚ έγινε το σημείο αναφοράς των απανταχού φανατικών ισλαμιστών, ρόλο που μέχρι τότε κατείχε η Αλ Κάιντα. ⁵⁴

Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, οι οργανώσεις της Αλ Κάιντα και του ΙΚ, ή «Κινήματα Ισλαμικής Τζιχάντ», όπως χαρακτηρίζονται, αποτελούν τα πιο εμφιασμένα παραδείγματα κινημάτων της παγκόσμιας τρομοκρατίας, λόγω του ότι, πρόκειται για οργανώσεις που διακρίνονται τόσο για τη βιαιότητά τους, όσο και για το διευρυμένο γεωγραφικό βεληνικές δράσης τους. Τα μέλη τους, λόγω του ότι δεν συνδέονται ψυχολογικά με κάποιο έθνος-κράτος, είναι «απάτριδες» πολεμιστές τρομοκράτες, αφοσιωμένοι στον Ιερό πόλεμο και την επιβολή της σαρία, χωρίς η δράση τους να αναγνωρίζει εθνικά σύνορα. Η πιο σημαντική όμως διαφορά των δύο οργανώσεων έγκειται στο γεγονός ότι η Αλ Κάιντα χαρακτηριζόταν από ένα διεθνές δίκτυο τρομοκρατικών πυρήνων, ενώ το ΙΚ είναι μία καλά διοικούμενη στρατιωτική οργάνωση, που επιλέγει με προσοχή τον χώρο και τον τόπο των στόχων της. ⁵⁵

Αν και λίγα έχουν δημοσιευθεί για τη δομή του ΙΚ, κυρίως για λόγους ασφάλειας, φαίνεται ότι εν μέρει αποτελείται από πρώην στρατιωτικούς

2006. Ο Αλ Μπαγκντάτι ήταν ο μόνος που είχε συνειδητοποιήσει τον απώτερο στόχο του Αλ Ζαρκάουι, τη δημιουργία ενός Ισλαμικού Χαλιφάτου. <https://thesoufancenter.org/intelbrief-who-is-the-islamic-states-new-leader/>

⁵¹ <https://www.aljazeera.com/news/2014/6/30/sunni-rebels-declare-new-islamic-caliphate>

⁵² Neria J., «The Structure of the Islamic State (ISIS)», Jerusalem Center for Public Affairs, 2014

⁵³ Boulton R., Westall S., Abdelaty A., «Al Qaeda splinter group declares Islamic 'Caliphate'», Reuters, 29-06-2014

⁵⁴ Λυγερός Σ., *Η ισλαμική τρομοκρατία*, Αθήνα: Πατάκη, 2016, σελ.148

⁵⁵ Cockburn, P., *Η επιστροφή των τζιχαντιστών: το Ισλαμικό Κράτος και η νέα εξέγερση των σουνιτών*, μτφρ. Γεωργιάς Κ., Αθήνα: Μεταίχμιο, 2014, σελ.65

αξιωματικούς, που υπηρέτησαν στον ιρακινό στρατό, μέχρι την εκδίωξη του Σαντάμ Χουσεΐν. Στην πυραμίδα της εξουσίας βρίσκεται ο χαλίφης, ο οποίος, ως εκπρόσωπος του Προφήτη Μωάμεθ κατέχει την απόλυτη εξουσία και είναι ο μοναδικός υπεύθυνος λήψης των αποφάσεων, οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται απαρέγκλιτα. Οι κυβερνητικές δομές υπό του χαλίφη οργανώνονται ως εξής:

- Το Στρατιωτικό Συμβούλιο: απαρτίζεται από 3 μέλη τα οποία διορίζονται από τον Χαλίφη και είναι υπεύθυνα για τον σχεδιασμό και την επίβλεψη των στρατιωτικών επιχειρήσεων.
- Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο (Shura): με 9 ή 11 μέλη, τα οποία θεωρητικά μόνο μπορούν να καθαιρέσουν το Χαλίφη και καθήκον τους είναι η εποπτεία των κρατικών υποθέσεων.
- Η Δικαστική αρχή: ασχολείται με δικαστικά ζητήματα, αλλά και με τη διάδοση των μηνυμάτων του ΙΚ, μέσω της στρατολόγησης και των κηρυγμάτων.
- Το Συμβούλιο Άμυνας, Ασφάλειας και Πληροφοριών: υπεύθυνο για την προσωπική ασφάλεια του Χαλίφη, την εφαρμογή των διαταγών, εκστρατειών, δικαστικών αποφάσεων, τη συλλογή και τη διάδοση των πληροφοριών.
- Ο Οργανισμός του Ισλαμικού Κράτους για τη δημόσια πληροφόρηση: είναι το «γραφείο τύπου» του Χαλιφάτου.⁵⁶

Από την ίδρυσή του, στις προτεραιότητες του ΙΚ ήταν η διεξαγωγή της «εθνικής κάθαρσης» ώστε να εξαλείψει τυχόν εχθρούς της αντιπολίτευσης, η τήρηση του θρησκευτικού του δόγματος, καθώς και η ισλαμική εκπαίδευση. Οι απαγορεύσεις στην εκπαίδευση ήταν περισσότερες από ό,τι επιτρεπόταν. Τα μαθήματα της τέχνης, μουσικής αγωγής του πολίτη, κοινωνιολογίας, ιστορίας, αθλητισμού, φιλοσοφίας, ψυχολογία και θρησκευτικής εκπαίδευσης απαγορεύτηκαν να διδάσκονται σε μουσουλμανικές και χριστιανικές κοινότητες.⁵⁷ Η δικαιοσύνη, η προστασία και οι υπηρεσίες περιλαμβάνονται στο κοινωνικό συμβόλαιο που παρέχει το ΙΚ στους πολίτες του, οι οποίοι, ως αντάλλαγμα, υποχρεώνονται στην αποκλειστική υποταγή στο ΙΚ, την παροχή υποστήριξης στην διακυβέρνηση και την βοήθεια στη διεξαγωγή

⁵⁶ Neriah J., «The Structure of the Islamic State (ISIS)», Jerusalem Center for Public Affairs, 2014

⁵⁷ Neriah J., «The Structure of the Islamic State (ISIS)», Jerusalem Center for Public Affairs, 2014

της τζιχάντ, είτε μέσω πληρωμής φόρων ή με την υπηρεσία τους στις ένοπλες ομάδες της οργάνωσης.⁵⁸

Επειδή σκοπός του ΙΚ ήταν να δημιουργηθεί ένα χαλιφάτο δομημένο και συγκροτημένο από ανθρώπους πιστούς στο Ισλάμ και τον χαλίφη, επίσης, στις προτεραιότητες του ΙΚ ήταν και η εφαρμογή ενός νομικού πλαισίου, το οποίο θα ισχύει για όλους τους υπηκόους του (κατοίκους και μαχητές) και το οποίο θα το κάνει νόμιμο κυρίαρχο στα εδάφη που κατέχει και στους πόρους τους. Εγκαθίδρυσε τη σαρία ως το μόνο νομικό σύστημα απαιτώντας την πιστή και απαρέγκλιτη εφαρμογή της καθιερώνοντας παράλληλα πολύ σκληρές ποινές σε όσους την παραβιάζουν.⁵⁹

Το σημαντικότερο όμως βάρος, κατά τη σύσταση του ΙΚ, δόθηκε στον προσηλυτισμό και την στρατολόγηση νέων μαχητών. Πριν όμως ασχοληθούμε εκτενέστερα με τον ισλαμικό εξτρεμιστικό λόγο και τα μέσα που χρησιμοποιεί το ΙΚ για να πείσει, να φοβίσει, να προσηλυτίσει ανθρώπους από όλο τον κόσμο να το ακολουθήσουν πιστά, κρίνεται απαραίτητο να επεξηγηθούν οι όροι εξτρεμισμός και ισλαμικός εξτρεμισμός, ώστε να κατανοηθούν οι παράγοντες οι οποίοι οδηγούν τα άτομα στην ένταξη εξτρεμιστικών οργανώσεων και ειδικότερα των ισλαμιστικών οργανώσεων.

2.4. Εξτρεμισμός – ισλαμικός εξτρεμισμός

Ο όρος εξτρεμισμός, ορίζει το κάθε σύνολο ιδεών που στοχεύουν στην άρση των θεμελιωδών αρχών και κανόνων δικαίου και κατά των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁶⁰ Όπως και ο όρος τρομοκρατία, έχει πολλούς και διαφορετικούς ορισμούς. Σύμφωνα με τους Coleman T. P. και Bartoli A. ο εξτρεμισμός, αν και είναι ένα πολύπλοκο φαινόμενο, που δύσκολα φαίνεται η πολυπλοκότητά του, μπορεί απλά να οριστεί ως η δραστηριότητα (πεποιθήσεις, στάσεις, συναισθήματα, ενέργειες, στρατηγικές) ενός ατόμου, η οποία απέχει πολύ από το συνηθισμένο. Ωστόσο, επειδή ο χαρακτηρισμός ανθρώπων και ομάδων ως «εξτρεμιστών» ή «συνηθισμένων» ενέχει χροιά υποκειμενική ή πολιτική, οι Coleman T. P. και Bartoli προτείνουν όταν γίνεται οποιαδήποτε συζήτηση περί εξτρεμισμού, να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

⁵⁸ Revkin M., «ISIS Social Contract», Foreign Affairs, 2016

⁵⁹ Revkin M., McCants W., «Experts weigh in: How does ISIS approach Islamic scripture?», Brookings, 2015

⁶⁰ Stehlik J., «Full-Scale Framework for Countering Islamic Extremism in Liberal Democracies», European Values, 2018

- Η ίδια εξτρεμιστική πράξη από ορισμένους θεωρείται ως δίκαιη και ηθική και από άλλους ως άδικη και ανήθικη, ανάλογα με τις αξίες του παρατηρητή
- Το τρέχον ιστορικό πλαίσιο μπορεί να αλλάξει την αίσθηση κάποιου για την ηθικότητα ή ανηθικότητα μιας δεδομένης εξτρεμιστικής πράξης.
- Η διαφορά δύναμης επηρεάζει τον ορισμό του εξτρεισμού. Τα μέλη ομάδων χαμηλής ισχύος τείνουν να θεωρούνται πιο ακραία και τα περιθωριοποιημένα άτομα ή ομάδες τείνουν περισσότερο σε ακραίες δραστηριότητες, διότι νιώθουν αποκλεισμό και προκατάληψη.
- Οι εξτρεμιστικές πράξεις διαφέρουν ως προς το επίπεδο βίας που χρησιμοποιείται ή ως προς τους προτιμώμενους στόχους. Οι ομάδες χαμηλής ισχύος συνήθως χρησιμοποιούν άμεσες και επεισοδιακές μορφές βίας, όπως οι βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας.
- Παρότι τα ακραία άτομα ή ομάδες συνήθως αντιμετωπίζονται ως άτομα που διακρίνονται από υψηλούς δεσμούς συνοχής, μέσα στις ομάδες τους υπάρχουν πολλές διαφορές και συγκρούσεις.
- Το βασικότερο πρόβλημα του εξτρεισμού είναι η κλειστή και σταθερή μισαλλόδοξη φύση των εξτρεμιστικών συμπεριφορών.⁶¹

Σύμφωνα επίσης με τους Coleman T. P. και Bartoli A. ο εξτρεμισμός:

- Μεγαλώνει σε δυσμενείς συνθήκες, οι οποίες σε συνδυασμό με την μη ύπαρξη βασικών ανθρώπινων αναγκών, την ταπείνωση και το αίσθημα και το βίωμα του αποκλεισμού από τα «κανάλια» επιτυχίας, οδηγούν σε ακραίες πράξεις.
- Κατασκευάζεται και νομιμοποιεί τον μαχητισμό ώστε να τραβήξει την προσοχή των ατόμων που θέλουν να αποκτήσουν δύναμη.
- Είναι μια συναισθηματική διέξοδος σοβαρών συναισθημάτων όπως η καταπίεση, η ανασφάλεια, η ταπείνωση, η δυσαρέσκεια, η απώλεια, η οργή. Οι εξτρεμιστές προβαίνουν σε βίαιες και ακραίες πράξεις περισσότερο για να ικανοποιήσουν τα συναισθήματά τους, παρά για την επίτευξη των στόχων τους.
- Είναι μια στρατηγική στα «παιχνίδια εξουσίας». Οι εξτρεμιστικές ενέργειες είναι αποτελεσματικές στην απόκτηση και διατήρηση της εξουσίας.

⁶¹ Coleman T. P., Bartoli A., «Addressing Extremism», International Center for Cooperation & Conflict Resolution, 2015

- Προκύπτει από αποκαλυπτικές, εσχατολογικές ιδεολογίες, οι οποίες επικεντρώνονται στην ανύψωση των δικαίων και την καταστροφή των άλλων.
- Δεν είναι ιδεολογία, αλλά μια παθολογική ασθένεια, που τρέφεται με την καταστροφή της ζωής.⁶²

Ο εξτρεμισμός, σύμφωνα με τον Ranstorp M., μπορεί να θεωρηθεί ως «ένα καλειδοσκόπιο παραγόντων», από τους οποίους μπορούν να δημιουργηθούν άπειροι ατομικοί συνδυασμοί. Οι πρωτεύοντες παράγοντες, που μπορούν να δημιουργήσουν αυτούς τους συνδυασμούς είναι: 1) μεμονωμένοι κοινωνικοί-ψυχολογικοί παράγοντες, οι οποίοι περιλαμβάνουν παράπονα και συναισθήματα (αποξένωση, αποκλεισμός, θυμός, απογοήτευση, πόνος, αίσθηση αδικίας και ταπείνωσης κ.ά., 2) κοινωνικοί παράγοντες, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός, η περιθωριοποίηση και διάκριση, περιορισμένη κοινωνική κινητικότητα, περιορισμένη εκπαίδευση κ.ά., 3) πολιτικοί παράγοντες, 4) ιδεολογικές και θρησκευτικές διαστάσεις, όπως η ιερή ιστορική αποστολή, η πίστη στην αποκαλυπτική προφητεία, το ανήθικο του κοσμικού χαρακτήρα της Δύσης, κ.ά. 5) ο ρόλος του πολιτισμού και ζητημάτων ταυτότητας που σχετίζεται με την πολιτιστική περιθωριοποίηση, η οποία παράγει αποξένωση και έλλειψη συμμετοχής, 6) τραύματα και μηχανισμοί ενεργοποίησης, όπως ψυχολογικά τραύματα εξαιτίας των γονέων, μετατραυματικά στρες, διαταραχές κ.ά. 7) δυναμική ομάδας, στην οποία μπορεί να περιλαμβάνονται άτομα με χαρισματικές ικανότητες, με δεσμούς συγγένειας, φιλίας, 8) ριζοσπάστες/φροντιστές, όπως ιεροκήρυκες γεμάτοι μίσος, οι οποίοι χειραγωγούν μέσω της πειθούς και της πίεσης και τέλος 9) τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία παρέχουν συνδεσιμότητα, εικονική συμμετοχή και τον θάλαμο- αντίλαλο εξτρεμιστικών προβολών.⁶³

Ο ισλαμικός εξτρεμισμός είναι για την Ε.Ε. ένας όρος «ομπρέλα» για τις διαφορετικές μορφές των εξτρεμιστικών ομάδων, σουνιτών και σιιτών ισλαμιστών, που προωθούν τη βία και αυτό διότι υπάρχουν διαφορές ανάμεσα σε ομάδες που ασπάζονται την ιδεολογική σχολή σκέψης του σαλαφιστικού τζιχαντισμού και ανήκουν στο δόγμα του σουνιτισμού και των ομάδων που ανήκουν στο δόγμα του σιιτισμού. Το κοινό σημείο όμως, που συνδέει τους βίαιους εξτρεμιστές είναι η

⁶² Coleman T. P., Bartoli A., «Addressing Extremism», International Center for Cooperation & Conflict Resolution, 2015

⁶³ Ranstorp M., «The Root Causes of Violent Extremism», RAN Centre of Excellence, 04-01-2016

απόρριψη του δημοκρατικού κράτους δικαίου και της έκφρασης των ατομικών ανθρώπινων δικαιωμάτων.⁶⁴

Σύμφωνα με τον Roy O. οι περισσότεροι ισλαμιστές εξτρεμιστές είναι νεαρά άτομα που επέστρεψαν ξαφνικά στο Ισλάμ ή μετατράπηκαν σε ισλαμιστές, χωρίς να έχουν κανένα ισλαμικό ιστορικό. Μπορεί να γίνονται εξτρεμιστές, όχι γιατί έχουν συγκεκριμένα ψυχιατρικά πρότυπα ριζοσπαστών, αλλά από απογοήτευση και δυσαρέσκεια κατά της κοινωνίας. Οι πλειονότητά τους προέρχεται από μουσουλμάνους δεύτερης γενιάς, που γεννήθηκαν στην Ευρώπη, οι οποίοι είναι στιγματισμένοι και αντιμετωπίζονται ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας, ενώ οι υπόλοιποι είναι προσηλυτισμένοι. Πολλοί είναι αυτοί που έχουν ιστορικό παραβατικότητας και ναρκωτικών και πολύ λίγοι έχουν επιδείξει μαχητικότητα, είτε πολιτική είτε θρησκευτική. Το κύριο κίνητρο στρατολόγησης των ανδρών είναι η συναρπαστική τους συμμετοχή στη τζιχάντ και το να είναι μέλη μιας «μικρής αδελφότητας σούπερ ηρώων», ενώ οι γυναίκες στρατολογούνται κυρίως, μέσω των γάμων με τζιχαντιστές. Υιοθετούν την έκδοση του σαλαφισμού, η οποία, όπως ήδη αναφέρθηκε είναι απλή και κατανοητή και διότι είναι η άρνηση του πολιτιστικού Ισλάμ, το οποίο είναι αυτό των γονιών τους. Τέλος, η σύνδεσή τους με τις μουσουλμανικές κοινότητες στην Ευρώπη είναι χαλαρή ή ελλιπής.⁶⁵

Ο βίαιος ισλαμικός εξτρεμισμός έχει διάφορες εκφάνσεις, όπως τα κινήματα της στρατευμένης τζιχάντ (ΙΚ, Αλ Κάιντα κ.ά.), τα οποία ανήκουν στην κατηγορία των τρομοκρατικών οργανώσεων, τις ομάδες εισόδου στον στρατευμένο ισλαμισμό, ομάδες da wah (προσηλυτισμού) από πόρτα σε πόρτα και ομάδες που δεν εμπλέκονται σε βίαιες ενέργειες, αλλά είναι υπέρ του βίαιου εξτρεισμού όπως οι υποστηρικτές των μουσουλμάνων και ανθρωπιστικές οργανώσεις.

Τα άτομα που γίνονται μέλη των κινήματων του στρατευμένου τζιχαντισμού ριζοσπαστικοποιούνται, κατηχούνται και κοινωνικοποιούνται στο εσωτερικό αυτών των οργανώσεων. Από τα μέλη, τα οποία κάποιες οργανώσεις τα δέχονται τυχαία και κάποιες πιο επιλεκτικά και προσεκτικά, απαιτείται αυστηρή πειθαρχία αφοσίωση και υποταγή. Οι ομάδες εισόδου στον στρατευμένο ισλαμισμό έχουν εξτρεμιστικές θέσεις, όσον αφορά τη δημοκρατία, αλλά γενικά είναι μη βίαιες. Κάποιοι ισχυρίζονται πως οι ομάδες αυτές αποτελούν μια πύλη εισόδου σε ομάδες περαιτέρω στρατευμένης εμπλοκής. Οι ομάδες προσηλυτισμού από πόρτα σε πόρτα είναι αυτές

⁶⁴ Ranstorp M., «Islamist Extremism», RAN Centre of Excellence, w.t

⁶⁵ Ranstorp M., «The Root Causes of Violent Extremism», RAN Centre of Excellence, 04-01-2016

που διανέμουν το Κοράνι και άλλο θρησκευτικό υλικό. Οι ομάδες αυτές χρησιμοποιούνται από τους σαλαφιστές για να προσηλυτίσουν και να επιλέξουν άτομα, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν περαιτέρω. Η πειθώ τους είναι ήπια, σταδιακή και αδιάκοπη. Οι ομάδες υπέρ των μουσουλμάνων δημιουργήθηκαν μετά την 11^η Σεπτεμβρίου ως αντίδραση στα γεγονότα και τον πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία. Υπονομεύουν την πρόληψη - αστυνόμευση της κοινότητας και τις αντιτρομοκρατικές προσπάθειες και καλλιεργούν το αφήγημα της «αντίστασης» στην αντιτρομοκρατία. Τέλος, οι σαλαφιστές τζιχαντιστές των ψευδών ανθρωπιστικών οργανώσεων εκμεταλλεύονται τις νόμιμες φιланθρωπικές ανάγκες των μουσουλμάνων, για να υποκρύψουν δικές τους χρηματοδοτικές δραστηριότητες.⁶⁶

⁶⁶ Ranstorp M., «Islamist Extremism», RAN Centre of Excellence, w.t

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΙΣΛΑΜΙΣΤΙΚΟΣ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το σημαντικότερο βάρος, κατά τη σύσταση του ΙΚ, δόθηκε στον προσηλυτισμό και την προσέλκυση νέων μαχητών. Για το λόγο αυτό, η παρουσίαση του ΙΚ στον κόσμο, έγινε με τρόπο ώστε να τροφοδοτεί στα μέλη του την ψευδαίσθηση ότι ανήκουν σε μια ομάδα εκλεκτών, επιλεγμένης από το Θεό, η οποία έχει ως σκοπό την αποκατάσταση της πραγματικής θρησκείας και την ένωση της ούμμα, υπό την αιγίδα του παγκόσμιου χαλιφάτου. Οι θεματοφύλακες του χαλιφάτου ισχυρίζονται ότι προσφέρουν στους «πιστούς» μια νέα αρχή, μια νέα πανίσχυρη ταυτότητα.⁶⁷ Στη συνέχεια θα εξεταστούν μερικά από τα σημαντικότερα αφηγήματα του λόγου του ΙΚ, τα οποία αποσκοπούν στην στρατολόγηση νέων μελών και παροτρύνουν στην ενεργή στήριξη της εξτρεμιστικής δράσης του ΙΚ, καθώς επίσης και τα μέσα και ο τρόπος, τα οποία το ΙΚ χρησιμοποιεί για να διαδώσει τον εξτρεμιστικό του λόγο.

3.1. Το αφήγημα του ΙΚ

Το ΙΚ για να πετύχει την επιβολή του και την καθιέρωσή του έπρεπε απαραίτητα να έχει τον πλήρη έλεγχο σε όσους ήδη έχουν ενταχθεί στους κόλπους του, αλλά και να προσελκύσει νέους μαχητές. Για το λόγο αυτό έχει αναπτύξει μια σειρά αφηγήσεων, οι οποίες εξυπηρέτησαν και εξυπηρετούν τους σκοπούς του.

«Είμαστε οι πρωτοπόροι του Ισλάμ και οι μόνοι υπερασπιστές ενάντια στην καταδυνάστευση»⁶⁸

Το αφήγημα θέλει να πείσει ότι το χαλιφάτο είναι το μόνο μέρος όπου ο Νόμος της σαρία ασκείται όπως την εποχή των πρώτων οπαδών του Προφήτη Μωάμεθ και οι μουσουλμάνοι μόνο εκεί μπορούν να ζουν αρμονικά και ευσεβώς.⁶⁹ «Ο νόμος του Αλλάχ ή ο Νόμος των ανθρώπων... δεν υπάρχει μέρος στη γη όπου εφαρμόζεται η σαρία του Αλλάχ και ο κανόνας είναι αποκλειστικά του Αλλάχ, εκτός από τα εδάφη του Ισλαμικού Κράτους. Θυμηθείτε αυτό αν εσείς μπορούσατε να κυριεύσετε από αυτό (ΙΚ) ένα τόπο, χωριό ή πόλη, τότε ο νόμος του Αλλάχ θα

⁶⁷ Mouline N., μτφρ. Χρυσοβέργης Γ. «Η γέννηση του τζιχαντισμού», 2016

⁶⁸ Ranstorp M., «Islamist Extremism», RAN Centre of Excellence, w.t

⁶⁹ Gartenstein – Ross D., Barr N., Moreng B., «The Islamic State's Global Propaganda Strategy», International Centre for Counter- Terrorism – The Hague, March 2016

αντικατασταθεί με τους νόμους του ανθρώπου. Τότε ρωτήστε τον εαυτό σας, ποια θα ποια είναι η απόφαση για κάποιον που αντικαθιστά ή είναι αιτία για αντικατάσταση του νόμου του. Αλλάχ με το νόμο του ανθρώπου?»⁷⁰ Το αφήγημα ενδυναμώνει και ενθαρρύνει τους ανθρώπους να πάρουν την τύχη στα χέρια τους. Αυτοί που θα ενταχθούν στους κόλπους του ΙΚ, θα είναι μέλη μιας αληθινής κοινότητας πιστών και φωτισμένων, αυτών που σώθηκαν από την κόλαση και αυτών, που την ημέρα της Κρίσης θα βγουν νικητές. Αυτοί που θα ενταχθούν θα πετύχουν «την διπλή λύτρωση»: την κάθαρση όλων των αμαρτιών τους και την είσοδό τους στον παράδεισο γρηγορότερα από άλλους πιστούς. Ο μαρτυρικός θάνατος θεοποιείται, αφού είναι το «εισιτήριό» τους για τον παράδεισο.⁷¹

Στηρίζονται στη θρησκεία για να δείξουν ότι μόνο μια από τις δύο πλευρές θα είναι αυτή που θα σωθεί, όπως και για να αποδείξουν ότι η πλευρά που θα επικρατήσει θα είναι αυτή του ΙΚ. Το ΙΚ παρομοιάζεται με την κιβωτό του Νώε «το μέλλον είναι ή το Ισλαμικό Κράτος ή η πλημμύρα», ώστε να μεταφέρει το μήνυμα ότι η μοναδική σωτηρία είναι το ΙΚ και μόνο όσοι ενταχθούν και δηλώσουν πίστη σε αυτό θα σωθούν.⁷² Μέσα επίσης από την κορανική αναφορά «Να είστε υπομονετικοί, γιατί πράγματι η υπόσχεση του Θεού είναι αλήθεια» η ηγεσία του ΙΚ, δια μέσω του νέου αντιπροσώπου της Αμπού Χασάν αλ Μουχατζίρ, τον Απρίλιο του 2017,⁷³ καθησυχάζει τους πιστούς και τους υποστηρικτές του ΙΚ, ότι οι τρέχουσες αποτυχίες είναι προσωρινές και ότι θα ανταμειφθούν για την συνεχή πίστη τους με την αναπόφευκτη νίκη του ΙΚ.⁷⁴ Το μήνυμα του νικητή είναι ένας από τους σημαντικότερους πόλους έλξης νέων μαχητών στο ΙΚ γι' αυτό και έχει δοθεί σε αυτό μεγάλη βαρύτητα, μέσω των προπαγανδιστικών τεχνικών του ΙΚ, οι οποίες θα παρουσιαστούν εκτενέστερα στην επόμενη ενότητα.

Κατά την ανακοίνωση του Χαλιφάτου η δήλωση του Αντνάνι, ανέφερε επίσης ότι: «Είναι καθήκον όλων των Μουσουλμάνων να ορκιστούν πίστη σε αυτόν (τον χαλίφη) και να τον υποστηρίξουν... Η νομιμότητα όλων των εμιράτων, ομάδων, κρατών και οργανισμών καθίσταται άκυρη λόγω της επέκτασης της εξουσίας του

⁷⁰ <https://online.fliphtml5.com/yxagv/wlvk/#p=1>

⁷¹ Ranstorp M., «Islamist Extremism», RAN Centre of Excellence, w.t

⁷² <https://www.ieproject.org/projects/dabiq2.html>

⁷³ Al - Muhājir A. H., «So be Patient. Indeed, The Promise Of God Is Truth», *Al Furqan Media (Islamic State Official)*, Audio Recording, 4 April 2017

⁷⁴ Berger J.M., «Countering Islamic State Messaging Through “Linkage-Based” Analysis», International Centre for Counter- Terrorism – The Hague, August 2017

χαλίφη και της άφιξης των στρατευμάτων στις περιοχές τους».⁷⁵ Το ΙΚ, για να υπογραμμίσει ότι η ένταξη στο Χαλιφάτο αποτελεί θρησκευτική υποχρέωση, αλλά και τον επείγοντα χαρακτήρα της, επικαλείται διάφορες θρησκευτικές γραφές και συμβολισμούς και συμπληρώνει τα θρησκευτικά του επιχειρήματα με συναισθηματικές εκκλήσεις και προτροπές, αμφισβητώντας τη γενναιότητα και την πίστη όσων δεν έχουν ενταχθεί. «...δεν επιτρέπεται σε κανέναν, που πιστεύει στον Αλλάχ, να κοιμάται χωρίς να θεωρεί ηγέτη του όποιον τους κατακτά με το σπαθί... είτε αυτός ο ηγέτης είναι δίκαιος είτε αμαρτωλός...». Η αποδοχή και ένταξη στο χαλιφάτο απεικονίζεται ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη της σωτηρίας στην μεταθανάτια ζωή.⁷⁶ Το κάλεσμα στους μουσουλμάνους παγκοσμίως να μετακινηθούν στο Ιράκ και τη Συρία και να ενταχθούν στο χαλιφάτο συσχετίζεται με το ταξίδι του Μωάμεθ και των συντρόφων του από τη Μέκκα στη Μεδίνα το 622.⁷⁷

Σίγουρα όμως το κάλεσμα είναι ισχυρότερο και βρίσκει περισσότερους υποστηρικτές όταν γίνεται για έναν δίκαιο και νόμιμο αγώνα. Ο βίαιος αγώνας για την υπεράσπιση του Ισλάμ ενάντια στη Δύση νομιμοποιείται μέσω της τζιχάντ.

«Η τζιχάντ είναι προσωπικό καθήκον όλων»

Η τζιχάντ δεν είναι κάτι παράλογο, άδικο και παράνομο. Η τζιχάντ είναι μια «κερδοφόρα συναλλαγή», στην οποία οι υποστηρικτές του ΙΚ «πουλάνε τη ζωή τους φτηνά με αντάλλαγμα μια αιώνια ζωή».⁷⁸

Είναι ο αγώνας κάθε μουσουλμάνου που θέλει να διατηρήσει την πίστη του και να επιβιώσει στην ούμνα. Όσοι δεν είναι σε θέση να συμμετέχουν στον ένοπλο αγώνα, τότε καλούνται να συμβάλλουν με άλλα μέσα, όπως χρηματοδοτώντας ή στηρίζοντας την προπαγάνδα. Το κάλεσμα δεν απευθύνεται μόνο σε όσους κατοικούν σε μουσουλμανικά εδάφη, αλλά και στους απόδημους μουσουλμάνους. Αυτοί, λόγω του ότι ζουν ανάμεσα στους άπιστους (kufr) κινδυνεύουν πολύ περισσότερο να χάσουν την πίστη τους και την αξιοπρέπειά τους. Οι απόδημοι μουσουλμάνοι, οι οποίοι θέλουν να ζουν σύμφωνα με τους ισλαμικούς νόμους, έχουν θρησκευτική

⁷⁵ <https://www.aljazeera.com/news/2014/6/30/sunni-rebels-declare-new-islamic-caliphate>

⁷⁶ Gartenstein – Ross D., Barr N., Moreng B., «The Islamic State's Global Propaganda Strategy», International Centre for Counter- Terrorism – The Hague, March 2016

⁷⁷ <http://www.ieproject.org/projects/dabiq3.html>

⁷⁸ Al-Muhājir A. H. «So be Patient. Indeed, The Promise Of God Is Truth», *Al Furqan Media (Islamic State Official)*, Audio Recording, 4 April 2017

υποχρέωση να τελέσουν τζιχάντ και να εγκαταλείψουν τον τόπο των απίστων, διότι παραμένοντας εκεί θα οδηγηθούν σε αποστασία.⁷⁹

Η απαγόρευση του μουσουλμανικού πέπλου, τα σχέδια του Προφήτη Μωάμεθ και άλλα τέτοια ζητήματα, όπως η αίσθηση αποξένωσης και αδικίας, που ενισχύεται από την ισλαμοφοβία, την ξενοφοβία και τις διακρίσεις, είναι για τους τζιχαντιστές οι αποδείξεις ότι *«η Δύση βρίσκεται πόλεμο με τις μουσουλμανικές κοινότητες»*. Η τζιχάντ επομένως, είναι ο «δίκαιος» αγώνας εναντίον της Δύσης.⁸⁰ Η νομιμότητα του Χαλιφάτου παίζει επίσης σπουδαίο ρόλο στη βιωσιμότητα της τζιχαντιστικής ομάδας του ΙΚ. Από τη μια θα βοηθήσει στην ένταξη νέων μαχητών, οι οποίοι θα αντισταθμίσουν τις απώλειες από τα πεδία των μαχών και από τις φυγές των προσφύγων και από την άλλη η απόκτηση νέων περιοχών δίνει στο ΙΚ την επιλογή μετατόπισης πόρων και ανθρώπινου δυναμικού σε περιοχές που αντιμετωπίζει λιγότερη αντίσταση.⁸¹

«Η εξαφάνιση της γκρίζας ζώνης»⁸²

είναι μία άλλη αφήγηση του ΙΚ για να κινητοποιήσει τους μουσουλμάνους που ζουν στη Δύση. Σύμφωνα με την κοσμοθεωρία του ο κόσμος χωρίζεται σε δύο στρατόπεδα: «το στρατόπεδο του Ισλάμ» και το «στρατόπεδο των άπιστων (kufr)». Η «γκρίζα ζώνη», που υπάρχει ανάμεσα στα δύο αυτά στρατόπεδα, αποτελείται από τους μουσουλμάνους, που ζουν στη δύση. Η ύπαρξη του χαλιφάτου, η ύπαρξη δηλαδή ενός τόπου που δεν κυβερνάται από άπιστους, δίνει τη δυνατότητα εξάλειψης της «γκρίζας ζώνης». Με την ένταξη των μουσουλμάνων, που ζουν στη δύση, στο χαλιφάτο η «γκρίζα ζώνη» θα εξαλειφθεί και οι γραμμές, που θα διαιρούν τη δυτική κοινωνία, θα είναι μόνο θρησκευτικές. Η παρουσία του χαλιφάτου *«μεγεθύνει τον πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και συναισθηματικό αντίκτυπο οποιασδήποτε επιχείρησης που πραγματοποιείται από τους μουτζαχεντίν, εναντίον των εξοργισμένων σταυροφόρων. Αυτός ο μεγεθυμένος αντίκτυπος αναγκάζει τους σταυροφόρους να καταστρέψουν οι ίδιοι την γκρίζα ζώνη»*. Το ΙΚ πιστεύει ότι καθώς οι επιθέσεις θα εντείνονται και το πολιτικό κλίμα της δύσης θα γίνεται πιο ανεκτικό, οι μουσουλμάνοι της δύσης θα αναγκαστούν να πάρουν οι ίδιοι μια κριτική απόφαση: *«είτε θα αποστατήσουν και θα υιοθετήσουν τη θρησκεία των απίστων... για να ζήσουν*

⁷⁹ Ranstorp M., «Islamist Extremism», RAN Centre of Excellence, w.t

⁸⁰ Ranstorp M., «The Root Causes of Violent Extremism», RAN Centre of Excellence, 04-01-2016

⁸¹ Gartenstein – Ross D., Barr N., Moreng B., «The Islamic State's Global Propaganda Strategy», International Centre for Counter- Terrorism – The Hague, March 2016

⁸² <https://insidethejihad.com/2015/02/dabiq-7/>

ανάμεσα στους άπιστους χωρίς δυσκολίες, ή.. να κάνουν τζιχάντ στο Ισλαμικό Κράτος και έτσι να ξεφύγουν από τις σταυροφόρες κυβερνήσεις και τους πολίτες».⁸³

«*al-wala 'wa-l-bara*» (πίστη και άρνηση)

Το δόγμα του «*al-wala 'wa-l-bara*» (πίστη και άρνηση) είναι ίσως ένα από τα πιο ισχυρά και αμφιλεγόμενα δόγματα του σαλαφισμού. Ισχυρίζεται ότι οι Μουσουλμάνοι πρέπει να παραμείνουν αποκλειστικά πιστοί στον Μουσουλμανισμό, να αποστασιοποιηθούν από όλες τις άλλες θρησκείες και να μισούν ενεργά τους οπαδούς τους. Ενισχύει την θρησκευτική πίστη, αλλά και την εχθρότητα και το μίσος απέναντι στους εχθρούς του Ισλάμ. Το αφήγημα αυτό ενισχύει τη διττή φύση του αγώνα του εξτρεμιστικής τρομοκρατικής οργάνωσης του Ι.Κ. Από τη μια ενισχύει την πίστη και τη θυσία όσων είναι ταγμένοι στο χαλιφάτο και από την άλλη νομιμοποιεί τις επιθέσεις κατά των απίστων.⁸⁴ Σύμφωνα με τον Maher Shiraz το «*al-wala 'wa-l-bara*», εξ' ορισμού, καταλαμβάνει τα αντίθετα άκρα ενός φάσματος, όπου όσο πιο κοντά ένα άτομο πλησιάζει το ένα άκρο, τόσο πιο πολύ απομακρύνεται από το άλλο. Για τους τζιχαντιστές σημαίνει ότι οι μουσουλμάνοι απαιτείται να σταθούν μαζί πιστά (*wala*) και να καταπολεμήσουν τους ξένους και τις εξωτερικές επιρροές (*bara*) σε κάθε τους διάσταση, πνευματική, συναισθηματική και σωματική.⁸⁵

«Σε χρειαζόμαστε, όλοι μπορούν να βοηθήσουν»

Το κάλεσμα σε όλους για βοήθεια στον αγώνα, κάνει και τους πιο αδύναμους να αισθανθούν ότι μπορούν να συνδράμουν, ότι μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο σε μια σπουδαία αποστολή. Ακόμα κι όσοι δεν μπορούν από την αρχή να εμπλακούν σε κάτι βίαιο, θα εμπλακούν σιγά-σιγά και σταδιακά θα αναλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερες ευθύνες. Η τυχόν αποτυχία του σαλαφιστικού τζιχαντισμού δεν θα οφείλεται στη δύναμη του εχθρού, αλλά στην αδυναμία των ανθρώπων να ακολουθήσουν την πίστη τους και το κάλεσμα σε βοήθεια. Οι εκκλήσεις για βοήθεια, είτε προς τους φιλικά διακείμενους, είτε προς τους υποστηρικτές, μετατρέπουν την υποταγμένη αρρενωπότητα σε «μαχητική» αρρενωπότητα, η οποία θα καταφέρει να δώσει ενέργεια και δύναμη στη ζωή τους. Για τους πιστούς, η αυτοθυσία είναι

⁸³ Gartenstein – Ross D., Barr N., Moreng B., «The Islamic State's Global Propaganda Strategy», International Centre for Counter- Terrorism – The Hague, March 2016

⁸⁴ Ranstorp M., «Islamist Extremism», RAN Centre of Excellence, w.t

⁸⁵ Maher S., *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, Oxford: Oxford University Press, 2016, σελ. 111-142

σημαντική αξία και μέσω αυτής θα θεωρούνται ήρωες και πρωτοπόροι. Ο μάρτυρας είναι η φιγούρα που ανοίγει τον δρόμο της επαναστατικής αλλαγής.⁸⁶

Ο Φετζουλάι Κουτζτίμ, ο δράστης των βομβιστικών επιθέσεων στη Βιέννη στις 02-11-2020, όπου έχασαν τη ζωή τους τέσσερα άτομα και τραυματίστηκαν σοβαρά δέκα τέσσερα ακόμα άτομα, είχε αναρτήσει βίντεο αφοσίωσης στον νέο χαλίφη του ΙΚ, Αμπού Ιμπραχίμ αλ Χασέμι αλ Κουρέσι. Το βίντεο δημοσιεύτηκε στα κανάλια του Telegram ISIS, ο Φετζουλάι Κουτζτίμ χαιρετίστηκε ως «ήρωας» και η τρομοκρατική ομάδα κάλεσε τους υποστηρικτές της να μιμηθούν τις «ηρωικές του πράξεις», προσδίδοντας αποκλειστική αξιοπιστία στους ισχυρισμούς επιθέσεων του ΙΚ και ενισχύοντας τη στάση του ανάμεσα στους υποστηρικτές του.⁸⁷

Ο λόγος του Αμπού Μοχάμεντ αλ-Αντνάνι, τον Σεπτέμβριο του 2014, είναι ίσως ο καταλληλότερος και αρκετός για να αποδείξει ότι, ο τρόπος με τον οποίο θα επιτεθούν, όσοι ανταποκριθούν θετικά στο κάλεσμα, δεν έχει καμία σημασία. Κάθε πράξη είναι αιτιολογημένη με την έγκριση του Θεού και σύμφωνα με την αυστηρή ερμηνεία του Κορανίου.

*«Το καλύτερο που έχετε να κάνετε είναι να σκοτώσετε οποιονδήποτε Γάλλο ή Αμερικανό άπιστο ή οποιονδήποτε από τους συμμάχους τους. Αν δεν μπορείτε με μία βόμβα ή μία σφαίρα, κανονίστε να συναντηθείτε μόνοι με έναν Γάλλο ή Αμερικάνο άπιστο και σπάστε το κεφάλι του με μία πέτρα, σφάζτε τον με ένα μαχαίρι, πατήστε τον με το αμάξι σας, πετάξτε τον από έναν γκρεμό, στραγγαλίστε τον ή δηλητηριάστε τον. Μην περιμένετε, αβοήθητοι και αξιοθρήνητοι... Αν είστε ανίκανοι για αυτό, κάψτε το σπίτι του, το αμάξι του, την εταιρεία ή το χωράφι του. Αν είστε ανίκανοι ακόμη και γι' αυτό, τότε φτύστε τον στο πρόσωπο. Αν αρνείστε και αυτό την ώρα που τα αδέρφια σας βομβαρδίζονται και σκοτώνονται και οι ζωές και οι περιουσίες τους δέχονται επίθεση παντού, τότε επανεξετάστε την πίστη σας...».*⁸⁸

Όλα τα παραπάνω, τα οποία αποτελούν τα κυριότερα σημεία του λόγου του χαλιφάτου, στον οποίο διακρίνονται όλα τα χαρακτηριστικά του εξτρεμιστικού λόγου, καταδεικνύουν ότι ο απώτερος σκοπός του είναι να πείσει ξένους μαχητές και μετανάστες να εγκαταλείψουν την άνεση των σπιτιών τους για να ενταχθούν στο χαλιφάτο. Πριν εξεταστεί κατά πόσο αυτό έχει πετύχει και κατά πόσο αυτοί αποτελούν απειλή για την Ευρώπη, κρίνεται σκόπιμο, στην επόμενη ενότητα, να

⁸⁶ Ranstorp M., «Islamist Extremism», RAN Centre of Excellence, w.t

⁸⁷ Thakkar M., «European Attacks and the Uproar Over Hate Speech as ISIS Virtual Caliphate Continues to Reign», Homeland Security, 9-11-2020

⁸⁸ <https://www.naftemporiki.gr/story/899816/tzixant-to-isis-pigainei-europi>

αναφερθεί, εν συντομία, η επικοινωνιακή πολιτική του ΙΚ, την οποία χρησιμοποιεί για την διάδοση των αφηγημάτων του.

3.2. Η επικοινωνιακή πολιτική του ΙΚ

Η ηγεσία του ΙΚ, από πολύ νωρίς αντιλήφθηκε ότι για να επιτύχει τους στόχους της δεν αρκεί μόνο η στρατιωτική ισχύς, αλλά απαιτείται η χρήση στρατηγικών προπαγάνδας και ψυχολογικών χειρισμών, οι οποίες πολλές φορές αποδείχθηκαν καταλυτικές στην επιτυχή έκβαση των πολεμικών επιχειρήσεων. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και η χρήση των νέων τεχνολογιών,⁸⁹ που διαμορφώνουν ένα νέο επικοινωνιακό περιβάλλον, αποτελούν βασικά εργαλεία για την εφαρμογή αυτών των στρατηγικών. Εκτός από τον Οργανισμό για τη δημόσια πληροφόρηση, του οποίου κύρια ευθύνη και αρμοδιότητα είναι η διαμόρφωση του πληροφοριακού περιβάλλοντος και όλα τα υπόλοιπα Συμβούλια, που αποτελούν την κυβερνητική δομή του ΙΚ, είναι προσανατολισμένα στην εξυπηρέτηση και προώθηση της επιθετικής προπαγάνδας.⁹⁰

Το ΙΚ, διαχειριζόμενο πλήρως τις νέες τεχνολογίες, που επιτρέπουν τη διάδραση και αμφίδρομη σχέση των χρηστών, αναβάθμισε στο διαδίκτυο τον ιερό πόλεμο, εξελίσσοντάς τον μέσα από ιστοσελίδες, σκοτεινό διαδίκτυο και φόρουμ συζητήσεων. Αφού κατανόησε απόλυτα τη δυναμική, τις δυνατότητες, αλλά και τους νέους τρόπους λειτουργίας των μέσων ενημέρωσης εφάρμοσε ένα άκρως επιτυχημένο μοντέλο στρατηγικής επικοινωνίας και προπαγάνδας και εξέλιξε την προπαγάνδα της βίας, του φόβου και της ψυχολογικής πίεσης σε πολύ υψηλό επίπεδο. Ενώ στο πρόσφατο παρελθόν τα εκφοβιστικά μηνύματα περιοριζόταν αρκετά διότι ο έλεγχος των παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης ήταν πιο εύκολος και υπήρχαν δυσκολίες στην μετάδοση πληροφοριών διεθνώς, λόγω των πολλαπλών φίλτρων που υφίσταντο,⁹¹ αυτό έπαψε πλέον να συμβαίνει. Για παράδειγμα, το βίντεο αποκεφαλισμού του αμερικανού δημοσιογράφου Τζέιμς Φόλεϊ, έκανε τον γύρο του κόσμου μέσα σε λίγες ώρες.

⁸⁹ Μερικά από τα τηλεοπτικά δίκτυα που χρησιμοποιεί το ΙΚ είναι το «al-Furqan Institute», το οποίο χρησιμοποιεί η οργάνωση από το 2006 και λαμβάνει υλικό κατευθείαν από την ηγεσία του ΙΚ, το «al – Hayat Media Center», το οποίο απευθύνεται σε φιλικό και ουδέτερο προς την οργάνωση κοινό και ο ραδιοφωνικός σταθμός «al- Bayan radio», ο οποίος εξέπεμπε και διαδικτυακά. Επίσης, μερικά από τα περιοδικά και εφημερίδες, τα οποία εξέδιδε το ΙΚ, αρχικά σε έντυπη μορφή και αργότερα και σε ηλεκτρονική, είναι το Dapiq, Dar al-Islam, Rumiyah, Islamic State News, Islamic State Report κ.α.

⁹⁰ Zgryziewicz R. M., «Daesh Information Campaign and its influence», NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga, 2015

⁹¹ Μάνινγκ Π., *Κοινωνιολογία της ενημέρωσης*, μτφρ. Μεταξά Κ., Αθήνα: Καστανιώτης, 2007, σελ.95

Χάρη στη στρατολόγηση ατόμων, με άριστη γνώση χειρισμού των ηλεκτρονικών υπολογιστών, της επικοινωνίας – μάρκετινγκ και γενικότερα της τεχνολογίας, η οργάνωση του ΙΚ καταφέρνει να δημιουργεί επαγγελματικού επιπέδου βίντεο, χολιγουντιανής παραγωγής, με φρικιαστικές και αποτρόπαιες εικόνες βίας, τα οποία διοχετεύονται, μέσω των έξυπνων (smart) τηλεφώνων, σε παγκόσμιο επίπεδο και σε κάθε χρήστη, ακόμα και σε άτομα που δεν είναι επίσημα συνδεδεμένα με το ΙΚ, τα οποία διαδίδουν τα tweets και άλλες δημοσιεύσεις σε χιλιάδες οπαδούς. Εκτός από αυτή την τακτική των «διασκορπιστών», μία άλλη διάσταση της στρατηγικής τους επικοινωνίας είναι και η χρήση ή η πειρατεία των hashtags (κατηγοριοποίηση συζητήσεων και δημοσιεύσεων), ώστε να προσδώσουν αξιοπιστία στην αφήγησή τους.⁹² Για τον ίδιο λόγο επίσης, το ΙΚ αποφεύγει τη χρήση μεταφρασμένου υλικού, όποτε αυτό είναι δυνατό. Στα προπαγανδιστικά βίντεο, για παράδειγμα, που δημιουργήθηκαν για να προσελκύσουν νέους μαχητές, καταγράφονται νεαροί άνδρες να μιλάνε αγγλικά, γαλλικά, ρώσικα, γερμανικά, κ.ά., ζητώντας από το αντίστοιχο κοινό την υποστήριξή τους στον αγώνα.⁹³

Τόσο για μία προ-δοκιμή των «προϊόντων» του, όσο και για την υποστήριξη της «καμπάνιας» του, το ΙΚ χρησιμοποιεί τεχνικές, οι οποίες συσχετίζονται με τις πολιτικές εκστρατείες,⁹⁴ οι οποίες στην ουσία τους είναι μια διαδικασία εμφύτευσης στο μυαλό των ψηφοφόρων του οράματος ή της κεντρικής ιδέας της καμπάνιας, που προέρχεται από την κεντρική ιδεολογία του χώρου, στον οποίο είναι ενταγμένος ο υποψήφιος.⁹⁵ Η τακτική πειθούς του ΙΚ, επίσης συναντάται συχνά στην πολιτική διαφήμιση, η οποία στοχεύει περισσότερο στον επηρεασμό και την επίτευξη του προσδοκώμενου αποτελέσματος μέσω του θυμικού, χαρακτηρίζεται από αόριστες απειλές, γενικόλογες και εμπλουτισμένες με εσχατολογικά στοιχεία.⁹⁶

Με κεντρικό σύνθημα της επικοινωνίας του *«σκότωσε έναν, τρομοκράτησε χίλιους»* και την καλλιέργεια της ρητορικής του φόβου επιδιώκει να προκαλέσει την

⁹² Nissen E. T., «Terror.com – IS’ Social Media Warfare in Syria and Iraq», Military Studies Magazine, Contemporary Conflicts, issue 2, volume 02, Danish Defence, 2014

⁹³ Zgryziewicz R. M., «Daesh Information Campaign and its influence», NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga, 2015

⁹⁴ Nissen E. T., «Terror.com – IS’ Social Media Warfare in Syria and Iraq», Military Studies Magazine, Contemporary Conflicts, issue 2, volume 02, Danish Defence, 2014

⁹⁵ Παύλου Ε., *Η εποχή της Δικτυακής Κοινωνίας –Κριτική προσέγγιση της χρήσης των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης από το ISIS*, Μεταπτυχιακή Διατριβή, Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, 2016, σελ.24

⁹⁶ Παύλου Ε., *Η εποχή της Δικτυακής Κοινωνίας –Κριτική προσέγγιση της χρήσης των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης από το ISIS*, Μεταπτυχιακή Διατριβή, Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, 2016, σελ.45

κοινή γνώμη, σπέρνοντας τον τρόμο στα διεθνή και εγχώρια ακροατήρια. Προβάλλει μαζικές εκτελέσεις με λιθοβολισμούς, ακρωτηριασμούς, ομαδικούς αποκεφαλισμούς και εκτελέσεις με σκοπό τον παραδειγματισμό. Ο αρθρογράφος Filkins Dexter υποστηρίζει ότι οι δημόσια προβαλλόμενες εκτελέσεις, εκτός του να πετυχαίνουν δημοσιότητα, χρησιμοποιούνται και ως όργανο επιστράτευσης νέων μελών. Σύμφωνα με τον Filkins, στοχεύουν σε ανθρώπους που επιζητούν συγκινησιακά φορτισμένες περιπέτειες και βλέπουν την ένταξή τους στην οργάνωση του ΙΚ ως μια μοναδική ευκαιρία να σκοτώσουν, υπό την «νομιμότητα» της τζιχάντ. Πρόκειται για στυγνούς δολοφόνους που επιπλέον, αντλούν ηδονή από αυτό που κάνουν.⁹⁷

Οι προβολές προπαγανδιστικών βίντεο, τα οποία περιέχουν σκηνές από τα πεδία μάχης, σκηνές εκτελέσεων και εξευτελισμού των νικημένων εχθρών, επιθέσεων αυτοκτονίας και πανηγυρισμών νίκης, μετά από νέες κατακτήσεις, αποσκοπούν μεν στην ανάδειξη του νικητή, αλλά λειτουργούν και ως κίνητρο για την συμπαράταξη με την πλευρά του νικητή. Είναι επίσης μία μέθοδος που διακρίνεται στην πολιτική σκηνή και προσπαθεί να επηρεάσει το αναποφάσιστο κοινό, το οποίο, σύμφωνα με το φαινόμενο bandwagon, στρέφεται έστω και την τελευταία στιγμή προς τον υποψήφιο ή την ομάδα που θεωρούν ότι έχει μεγαλύτερη δύναμη και επιρροή.⁹⁸

Με τη μαεστρία, που το ΙΚ προβάλλει το σκληρό και ατρόμητο πρόσωπο των μαχητών του, οι οποίοι με μεγάλη ευκολία αποκεφαλίζουν, σκοτώνουν, βιάζουν, καίνε, καταστρέφουν, με στόχο των εκφοβισμού και τη διάδοση του τρόμου, του ψυχολογικού πολέμου στις τάξεις τους εχθρού, με την ίδια μαεστρία ενέταξε στην προπαγανδιστική του στρατηγική τον ανθρωπισμό και την ευαισθησία των μαχητών του. Σε διάφορα μέσα, όπως το twitter και το instagram, προβάλλονται εικόνες μαχητών να παίζουν με κατοικίδια ζώακια, να προσφέρουν ανθρωπιστική βοήθεια σε άμαχο πληθυσμό ή να εκτελούν κοινωφελείς εργασίες, ως απόδειξη αλληλεγγύης στο λαό τους, που δοκιμάζεται.⁹⁹

Αυτά τα βίντεο εντάσσονται σε μία ακόμα κεντρική αφήγηση της προπαγάνδας του ΙΚ: την παρουσίαση του χαλιφάτου ως ισλαμική ουτοπία. Βασική του επιδίωξη είναι να απεικονίσει το χαλιφάτο ως μια λειτουργική και ακμάζουσα

⁹⁷ Filkins Dexter, «The Death of Steven Sotloff», The New Yorker, 03-09-2014

⁹⁸ Παύλου Ε., *Η εποχή της Δικτυακής Κοινωνίας –Κριτική προσέγγιση της χρήσης των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης από το ISIS*, Μεταπτυχιακή Διατριβή, Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, 2016, σελ.48

⁹⁹ Nissen E. T., «Terror.com – IS’ Social Media Warfare in Syria and Iraq», Military Studies Magazine, Contemporary Conflicts, issue 2, volume 02, Danish Defence, 2014

κατάσταση, με ισχυρό και ανθεκτικό κορμό δημόσιων υπηρεσιών, με άφθονα τρόφιμα και αναπτυσσόμενη οικονομία. Με αυτόν τον τρόπο, το χαλιφάτο γίνεται η προτιμώμενη εναλλακτική λύση έναντι του κρατικού συστήματος. Η προβολή βίντεο που το περιεχόμενό τους επικεντρώνεται στη θρησκεία και τη δικαιοσύνη, ή την εξάλειψη ανεπιθύμητων θρησκευτικών αντικειμένων, όπως τα τσιγάρα, δείχνουν ότι το ΙΚ καθαρίζει την κοινωνία και εφαρμόζει αυστηρά τη σαρία.¹⁰⁰ Μέσα από διάφορα κανάλια επικοινωνίας παρέχονται πληροφορίες και εικόνες για την άριστη διοίκηση του κράτους και της ζωής στην περιοχή, όπως το υγιές γεωργικό σύστημα, το κατάλληλο εκπαιδευτικό σύστημα, η ιατρική περίθαλψη, η άνθηση του εμπορίου ή οι κοινωνικές φροντίδες, που παρέχονται από την οργάνωση, σε παιδιά και ηλικιωμένους, αλλά και σε όποιον χρήζει βοήθειας. Στο κοινό υπενθυμίζεται συνεχώς τι έχει κάνει το ΙΚ για τους ανθρώπους του, μετά από πολλά χρόνια αστάθειας: *«έχουμε κάνει πολλά για σας, δείξτε την επιθυμία σας ως μέρος του κράτους. Ας πολεμήσουμε μαζί και υποστηρίξτε την άνοδο του Χαλιφάτου»*.¹⁰¹

Πριν περάσουμε στο επόμενο κεφάλαιο, αξίζει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με την έρευνα του Winter Ch. το προπαγανδιστικό υλικό του ΙΚ, που διανέμεται είτε έντυπα, είτε ηλεκτρονικά, από το καλοκαίρι του 2015, που το ΙΚ βρισκόταν στο ζενίθ της εδαφικής του επικράτειας, έως το καλοκαίρι του 2019 έχει μειωθεί σε ποσοστό πάνω από 80%. Ενώ το καλοκαίρι του 2015 το ΙΚ δημοσίευε, κατά μέσο όρο τριάντα προπαγανδιστικά είδη ανά ημέρα, το καλοκαίρι του 2019 δημοσίευε μόνο τέσσερα ανά ημέρα. Σύμφωνα πάντα με τον Winter, κατά τις δύο αυτές χρονικές περιόδους, εμφανίστηκαν και σημαντικές διαφορές στη δομή και τη σύνθεση των στοιχείων του προπαγανδιστικού υλικού. Ενώ το καλοκαίρι του 2015 στα προπαγανδιστικά μέσα κυριαρχούσαν οι φωτογραφίες σε ποσοστό 78%, τα έγγραφα και άρθρα σε ποσοστό 11%, η τηλεοπτική προπαγάνδα καταλάμβανε ποσοστό 7% και το ηχητικό υλικό ποσοστό 4%, το καλοκαίρι του 2019 το φωτογραφικό υλικό αποτελούσε μόνο το 15% του συνολικού υλικού, οι γραπτές εκδόσεις εμφανίστηκαν σε ποσοστό 55%, και το οπτικοακουστικό υλικό (βίντεο και δελτία ειδήσεων) σε ποσοστό 30%.¹⁰²

¹⁰⁰ Gartenstein – Ross D., Barr N., Moreng B., «The Islamic State's Global Propaganda Strategy», International Centre for Counter- Terrorism – The Hague, March 2016

¹⁰¹ Zgryziewicz R. M., «Daesh Information Campaign and its influence», NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga, 2015

¹⁰² Winter Ch., «Daesh Propaganda, Before and After its Collapse», NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga, June 2019

Οι αλλαγές αυτές, επήλθαν διότι κατά την διάρκεια των τεσσάρων ετών, άλλαξαν και οι προοπτικές και οι προτεραιότητες της οργάνωσης και το ΙΚ, χρησιμοποιώντας τις στρατηγικές επικοινωνιών πλοήγησης, έκανε αυτές τις αλλαγές σταδιακά, ώστε να διευκολύνει τους υποστηρικτές του να μεταβούν σε μια νέα στρατηγική πορεία. Το ΙΚ κράτος βρέθηκε στο ζενίθ της δύναμής του το καλοκαίρι του 2015, ενώ το καλοκαίρι του 2019 απώλεσε σημαντικά εδάφη της κυριαρχίας του σε εδάφη του Ιράκ και της Συρίας. Αν και οι δομές της διακυβέρνησης του χαλιφάτου στην ουσία δεν υφίσταντο, η οργάνωση δεν εξαφανίστηκε, αλλά λειτουργεί με αντάρτικο προφίλ. Έχει μεταμορφωθεί σε ένα δίκτυο ένοπλων ομάδων, που ως κύριο στόχο τους έχουν την αντίσταση και την συστηματική αποσταθεροποίηση των εδαφών, στα οποία κυριαρχούσε.¹⁰³

Έτσι, αφού η οργάνωση δεν διέθετε πλέον τη δυναμική του παρελθόντος, σε υλικοτεχνικό υλικό, αλλά και ανθρώπινο δυναμικό και έχασε την πρόσβαση σε ασφαλή καταφύγια, δίκτυα επικοινωνιών και εμπειρογνομόνων στα ΜΜΕ, οι φιλοδοξίες της μετριάστηκαν. Αντί να ασχολείται με το πείραμα της επαναστατικής διακυβέρνησης, έπρεπε να μειώσει τις λειτουργικές δαπάνες και να μεταβεί από μία εμφανή διοικητική κυβέρνηση σε ένα μυστικό ασύμμετρο στράτευμα. Αφού οι κρατικές φιλοδοξίες έπαψαν να υπάρχουν, οι προτεραιότητες επικοινωνίας μετατοπίστηκαν με αποτέλεσμα η έντονη δημοσιοποίηση της εξέγερσης της οργάνωσης να μην έχει πλέον νόημα. Αφού η δράση των μελών της είναι πλέον ως επί το πλείστον κεκαλυμμένη, παρά φανερή, για λόγους επιχειρησιακής ασφάλειας και διασφάλισης της ταυτότητας των μελών της, είναι επιβεβλημένη και λιγότερη δημοσιότητα.¹⁰⁴

Πέρα από την αλλαγή των στόχων και των προτεραιοτήτων του ΙΚ, η αλλαγή της επικοινωνιακής του πολιτικής, καταδεικνύει ότι η οργάνωση διαθέτει ιδιαίτερη προσαρμοστικότητα στις συνθήκες, που διαρκώς μεταβάλλονται. Από το 2016 και μετά, όταν η κατάσταση άρχισε να γίνεται πιο δύσκολη, η οργάνωση, σε μια της προσπάθεια να αμβλύνει στα μάτια των υποστηρικτών της, τις στρατιωτικές αποτυχίες, άρχισε να δημοσιεύει αρνητική προπαγάνδα. Η απώλεια της Μοσούλης και της πρωτεύουσας Ράκα το 2017, έκαναν εντονότερη την ανάγκη αλλαγής στην ακολουθούμενη μέχρι τότε επικοινωνιακή στρατηγική. Η οργάνωση εστίασε

¹⁰³ Winter Ch., «Daesh Propaganda, Before and After its Collapse», NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga, June 2019

¹⁰⁴ Winter Ch., «Daesh Propaganda, Before and After its Collapse», NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga, June 2019

περισσότερο στα διεθνή κοινά και τη Δύση και άφησε σε δεύτερη μοίρα τη Μέση Ανατολή. Η διάχυση της προπαγάνδας του θριάμβου αντικαταστάθηκε από τη βίαιη αντίσταση στους άπιστους και τους σύγχρονους σταυροφόρους.¹⁰⁵

Από τα παραπάνω γίνεται ξεκάθαρο ότι η ισλαμιστική τρομοκρατική οργάνωση του ΙΚ, ακόμα και σήμερα, όπου φαίνεται να έχει χάσει το μεγαλύτερο μέρος της εδαφικής της κυριαρχίας, εξακολουθεί να αποτελεί μια πραγματική απειλή για το διεθνές περιβάλλον ασφαλείας. Μπορεί τα όρια της οργάνωσης να είναι πλέον στενά, η απειλή όμως εξακολουθεί να υπάρχει και ίσως γίνεται μεγαλύτερη από τα πρώτα χρόνια ίδρυσης του ΙΚ, λόγω των ασύλληπτων μαχητών της οργάνωσης, που επαναπατρίζονται και διασπείρονται στην Ευρώπη και με τους οποίους θα ασχοληθούμε στο επόμενο κεφάλαιο.

¹⁰⁵ Winter Ch., «Daesh Propaganda, Before and After its Collapse», NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga, June 2019

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Η ΑΠΕΙΛΗ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Αν και η προπαγάνδα και τα μέσα ενημέρωσης έπαιζαν πολύ σπουδαίο ρόλο στην προσέλκυση ξένων μαχητών, που θα υπηρετήσουν το χαλιφάτο του ΙΚ., από μόνα τους δεν ήταν αρκετά. Οι θεματοφύλακες του ΙΚ τροφοδότησαν στα μέλη τους την ψευδαίσθηση μιας νέας αρχής, μιας νέας ταυτότητας και ένα τρόπο, με τον οποίο θα πετύχουν ζωή, ακόμα και μετά το θάνατό τους. Τους πότισαν με την ιδεολογία ότι «ανήκουν» σε κάτι πιο σημαντικό από το άτομο, ότι «ανήκουν» σε μια ομάδα εκλεκτών, στην οποία αξίζει να ενταχθούν και για την οποία αξίζει να θυσιάσουν και τη ζωή τους, για την επίτευξη του σκοπού τους. Στις επόμενες ενότητες θα παρουσιαστούν η τακτική, την οποία ακολουθούσε το ΙΚ κατά την στρατολόγηση των νέων μαχητών του, οι κατηγορίες των επαναπατριζόμενων μαχητών, καθώς και οι διαδικασίες και τα μέτρα, που λαμβάνουν οι ευρωπαϊκές αρχές, όταν αυτοί επιστρέφουν σε χώρες της Ε.Ε.

4.1 Η στρατολόγηση

Από το 2011 έως το 2016, από 120 και πλέον χώρες, περισσότεροι από 42.000 αλλοδαποί τρομοκράτες μαχητές ταξίδεψαν για να ενταχθούν στο ΙΚ και από αυτούς οι Ευρωπαίοι να αριθμούν περισσότερους από 5.000.¹⁰⁶ Μεγάλος αριθμός είχε αναχωρήσει από Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και από Δανία, Φιλανδία, Αυστρία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Ισπανία και Σουηδία. Όπως υπάρχουν πολλοί λόγοι¹⁰⁷ για την ένταξη των μαχητών στο ΙΚ, έτσι υπάρχουν και πολλές εθνικότητες, εθνότητες, ηλικίες, και τα δύο φύλα.¹⁰⁸

Παρόλο που η ροή επιβραδύνθηκε σημαντικά, όταν οι χώρες άρχισαν να καταβάλλουν μεγαλύτερες προσπάθειες εμποδισμού των υποστηρικτών του ΙΚ, να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να προσχωρήσουν σε αυτό, το 2017 ο συνολικός αριθμός των ξένων μαχητών αυξήθηκε περισσότερο. Από το φθινόπωρο όμως του 2017, που το ΙΚ άρχισε να χάνει τα εδάφη του στο Ιράκ και τη Συρία η ροή των ξένων μαχητών έφτασε σχεδόν σε ακινησία. Ακόμα όμως και τότε, η έκκληση του ΙΚ για υποστήριξη αντηχούσε και μπορεί να υπήρχε μια προσωρινή διακοπή της ανάπτυξης του φαινομένου των ξένων μαχητών, αλλά οι παράγοντες ώθησης και

¹⁰⁶ Βλέπε Παράρτημα 2

¹⁰⁷ Έχουν αναλυθεί στις ενότητες 2.4 & 3.1

¹⁰⁸ Meines M., Molenkamp M., Ramadan O. και Ranstorp M., *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017

έλξης των μαχητών δεν έπαψαν να υπάρχουν. Άλλωστε και η προπαγανδιστική στρατηγική του ΙΚ δεν παραδέχθηκε ποτέ την ήττα του ΙΚ, αλλά την παρουσίασε ως μια προσωρινή οπισθοδρόμηση στο προκαθορισμένο ταξίδι της νίκης και το σημαντικότερο, υποσχέθηκε περισσότερες επιθέσεις στη Δύση.¹⁰⁹

Στις διαδρομές πρόσβασης των ξένων μαχητών, για την ένταξή τους στο ΙΚ, ή σε άλλες τρομοκρατικές ομάδες, συνήθως περιλαμβάνονταν πτήσεις προς τις πόλεις της Τουρκίας, από εκεί έφταναν πεζή στα σύνορα Τουρκίας – Συρίας και από εκεί, διαμεσολαβητές του ΙΚ βοηθούσαν τους στρατολογημένους να περάσουν τα σύνορα. Από τη στιγμή, που οι νέοι στρατολογηθέντες διέρχονταν στην επικράτεια του ΙΚ, αντιμετώπιζαν πολλούς κοινωνικούς ελέγχους και ελέγχους ασφάλειας, οι οποίοι περιόριζαν τη συμπεριφορά τους, την επικοινωνία τους και την ελεύθερη κυκλοφορία τους. Οι άνδρες, πριν τη συμπλήρωση των εντύπων στρατολόγησης, τα οποία περιελάμβαναν 23 πεδία δεδομένων, υποβάλλονταν σε συνεντεύξεις ή ανακρίσεις, ώστε να διασταυρωθεί ποιος τους διευκόλυνε στο ταξίδι τους και άλλα προσωπικά τους στοιχεία.¹¹⁰

Οι στρατολογημένοι του ΙΚ, παράλληλα με τη στρατιωτική τους εκπαίδευση, παρακολουθούσαν υποχρεωτικά μαθήματα σχετικά με τη σαρία. Η διάρκεια του κύκλου των μαθημάτων σαρίας, η οποία μπορούσε να είναι από τρεις εβδομάδες έως τρεις μήνες, εξαρτιόνταν από το πώς το ΙΚ αξιολογούσε την πίστη και την αξία του ατόμου απέναντι στην ομάδα. Το περιεχόμενο της στρατιωτικής εκπαίδευσης εξαρτιόνταν από το πώς θα χρησιμοποιούνταν: για μάχη ή για επίθεση αυτοκτονίας. Τόσο εντός του πεδίου μάχης, όσο και εκτός, η τακτική του σοκ, ήταν μία από τις χρησιμοποιούμενες τακτικές του ΙΚ. Μαζικοί αποκεφαλισμοί, επιτόπιες εκτελέσεις, βασανιστήρια και γενικά χρήση ακραίας βαρβαρότητας, ήταν ότι περιελάμβανε η τακτική του σοκ. Με αυτό τον τρόπο τρόμαζαν τον πληθυσμό, οδηγώντας τον στην υποταγή και έτσι είχαν τον έλεγχο τον κατεχόμενων εδαφών. Το φαινόμενο του σοκ, δεν το βίωναν μόνο οι άνδρες, αλλά και τα παιδιά, τα οποία μπορούσαν να στρατολογηθούν σε κατήχηση και σε στρατόπεδα εκπαίδευσης, ακόμα και από την ηλικία των εννέα ετών.¹¹¹

¹⁰⁹ Barret R., «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees», The Soufan Center, October 2017

¹¹⁰ Meines M., Molenkamp M., Ramadan O. και Ranstorp M., *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017

¹¹¹ Meines M., Molenkamp M., Ramadan O. και Ranstorp M., *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017

Ενώ το ΙΚ θεωρούσε ενήλικα τα άτομα άνω των 15 ετών, εντούτοις, παιδιά και από την ηλικία των 9 ετών εκπαιδεύονταν να χρησιμοποιούν όπλα και να σκοτώνουν. Από το 2014 έως το 2016 είχαν εκπαιδευτεί περισσότερα από 2.000 παιδιά, ηλικίας 9-15 ετών. Σύμφωνα με το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, στις αρχές του 2016 το ΙΚ, μόνο από την επαρχία της Μοσούλης απήγαγε 800-900 παιδιά, από τα οποία τα άνω των 10 ετών τα υπέβαλλε σε στρατιωτική εκπαίδευση, ενώ τα μικρότερα σε κατήχηση.¹¹² Όπως οι άνδρες, έτσι και τα παιδιά, εκτός του ότι ήταν εκτεθειμένα στις καταστροφές του πολέμου, αλλά και σε αμέτρητες ενέργειες βαναυσότητας, όπως αποκεφαλισμοί, μαστιγώματα, ακρωτηριασμοί, σταυρώσεις, αναλάμβαναν ρόλους μαχητών και εκτελεστών. Χρησιμοποιούνταν από το ΙΚ ως πληροφοριοδότες, δημιουργώντας ένα περιβάλλον βαθιάς δυσπιστίας και με τον τρόπο αυτό καταστρέφονταν οι παραδοσιακοί δεσμοί της φυλής και της οικογενειακής πίστης.¹¹³

Οι γυναίκες, κατά την άφιξή τους στη Συρία, ήταν υποχρεωμένες να ζουν σε αποκλειστικά γυναικείους κοιτώνες, γνωστούς ως *magar*, και δημοσίως να συμμορφώνονται σε αυστηρούς ταξιδιωτικούς και ενδυματολογικούς κανόνες, φορώντας *nigab* και γάντια, τους οποίους επέβαλλε η «αστυνομία ηθικής». Εάν κάποια γυναίκα δεν συμμορφωνόταν με αυτούς τους κανόνες, ειδοποιούνταν από την «αστυνομία ηθικής» ο σύζυγος, που έπρεπε να εμφανιστεί ενώπιον του δικαστηρίου της σαρία, όπου και θα αποφαιζόταν η τιμωρία η δική του ή της συζύγου του, η οποία μπορεί να ήταν από μια επιβολή προστίμου έως και θάνατος.¹¹⁴ Ενώ ο κεντρικός ρόλος των γυναικών, τα πρώτα χρόνια ίδρυσης του ΙΚ, ήταν η φροντίδα των παιδιών και των συζύγων τους, φαίνεται πως αυτό, με την πάροδο του χρόνου το ΙΚ άλλαξε την πολιτική του απέναντι στις γυναίκες. Δίνοντας νέες ερμηνείες στις περιστάσεις τις οποίες οι γυναίκες μπορούν να χρησιμοποιήσουν βία, τους έδωσε τη δυνατότητα να μπορούν να γίνουν βίαιες, όχι μόνο για να προστατέψουν τον εαυτό τους ή το σπίτι τους, αλλά και για την προστασία της ευρύτερης κοινότητας. Υπό αυτό το πρίσμα, οι γυναίκες που εντάχθηκαν στο ΙΚ, μπορούσαν να γίνουν ελεύθεροι σκοπευτές ή να συμμετέχουν σε ομάδες αυτοκτονίας ή γενικά σε τρομοκρατικές

¹¹² Barret R., «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees», The Soufan Center, October 2017

¹¹³ Meines M., Molenkamp M., Ramadan O. και Ranstorp M., *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017

¹¹⁴ Meines M., Molenkamp M., Ramadan O. και Ranstorp M., *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017

πράξεις, όπως και οι άνδρες μαχητές,¹¹⁵ αλλά και σε επιχειρησιακούς ρόλους, συγκεντρώνοντας χρήματα ή διακινώντας όπλα, χρήματα και μηνύματα. Επίσης, προσεγγίζοντας άλλες γυναίκες και προσφέροντάς τους ηθική στήριξη, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην προπαγάνδα, τη διάδοση της ιδεολογίας, τη στρατολόγηση και ριζοσπαστικοποίηση άλλων γυναικών.¹¹⁶

4.2 Ο επαναπατρισμός των μαχητών

Το ποσοστό αυτών που επιστρέφουν κυμαίνεται, κατά μέσο όρο, γύρω στο 30%, αλλά σε χώρες όπως η Δανία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο το ποσοστό φτάνει στο 50%. Οι επαναπατριζόμενοι ξένοι μαχητές, οι οποίοι έχουν διαφορετικά προφίλ και διαφορετικούς λόγους που επιστρέφουν, γυρίζουν στην Ευρώπη ακολουθώντας ποικίλες διαδρομές. Ορισμένοι ζητάνε τη στήριξη των προξενικών αρχών, ιδίως εάν χρειάζονται νέα διαβατήρια ή βοήθεια για παιδιά, που έχουν γεννηθεί στη Συρία, ενώ άλλοι ταξιδεύουν με πλαστά έγγραφα. Ορισμένοι διασχίζουν απευθείας την Τουρκία, άλλοι κάνοντας παρακάμψεις μέσω άλλων ευρωπαϊκών προορισμών, ενώ ορισμένοι συλλαμβάνονται από τις τουρκικές ή ιρακινές αρχές ή από τις κουρδικές δυνάμεις.¹¹⁷

Κάνοντας ένα διαχωρισμό των επαναπατριζόμενων θα μπορούσαμε να τους χωρίσουμε σε έξι κατηγορίες, η κάθε μία από τις οποίες παρουσιάζει και διαφορετικό επίπεδο κινδύνου. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν εκείνοι που η διαμονή τους στο ΙΚ ήταν σύντομη και ποτέ δεν ενσωματώθηκαν ιδιαίτερα με αυτό. Έφυγαν όταν το χαλιφάτο άρχισε να συρρικνώνεται, επειδή δεν βρήκαν αυτό που έψαχναν, αλλά διατήρησαν κάποια συμπάθεια για την οργάνωση. Επειδή, σαφώς δεν πήγαν όλοι να ενταχθούν στο ΙΚ με τη νόηση ότι θα γίνουν εγχώριοι ή διεθνείς τρομοκράτες, κάποιοι, όταν κατάλαβαν ότι γίνονται σκληροί δολοφόνοι, αποφάσισαν να επιστρέψουν, χωρίς όμως να παύουν να ενθαρρύνονται από τις ψεύτικες νοσταλγικές τους αναμνήσεις. Μερικοί από αυτούς μπορεί να αποφασίσουν να συνεχίσουν τον αγώνα τους, μέσα από μια νέα βάση, ακόμα και αν αυτή δεν συνδέεται με το ΙΚ. Σε κάθε περίπτωση, με την πάροδο του χρόνου, είναι δύσκολο να προβλεφθεί πως μπορεί να αντιδράσει κάθε επαναπατριζόμενος αυτής της κατηγορίας, κατά την

¹¹⁵ Barret R., «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees», The Soufan Center, October 2017

¹¹⁶ Ranstorp M., «Islamist Extremism», RAN Centre of Excellence, w.t

¹¹⁷ Meines M., Molenkamp M., Ramadan O. και Ranstorp M., *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017

υποδοχή ή τη διαμονή του στο σπίτι του, ειδικά όταν οι συνθήκες είναι ίδιες με όταν έφυγαν. Ακόμα και αν λάβουν τη βοήθεια ψυχολόγου, οι περιστάσεις μπορεί να τους οδηγήσουν και πάλι στην αναζήτηση βίαιων λύσεων στα προβλήματά τους. Στους υπόλοιπους, λόγω του ότι το συναισθηματικό και ιδεολογικό εύρος της τρομοκρατίας είναι πολύ μεγάλο, η περίοδος της ζωής τους με το ΙΚ, μπορεί να τους κάνει να υποφέρουν από μια καθυστερημένη ψυχολογική αντίδραση. Ακόμα κι εκείνοι που επέστρεψαν απογοητευμένοι, ή έφυγαν επαναστατώντας, ή απλά εξαντλήθηκαν σωματικά, μπορεί με την πάροδο του χρόνου, κοιτώντας πίσω, στην περίοδο του χαλιφάτου, να το δουν με ματιά θετική και να κατηγορήσουν τους ξένους για τις αποτυχίες του.¹¹⁸

Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται εκείνοι που επέστρεψαν αργότερα, αλλά απογοητευμένοι. Καθώς το χαλιφάτο άρχισε να χάνει την έλξη του και γινόταν περισσότερο βίαιο, μπορεί πολλοί από αυτούς που εντάχθηκαν να άρχισαν να αμφιβάλλουν γι αυτό, αυτό όμως δεν σημαίνει πως οι αμφιβολίες τους για την ηγεσία ή τη στρατηγική του ΙΚ μεταφράζονται και σε αμφιβολίες προς τους σκοπούς και τους στόχους. Όπως τα κίνητρα της ένταξης όλων των ξένων στρατολογημένων δείχνουν ότι πρέπει να υποστήριζαν την ιδέα του χαλιφάτου, σε σημαντικό βαθμό, έτσι και τα κίνητρα της απόρριψης της χώρας ή της κοινωνίας, που άφησαν πίσω τους, πρέπει να ήταν σχεδόν σίγουρα. Ακόμα και εκείνοι που επέστρεψαν γιατί απογοητεύτηκαν από τη συμπεριφορά ή την τακτική της συνολικής ηγεσίας του ΙΚ, μπορεί να θαύμασαν κάποιους μεμονωμένους εμίρηδες και να διατηρούν το όνειρο ενός καθαρού ισλαμικού κράτους, που διοικείται από ηγεμόνες, οι οποίοι δεσμεύονται στην πλήρη εφαρμογή του νόμου της σαρία. Αυτοί, είναι πιθανό, ακόμα να πιστεύουν ότι η εφαρμογή της σαρία μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της βίας, κάτι στο οποίο είναι σίγουρα πιο εξοικειωμένοι, από την εμπειρία τους στο ΙΚ. Εκτός λίγων βετεράνων, άλλων πολέμων, οι ξένοι μαχητές θα έχουν γίνει μάρτυρες βίας, σε επίπεδα για τα οποία δεν ήταν προετοιμασμένοι. Αυτό, όχι μόνο μπορεί να οδηγήσει σε απρόβλεπτη και ανεξέλεγκτη συμπεριφορά, αλλά μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη ανοχή σε ακραία δράση.¹¹⁹

Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν αυτοί που επέστρεψαν «γεμάτοι» από βία και περιπέτεια. Πολλοί νεοσύλλεκτοι, εντάχθηκαν στο ΙΚ διότι προσελκύστηκαν από την

¹¹⁸ Barret R., «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees», The Soufan Center, October 2017

¹¹⁹ Barret R., «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees», The Soufan Center, October 2017

ηρωική εικόνα των μαχητών του χαλιφάτου σε συνδυασμό με την αίσθηση περιπέτειας. Αυτοί που εντάχθηκαν ή έμειναν στο χαλιφάτο, μέχρις ότου αυτό έφτασε στο υψηλότερό του σημείο, αποκόμισαν την υπέρτατη βία, η οποία, μέχρι τότε ήταν η θεμελιώδης αρχή για την επιβίωση και την επέκταση του κράτους. Αυτοί, που η αναζήτησή τους για περιπέτεια, παίρνει μια τόσο ακραία μορφή, μπορούν να αναζητήσουν νέα κίνητρα όταν επιστρέψουν στην πατρίδα τους, όταν ξεκουραστούν και ανακτήσουν τις δυνάμεις τους και είναι απίθανο να μην τα βρουν. Ήδη από το 2017, δυναμικοί στρατολογητές του ΙΚ και μαχητές από το Ιράκ και τη Συρία, εντάσσονταν σε νέους αγώνες, όπως στο Mindanao στις Φιλιππίνες, όπου το ΙΚ, προσπαθούσε να δημιουργήσει μια νέα βάση, καθώς και στο Σινά, το Αφγανιστάν και τη Λιβύη.¹²⁰

Στην τέταρτη κατηγορία μπορούν να ενταχθούν αυτοί που εκδιώχθηκαν ή συνελήφθησαν και στάλθηκαν στο σπίτι τους. Τα περισσότερα μέλη του ΙΚ πολεμούσαν ακόμα και όταν το χαλιφάτο κατέρρεε και επιπλέον, θα ήταν και χαρούμενοι, που πέθαιναν για αυτό το σκοπό. Πολλοί όμως από αυτούς, επιβίωσαν και παραδόθηκαν. Από αυτούς, τα τοπικά μέλη του ΙΚ, σε κατάλληλο χρόνο, θα ακολουθήσουν υπογείως τους ηγέτες τους και θα διαπράττουν τρομοκρατικές ενέργειες στο Ιράκ και τη Συρία. Οι ξένοι όμως, που δραπετεύουν ή συλλαμβάνονται και στη συνέχεια απελαύνονται θα αναζητήσουν νέους πολέμους ή θα ενταχθούν σε άλλες βίαιες ομάδες. Οι άνθρωποι, που εγκαταλείπουν το χαλιφάτο, ενημερώνονται, είτε από φίλους, είτε από εμίρηδες, για το τι πρέπει να λένε στις αρχές, σχετικά με την εθνικότητά τους, ώστε να αποφεύγουν την απέλαση σε χώρα, στην οποία μπορεί να συλληφθούν. Αυτοί καταφέρνουν και γίνονται αποτελεσματικοί στρατολογητές και έχουν σημαντικό κύρος στους εξτρεμιστικούς κύκλους. Λαμβάνοντας υπόψη, σχετική έρευνα η οποία αποδεικνύει ότι έχει συρρικνωθεί κατά πολύ το χρονικό διάστημα, από τη στιγμή που ένα άτομο εκδηλώνει ενδιαφέρον για μια τρομοκρατική ομάδα μέχρι να πραγματοποιήσει τρομοκρατική πράξη,¹²¹ οι επαναπατριζόμενοι αυτοί μαχητές, αυξάνουν σημαντικά την απειλή κινδύνου. Άτομα που δεν έφυγαν ποτέ από το σπίτι τους, είτε γιατί δεν τους δόθηκε η ευκαιρία, είτε από έλλειψη θάρρους, ενδέχεται να ενθαρρυνθούν από αυτή την κατηγορία των επαναπατριζόμενων, οι οποίοι, σχηματίζοντας πυρήνες θα υπερβάλλουν για τα κατορθώματά τους και έτσι θα

¹²⁰ Barret R., «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees», The Soufan Center, October 2017

¹²¹ Ένας από τους δράστες των επιθέσεων στο Παρίσι, το Νοέμβριο του 2015, είχε ενταχθεί στο ΙΚ μόλις ένα μήνα μετά, αφότου έδειξε ενδιαφέρον για το Ισλάμ.

οδηγήσουν πολύ γρηγορότερα και άλλους στην ανάληψη τοπικής δράσης. Επίσης, οι επαναπατριζόμενοι, ως «ειδικοί» θα τους παρέχουν πρακτικές τεχνικές συμβουλές για το πώς να ξεκινήσουν μια επίθεση, και να τους εξηγήσουν τη σημασία της δέσμευσης, που πρέπει να υπάρχει, πριν πραγματοποιήσουν οποιαδήποτε τρομοκρατική πράξη.¹²²

Στην πέμπτη κατηγορία εντάσσονται οι επαναπατριζόμενοι μαχητές, οι οποίοι στάλθηκαν από το ΙΚ στη χώρα τους ή σε κάποια άλλη χώρα. Το ΙΚ, από τις πρώτες μέρες του σχηματισμού του συντήρησε ένα πυρήνα από ξένους μαχητές, οι οποίοι μπορούσαν να σχεδιάσουν και να πραγματοποιήσουν επιθέσεις στο εξωτερικό. Ο πρώιμος αυτός πυρήνας σχηματίστηκε από νεοσύλλεκτους Γάλλους και Βέλγους, οι οποίοι ήταν και υπεύθυνοι για τις επιθέσεις στο Παρίσι το Νοέμβριο του 2015 και στις Βρυξέλλες το Μάρτιο του 2016, αλλά και τον Ιούνιο του 2016 στο αεροδρόμιο της Κωνσταντινούπολης, όπου σκοτώθηκαν 45 άτομα. Μετά τον αντίκτυπο αυτών των επιθέσεων το ΙΚ, σίγουρα αναζήτησε νεοσύλλεκτους και από άλλες εθνικότητες, οι οποίοι θα σχεδίαζαν παρόμοιες επιθέσεις. Φερόμενος μαχητής του ΙΚ, που συλλήφθηκε το 2017, ισχυρίστηκε ότι το Φεβρουάριο του 2017 το ΙΚ συνέχιζε να προσφέρει στους ευρωπαίους νεοσύλλεκτους τη δυνατότητα συμμετοχής σε ομάδα, μέσα από την οποία, μετά από επτάμηνη εκπαίδευση, θα πραγματοποιούσαν τρομοκρατικές επιθέσεις στο εξωτερικό. Αυτοί βέβαια, οι εκπαιδευμένοι τρομοκράτες, μπορεί να μην είναι τόσοι πολλοί, όσο οι άλλοι επαναπατριζόμενοι μαχητές, αποτελούν όμως σημαντική απειλή διότι είναι περισσότερο βίαιοι και περισσότερο αποφασισμένοι και έχουν κοινά σημεία με τους άλλους, όπως οι ίδιες διαδρομές και η ένωσή τους με τους υπόλοιπους επαναπατρισθέντες.¹²³

Μια ξεχωριστή και τελευταία κατηγορία, που αποτελεί απειλή είναι οι γυναίκες και τα παιδιά, που είχαν ενταχθεί στο ΙΚ, ένα σύνολο, το οποίο είναι πολύ δύσκολο να ποσοτοποιηθεί και να εκτιμηθεί και ως εκ τούτου να αντιμετωπιστεί. Όταν το Μάρτιο του 2019 κατέρρευσε το Μπαγκούζ, το τελευταίο προπύργιο του ΙΚ, χιλιάδες ξένοι μαχητές και μέλη των οικογενειών τους μεταφέρθηκαν σε στρατόπεδα και εγκαταστάσεις κράτησης, που ιδρύθηκαν στη βορειοανατολική Συρία και

¹²² Barret R., «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees», The Soufan Center, October 2017

¹²³ Barret R., «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees», The Soufan Center, October 2017

ελέγχονται από τις Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF).¹²⁴ Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2020, ο συνολικός αριθμός των ατόμων που διαμένουν στα στρατόπεδα, ανέρχεται σε περισσότερο από 100.000, εκ των οποίων πάνω από 70.000 είναι γυναίκες και παιδιά.¹²⁵ Ένα από αυτά τα στρατόπεδα, το Al-Hol, όπου κρατούνται οι μαχητές του ΙΚ με τις οικογένειές τους, «λειτουργεί σαν μια μικρογραφία του ΙΚ» και είναι «μια ωρολογιακή βόμβα», όπως χαρακτηριστικά δήλωσε η Γερμανίδα Ευρωβουλευτής Hannah Neumann, η οποία το επισκέφθηκε τον Νοέμβριο του 2020. Σύμφωνα με την H. Neumann, λόγω του ότι δεν υπάρχουν πόροι ώστε να διαχωριστούν τα περισσότερο από τα λιγότερο ριζοσπαστικά άτομα, όπως δεν υπάρχουν και πόροι για τη σχολική εκπαίδευση των παιδιών, αλλά και από την απροθυμία πολλών κρατών της Ε.Ε. να επαναπατρίσουν τους υπηκόους τους, τα στρατόπεδα αυτά είναι ο τέλειος χώρος αναπαραγωγής για οργανώσεις όπως το ΙΚ, είναι χώροι ριζοσπαστικοποίησης και τα παιδιά που μεγαλώνουν εκεί να ριζοσπαστικοποιούνται.¹²⁶

Οι παραπάνω κατηγορίες των μαχητών του ΙΚ, λόγω της εμπειρίας τους στο πεδίο μάχης, της κατάρτισής τους στα όπλα, της διασύνδεσής τους με διεθνή τρομοκρατικά δίκτυα, της απευαισθητοποίησής τους στη χρήση βίας, σε συνδυασμό με τις μετατραυματικές διαταραχές, που συνήθως τους ακολουθούν, αποτελούν σημαντική πηγή ανησυχίας για την Ε.Ε. και την ασφάλειά της.

4.3 Η αντιμετώπιση της απειλής

Οι επαναπατριζόμενοι μαχητές, οι οποίοι ταξιδεύουν προς τους ευρωπαϊκούς προορισμούς, μπορεί κατά το ταξίδι τους να συλληφθούν ή να υποβληθούν σε ανάκριση, από τους αρμόδιους υπαλλήλους, προκειμένου να αξιολογηθούν τα επίπεδα κινδύνου, η διάθεση των επαναπατριζόμενων και η γενικότερη κατάσταση. Ορισμένοι ταξιδεύουν απαρατήρητοι και είτε παρουσιάζονται οικειοθελώς, είτε καταγγέλλονται από οικογενειακά τους μέλη, ή από επαγγελματίες ή από τις τοπικές

¹²⁴ Ο SDF είναι μη κρατικός φορέας, που αποτελείται κυρίως από κουρδικές δυνάμεις, και υποστηρίζεται από ένα συνασπισμό υπό την ηγεσία των ΗΠΑ.

¹²⁵ «Returning Foreign Fighters: State Policies of Western Countries, Report», Bulan Institute for Peace Innovations, 17-07-2020

¹²⁶ Brzozowski A., «Foreign IS fighters in Northeast Syrian camps – a ‘ticking time bomb’ for Europe», Euractiv, 09-12-2020

αρχές. Άλλοι μπορεί να μείνουν τελείως απαρατήρητοι και να συλληφθούν μόνο εάν κατηγορηθούν για αδικήματα, που σχετίζονται με την τρομοκρατία.¹²⁷

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Europol του 2020, το 2019 σε οκτώ κράτη-μέλη της Ε.Ε. πραγματοποιήθηκαν τρομοκρατικές προσπάθειες και δέκα άτομα έχασαν τη ζωή τους σε τρεις ολοκληρωμένες τζιχαντιστικές επιθέσεις, στην Ουτρέχτη, στο Παρίσι και στο Λονδίνο και το 2018 σε επτά επιθέσεις υπήρχαν 13 θάνατοι. Οι ολοκληρωμένες και αποτυχημένες επιθέσεις τζιχαντιστών πραγματοποιήθηκαν κυρίως με τη χρήση μαχαιριών και πυροβόλων όπλων και η πλειονότητα των δραστών ενεργούσαν ή σχεδίαζαν να ενεργήσουν μόνοι τους. Όλες οι επιθέσεις που προέβλεπαν τη χρήση εκρηκτικών εξουδετερώθηκαν. Το 2019, σε 15 χώρες της Ε.Ε. συνελήφθησαν 436 άτομα ως ύποπτοι για αδικήματα που σχετίζονται με την τζιχαντιστική τρομοκρατία και οι περισσότερες συλλήψεις, με μεγάλη διαφορά, σημειώθηκαν στη Γαλλία (202), ενώ 32 έως 56 πραγματοποιήθηκαν στην Ισπανία, Αυστρία και Γερμανία, 18 έως 27 συλλήψεις στην Ιταλία, τη Δανία και τις Κάτω Χώρες. Ο αριθμός αυτός είναι επίσης μικρότερος από τον αντίστοιχο του 2018, όταν συνελήφθησαν συνολικά 511 άτομα.¹²⁸

Το 2020, παρά τον περιορισμό των μετακινήσεων λόγω της πανδημίας covid σημειώθηκαν στην Ευρώπη πέντε τρομοκρατικά περιστατικά, που συνδέονται με την ισλαμιστική τρομοκρατία και στα οποία εννέα 9 άτομα έχασαν τη ζωή τους και τραυματίστηκαν 26.¹²⁹ Αν και οι αριθμοί του 2020 και του 2019 είναι μικρότεροι αυτών του 2018 και κατά πολύ μειωμένοι έναντι αυτών του 2015, αυτό δεν σημαίνει πως έχει μειωθεί και ο κίνδυνος. Αυτό που άλλαξε, είναι η μέθοδος δράσης των τρομοκρατών. Σήμερα έχουμε να κάνουμε με μεμονωμένα άτομα που έχουν ριζοσπαστικοποιηθεί, ενεργούν μόνα τους, ακόμα και με ένα μαχαίρι,¹³⁰ στοχεύοντας σε συγκεντρωμένο κόσμο ή σε συμβολικούς χώρους. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως μπορεί να αποκλειστεί και η διάδοση πιο εξελιγμένων επιθέσεων.

Επειδή το ΙΚ, παρά την απώλεια των εδαφών του στη Συρία, εξακολουθεί να διατηρεί την παρουσία του και στις δύο χώρες (Ιράκ και Συρία) και μπορεί να θελήσει να επεκτείνει τις δραστηριότητές του,¹³¹ η Ε.Ε. και τα κράτη μέλη της,

¹²⁷ Meines M., Molenkamp M., Ramadan O. και Ranstorp M., *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017

¹²⁸ <https://lawnet.gr/law-news/tromokratia-stin-ee-epithesis-thymata-ke-syllipsis-to-2019/>

¹²⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_terrorist_incidents_in_2020

¹³⁰ Τσίππηρα Ολυμπία, «Τι άλλαξε πέντε χρόνια μετά το Μπατακλάν;», 13-11-2020

¹³¹ Council Conclusions on EU External Action on Preventing and Countering Terrorism and Violent Extremism, Council of the EU, Brussels, 16-06-2020

προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί και το ιδανικότερο, να μηδενιστεί ο κίνδυνος της τρομοκρατίας, έχουν θεσπίσει διάφορα μέτρα, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, για την καταπολέμησή της. Στο πλαίσιο αυτό, κατά την επιστροφή των επαναπατριζόμενων μαχητών στις χώρες τους οι πρώτες απαραίτητες ενέργειες είναι:

- Ταυτοποίηση και υποβολή ερωτήσεων σχετικά με τη διαδρομή πρόσβασης, τις ενέργειες, την επιστροφή και την οργάνωση, που είχαν ενταχθεί.

Πριν ακόμα αυτοί επιστρέψουν, οι εισαγγελικές αρχές, η αστυνομία, οι υπηρεσίες πληροφοριών διεξάγουν έρευνες για γνωστούς τζιχαντιστές. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να αποτραπεί η δημιουργία αλυσίδων στρατολόγησης και μπορούν να δημιουργηθούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους συγγενείς, οι οποίες θα βοηθήσουν στην κοινωνικοποίηση και επανένταξη των μαχητών και στη συλλογή πολύτιμων πληροφοριών. Η πρώτη επίσης, συνάντηση των επαναπατριζόμενων με τις υπηρεσίες ασφάλειας μπορεί συχνά να χρησιμοποιηθεί ως πρώτο σημείο επαφής για περαιτέρω έρευνες και παρεμβάσεις. Αυτή η προσέγγιση, η οποία βασίζεται σε πληροφορίες και έρευνες αποτελεί το πρώτο στάδιο αντιμετώπισης του κινδύνου.

- Αξιολόγηση κινδύνου για το αν ο επαναπατριζόμενος αποτελεί απειλή για την κοινωνία.

Η αξιολόγηση του κινδύνου συνήθως διενεργείται από καταρτισμένους επαγγελματίες της αστυνομίας ή των κοινωνικών υπηρεσιών. Για την αξιολόγηση χρησιμοποιούνται διάφορα εργαλεία, από τα οποία ξεχωρίζουν τα παρακάτω:

- Το ERG+22 είναι προϊόν μελετών της βρετανικής κυβέρνησης σχετικά με τις διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης και δίνει κατευθυντήριες οδηγίες για τους εξτρεμιστικούς κινδύνους. Βασίζεται σε 22 βασικούς δείκτες/παράγοντες ριζοσπαστικοποίησης, σχετικούς με την εμπλοκή, την πρόθεση και την ικανότητα, χωρίς να αποκλείονται και άλλοι παράγοντες.
- Το IR46, είναι ένα ολλανδικό μονοτομεακό μοντέλο πολιτικής, το οποίο χωρίζεται σε δύο στήλες: ιδεολογίες (προθέσεις) και κοινωνικές συνθήκες (προθέσεις). Παρέχει 46 δείκτες, που ο κάθε ένας αξιολογείται μέσω μιας πολύτομεακής, δομημένης και επαγγελματικής κρίσης.
- Το VERA-2 αναπτύσσει ειδικούς δείκτες, που συνδυάζουν πεποιθήσεις και στάσεις για την υποστήριξη μιας ιδεολογίας, συνθήκες και γεγονότα, τα οποία διαμόρφωσαν ή διαμορφώνουν την ιδεολογία ενός ατόμου, παράγοντες αφοσίωσης

και κινήτρων, καθώς και την ικανότητα του ατόμου για την εκτέλεση βίαιης εξτρεμιστικής επίθεσης.

- Το TRAP-18 συνδυάζει εγγύτερες προειδοποιητικές συμπεριφορές (π.χ. οδός, ταύτιση, προσήλωση, νέα επιθετικότητα) και δέκα μακροπρόθεσμα χαρακτηριστικά (π.χ. προσωπικά παράπονα, ιδεολογική πλαισίωση, ψυχοπαθολογία). Το εργαλείο αυτό εστιάζει ιδιαίτερα στην τρομοκρατία των «μοναχικών λύκων».
- Το HCR-20 μετράει είκοσι παράγοντες και είναι ένα πολύτιμο σημείο αναφοράς για την περαιτέρω επισημάνση της αιτιώδους σχέσης και συνάφειας των παραγόντων και της διατύπωσης υποθέσεων.
- Το RAN CoE Rturnee 45, δημιουργήθηκε από τον συνδυασμό των παραπάνω εργαλείων αξιολόγησης κινδύνου, ειδικά για τους επαναπατριζόμενους. Παρέχει ένα πλάνο πολύ-υπηρεσιακής αντίδρασης, για την οργάνωση επιχειρησιακών δεδομένων των επαναπατριζόμενων, έτσι ώστε να εντοπίζονται και να απομονώνονται και χρησιμεύει ως λίστα των σημείων που πρέπει να ελεγχθούν.

Σε γενικές γραμμές, ο επαναπατριζόμενος, μετά τη σύλληψή του εισέρχεται στη φυλακή και με βάση τα στοιχεία, που θα ληφθούν, από την ανάκριση και την αξιολόγηση, ή θα αφεθεί ελεύθερος, ή θα ληφθούν περαιτέρω μέτρα και στα πλαίσια της ποινικής διαδικασίας θα διωχθεί βάσει των εγκληματικών του δραστηριοτήτων. Η άσκηση ποινικής δίωξης δυσχεραίνεται από την δυσκολία συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων, με αποτέλεσμα οι ποινές να είναι συντομότερες και οι επαναπατριζόμενοι να επιστρέφουν στην κοινωνία γρηγορότερα. Ο τρόπος της φυλάκισης γίνεται ανάλογα με τους κανόνες που ισχύουν σε κάθε χώρα της Ε.Ε. ή στο κάθε σωφρονιστικό ίδρυμα και η αρχική αξιολόγηση κινδύνου αποτελεί τη βάση του σωφρονιστικού ιδρύματος με το δράστη. Στα περισσότερα κράτη μέλη της Ε.Ε. υπάρχει ήδη ένα πρωτόκολλο, που ορίζει σε ποιο καθεστώς ασφαλείας (μεσαίο ή υψηλό επίπεδο), θα πρέπει να τοποθετούνται όσοι έχουν καταδικαστεί για τρομοκρατικά εγκλήματα. Κατά την τελευταία δεκαετία, ορισμένες χώρες, όπως το Βέλγιο η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες, έχουν αναπτύξει ειδικές πτέρυγες, στις οποίες τοποθετούνται οι συγκεκριμένοι δράστες.¹³²

Η διάρκεια φυλάκισης του επαναπατριζόμενου θα επηρεάσει και τον χρόνο που μπορεί να επενδυθεί για την αποκατάσταση και την ενσωμάτωσή του στην κοινωνία, μέσω διαφόρων προγραμμάτων και σχεδίων αποκατάστασης. Τα

¹³² Meines M., Molenkamp M., Ramadan O. και Ranstorp M., *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017

περισσότερα προγράμματα και σχέδια αποκατάστασης, τα οποία στοχεύουν στην αποσυμμετοχή και την αποριζοσπαστικοποίηση των βίαιων εξτρεμιστικών τρομοκρατών, σχεδιάζονται από ομάδες διαφόρων επαγγελματιών (π.χ διευθυντής φυλακών, δεσμοφύλακες, ψυχολόγοι) και είναι ένα μείγμα παρεμβάσεων, που βασίζονται στην αξιολόγηση κινδύνου και των αναγκών του δράστη. Οι παρεμβάσεις περιλαμβάνουν την πρόσβαση στην εργασία, την ψυχαγωγία, και την εκπαίδευση. Ανάλογα με τους όρους της ποινής ή την πολιτική της φυλακής οι δράστες συμμετέχουν στα προγράμματα είτε υποχρεωτικά, είτε εθελοντικά, οπότε και τα αποτελέσματα είναι καλύτερα.¹³³

Σε εθνικό επίπεδο, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Καταπολέμησης της Τρομοκρατίας (ECTC), το οποίο ιδρύθηκε μετά την επίθεση του Τσάρλι Χέμπντο, το 2015, προκειμένου να βελτιώσει την ανταλλαγή πληροφοριών και την επιχειρησιακή υποστήριξη των ερευνητών των κρατών – μελών, συγκεντρώνει εξειδικευμένους πόρους, εμπειρογνωμοσύνη και πληροφορίες για τους ξένους μαχητές, τα εκρηκτικά, τα όπλα, χρηματοοικονομικές πληροφορίες, και τη διαδικτυακή προπαγάνδα.¹³⁴ Η Ε.Ε. έχει θεσπίσει μέτρα για την βελτίωση των ελέγχων των πυροβόλων όπλων, την ενίσχυση των συνοριακών ελέγχων, την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης στο διαδίκτυο και τη βελτίωση της ανταλλαγής των πληροφοριών.¹³⁵ Στο πλαίσιο αυτό, έχει υπογραφεί και η συνεργασία της Europol με την επιχείρηση «Callant Phoenix» των ΗΠΑ, μιας πολυεθνικής πλατφόρμας αποστολής και ανταλλαγής πληροφοριών.¹³⁶

Στις 24 Ιουλίου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ασφάλεια, ενέκρινε μια νέα στρατηγική της Ε.Ε., η οποία προβλέπει εργαλεία και μέτρα που θα αναπτυχθούν την περίοδο 2020-2025. Επειδή μια από τις προτεραιότητες της Επιτροπής είναι η προστασία των Ευρωπαίων από την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα», στη νέα στρατηγική της Ε.Ε ανακοινώθηκε η έγκριση ενός προγράμματος δράσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στην Ε.Ε., στο οποίο περιλαμβάνεται δράση για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης.¹³⁷

¹³³ Meines M., Molenkamp M., Ramadan O. και Ranstorp M., *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017

¹³⁴ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/counter-terrorism_en

¹³⁵ <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/response-terrorist-threat/>

¹³⁶ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2018-000009-ASW_EN.html

¹³⁷ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/counter-terrorism_en

Σύμφωνα με τα τελευταία συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ευρώπης η Ε.Ε. πρέπει να δείξει επιπλέον αποφασιστική δράση σχετικά με την προσαγωγή των ξένων μαχητών στη δικαιοσύνη, την αποτροπή των κινήσεων αυτών, ειδικά μέσω των ανιχνευόμενων διαβάσεων, την παρακολούθηση των τρομοκρατικών «κυττάρων», ή ατόμων που απελευθερώθηκαν αφού εξέτισαν ποινές σχετικές με τρομοκρατία, την παράνομη δραστηριότητα και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, τον μετριασμό της εκμετάλλευσης της ταχείας τεχνολογίας και την εξάπλωση της βίαιης ισλαμιστικής ιδεολογίας. Επιπλέον, υπογραμμίζεται η ανάγκη να ενισχυθεί η διεθνής συνεργασία μέσω της ενίσχυσης των οικείων στρατηγικών σχέσεων των εταίρων και της πολυμερούς συμμετοχής.¹³⁸

Αντί... συμπερασμάτων : τα προβλήματα

Από την παρουσίαση και ανάλυση της ιδεολογίας των ξένων μαχητών του ΙΚ, του επαναπατρισμού τους και των τρόπων αντιμετώπισης της απειλής, που απορρέει από τον επαναπατρισμό τους, έχουν ήδη φανεί ορισμένα σημαντικά προβλήματα, στα οποία η Ε.Ε. οφείλει να δείξει μεγάλη προσοχή και να δουλέψει πάνω σε αυτά με τον καλύτερο τρόπο, ώστε τα τρομοκρατικά χτυπήματα να προλαμβάνονται και να αποφεύγονται για να μην θρηγούνται θύματα και οι Ευρωπαίοι πολίτες να ζουν στις χώρες τους ασφαλείς και ελεύθεροι.

Το τελευταίο χτύπημα στη Βιέννη στις 02-11-2020, ανέδειξε επίσης αυτά τα προβλήματα, τα οποία αμφισβητούν την ικανότητα των χωρών να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά πιθανά τρομοκρατικά χτυπήματα. Ο δράστης της Βιέννης Φετζουλάι Κουτζτίμ, μπορεί να μην είχε ταξιδέψει ποτέ στη Συρία, αλλά τον Απρίλιο του 2019 είχε καταδικαστεί σε 22 μήνες φυλάκιση, επειδή αποπειράθηκε να ταξιδέψει και να ενταχθεί στο ΙΚ. Τον Δεκέμβριο του 2020, εκμεταλλευόμενος το Νόμο περί ανηλίκων, απελευθερώθηκε με τον όρο ότι θα παρακολουθούνταν από τις αρχές και θα συμμετείχε σε πρόγραμμα αποριζοσπαστικοποίησης.¹³⁹

¹³⁸ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/06/16/preventing-and-counter-terror-ism-and-violent-extremism-council-adopts-conclusions-on-eu-external-action/>

¹³⁹ <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/04/police-investigate-if-vienna-attacker-was-part-of-wider-network>

Η πολιτική της πρόωρης απελευθέρωσης ατόμων που έχουν δικαστεί με το Νόμο περί τρομοκρατίας, παρά την ευρεία του χρήση στο ποινικό σύστημα πολλών κρατών, πέρα από το ότι είναι ένα πολιτικά ευαίσθητο θέμα για πολλές κυβερνήσεις, διότι οι πολιτικές συνέπειες ενός τρομοκράτη, οποίος εμπλέκεται εκ νέου σε τρομοκρατικές υποθέσεις είναι τεράστιες, δεν καταδεικνύει πως είναι πάντα ασφαλής ή αποτελεσματική. Η πρόωρη αποφυλάκιση του Φετζουλάι Κουτζτίμ και το ότι κατάφερε να ξεγελάσει τους αξιολογητές του προγράμματος που παρακολουθούσε, μας επιτρέπει να ισχυριστούμε ότι δεν θα ήταν προβληματική η κατάργηση της πρόωρης αποφυλάκισης ή της αυτόματης απελευθέρωσης ανηλίκων παραβατών, όταν τα προγράμματα των φυλακών θα είναι πράγματι αποτελεσματικά και θα υπάρχει εξατομικευμένη αξιολόγηση.

Επιπλέον, δεδομένου του ότι οι ποινές για εγκλήματα τρομοκρατίας σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες είναι πολύ μικρές, θα πρέπει οι χώρες αυτές να επανεξετάσουν και να τροποποιήσουν τους νόμους σχετικά με την τρομοκρατία. Η κοινωνία βέβαια, δεν θα είναι περισσότερο ασφαλής αν οι τρομοκράτες παραμένουν για περισσότερο διάστημα σε αυτές, αν τα προγράμματα των φυλακών δεν είναι αποτελεσματικά. Τα προγράμματα θα πρέπει να είναι περισσότερο εξατομικευμένα και να ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένους κινδύνους, όπως και σε συγκεκριμένους συμμετέχοντες, των οποίων ο κίνδυνος θα εκτιμηθεί καλύτερα όταν θα υπάρχει και συνεργασία των αρχών ασφαλείας με τους υπαλλήλους φυλακών, ψυχιάτρους ή της κοινωνίας γενικότερα.

Η επιτυχία του Φετζουλάι Κουτζτίμ να αποκτήσει όπλα και πυρομαχικά, παρότι οι αρχές της Σλοβακίας είχαν ενημερώσει για τις προσπάθειες αγοράς όπλων από τη χώρα τους και η ανάρτηση φωτογραφιών του με τα όπλα, καταδεικνύει την μη αποτελεσματική εποπτεία μετά την απελευθέρωση των δραστών, αλλά και την μη κατάλληλη διαχείριση των πληροφοριών. Οι αρχές ασφαλείας και οι αρμόδιοι για την εποπτεία θα πρέπει, όχι μόνο να παρακολουθούν τη δραστηριότητα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, των ατόμων που βρίσκονται σε εποπτεία, αλλά θα πρέπει άμεσα να μεταβιβάζουν τις πληροφορίες στις κατάλληλες αρχές. Αυτό συνεπάγεται ότι το σύστημα θα πρέπει να λειτουργεί με αμεσότητα και ευελιξία, ούτως ώστε η τρομοκρατική πράξη να προλαμβάνεται πριν τελεστεί.

Επειδή ζούμε σε μια κοινωνία δημοκρατική, όπου και οι εξτρεμιστικές απόψεις έχουν δικαίωμα, απόψεις που οδηγούν σε βία, υποκινούν βία ή τρομοκρατία ή γενικά παράνομες και έκνομες ενέργειες θα πρέπει όχι μόνο να λαμβάνονται

σοβαρά υπόψη, να εκτιμούνται με περισσότερη προσοχή και να διερευνώνται περαιτέρω, αλλά να βρίσκονται υπόλογοι και να υπόκεινται τις συνέπειες του νόμου, όσοι αναμεταδίδουν ή αναδιατυπώνουν τέτοιες ιδέες. Σίγουρα ο αριθμός των Ευρωπαίων, που εντάχθηκαν στο ΙΚ, θα ήταν πολύ μικρότερος αν είχε απαγορευθεί η έκδοση των περιοδικών του στην Ευρώπη, ή η αναμετάδοση των τηλεοπτικών του προγραμμάτων από ευρωπαϊκά τηλεοπτικά κανάλια. Σίγουρα ο αριθμός θα ήταν μικρότερος αν όλες οι εφαρμογές δικτύωσης διέθεταν αναγνωριστικά και δικλίδες ασφαλείας, τα οποία αυτόματα θα μπλόκαραν οποιαδήποτε μηνύματα ή χρήστες, τα οποία συμβάλλουν στην υποκίνηση βίας ή ριζοσπαστικοποίησης.

Η Ε.Ε., όχι μόνο πρέπει να διαθέσει τα απαραίτητα οικονομικά κεφάλαια, αλλά πρέπει να βρίσκεται τουλάχιστον ένα βήμα πιο μπροστά από τους τρομοκράτες, στον τομέα της ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών και της βέλτιστης απόδοσης αυτών. Οι τεχνολογίες ανίχνευσης, όπως για παράδειγμα οι κάμερες αναγνώρισης προσώπου, ή οι προηγμένες τεχνικές ανάλυσης, όπως η χρήση τεχνητής νοημοσύνης, η οποία επιτρέπει αποτελεσματικότερη και ακριβέστερη επεξεργασία μεγάλου όγκου δεδομένων, θα βοηθήσουν στην προστασία των δημόσιων χώρων, στην ανίχνευση ύποπτων αντικειμένων και ουσιών και το σημαντικότερο, με την ανάλυση τεράστιων ποσοτήτων διαδικτυακών πληροφοριών θα κατορθώνεται η έγκαιρη ανίχνευση των διαδικτυακών τρομοκρατών και η παρακολούθηση των δραστηριοτήτων τους.

Ένα ακόμα επίσης σημαντικό πρόβλημα για την Ε.Ε. αποτελεί η επιστροφή των γυναικόπαιδων, αλλά και των μαχητών, που βρίσκονται στα στρατόπεδα της Συρίας. Πολλές από τις γυναίκες, που σήμερα βρίσκονται εκεί, είχαν μεταβεί οικειοθελώς και συμμετείχαν ενεργά στις θηριωδίες του ΙΚ, ενώ άλλες ακολούθησαν τους συζύγους τους, χωρίς τη θέλησή τους. Πολλά από τα παιδιά έλαβαν την στρατιωτική εκπαίδευση και κατάρτιση του ΙΚ, ενώ άλλα δεν πρόλαβαν, αφού είναι κάτω των έξι ετών, αλλά ακόμα και γι' αυτά ο κίνδυνος της ριζοσπαστικοποίησης είναι μεγάλος, εφόσον εξακολουθούν να βρίσκονται εκεί.

Εφόσον οι χώρες τους αρνούνται τον επαναπατρισμό, όσων οικειοθελώς θέλουν να επιστρέψουν, υπάρχει η περίπτωση να διωχθούν από τα τοπικά δικαστήρια της Συρίας και του Ιράκ. Σε αυτή την περίπτωση και λαμβάνοντας υπόψη την έλλειψη διαφάνειας στις νομικές διαδικασίες, τη χρήση της θανατικής ποινής, το περιορισμένο δικαίωμα υπεράσπισης, γεννούνται τα εξής ερωτήματα: κατά πόσο όλοι αυτοί θα λάβουν μια δίκαιη δίκη; κατά πόσο η δίκη, ειδικά των μαχητών, θα είναι διεξοδική, ώστε να μην οδηγήσει σε άμεση απελευθέρωση, κάτι, που θα τους δώσει

την ευκαιρία να χαθούν από την παρακολούθηση των αρχών ασφαλείας; κατά πόσο θα διασφαλιστούν τα δικαιώματα των παιδιών;

Δεδομένου όλων αυτών και του ότι πάντα υπάρχει ο κίνδυνος οι φυλακισμένοι των στρατοπέδων να διαφύγουν και να χαθεί ο έλεγχός τους, ο επαναπατρισμός τους φαίνεται ως η καλύτερη νομική και ηθική λύση. Παρότι, η έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων δυσχεραίνει την δίωξή τους, με την δίκη τους σε ευρωπαϊκά ή διεθνή δικαστήρια, θα διασφαλιστεί «η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», η οποία, όπως δήλωσε και ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών το 2005, Κόφι Άναν, κηρύσσοντας την έναρξη της Διεθνούς Στρατηγικής κατά της Τρομοκρατίας «... δεν είναι μόνο σύμφωνη με μία επιτυχημένη αντιτρομοκρατική στρατηγική. Είναι απαραίτητο στοιχείο της...»¹⁴⁰ Η προσεκτική τους αξιολόγηση, η φυλάκισή τους, η παρακολούθηση ανταποκρίσιμων και αποτελεσματικών προγραμμάτων, η αποκατάστασή τους και η επανένταξή τους θα ήταν μια, μακροπρόθεσμη μεν, αλλά ασφαλέστερη επιλογή.

¹⁴⁰ https://archive.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=3938&catid=20:---peace&Itemid=27

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βανδώρος Σωτήρης, *Εισαγωγή στις Πολιτικές Ιδεολογίες*, Αθήνα: ΣΕΑΒ, 2015
- Δασκαλοπούλου - Λιβαδά Φανή, *Τρομοκρατία: Νεότερες εξελίξεις στο διεθνές δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα, 1998
- Λίβας Σωτήρης, *Όψεις της Μέσης Ανατολής. Πόλεμος – Ιδεολογία – Θρησκεία*, Αθήνα: Παπαζήση, 2017
- Λυγερός Σταύρος, *Η ισλαμική τρομοκρατία*, Αθήνα: Πατάκη, 2016
- Λω Ντ. Ράνταλ, *Τρομοκρατία Μια παγκόσμια ιστορία*, μτφρ. Δήτσας Φ., Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2020
- Νόιμαν, Ρ. Πέτερ, *Οι νέοι τζιχαντιστές: Ισλαμικό Κράτος, Ευρώπη και το επόμενο κύμα τρομοκρατίας*, μτφρ. Δηράνη Π., Αθήνα: Διάμετρος, 2016
- Μακρής Γεράσιμος, *Ισλάμ. Πεποιθήσεις, πρακτικές και τάσεις*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2004
- Μάνινγκ Πωλ, *Κοινωνιολογία της ενημέρωσης*, μτφρ. Μεταξά Κ., Αθήνα: Καστανιώτης, 2007
- Παύλου Ελένη, *Η εποχή της Δικτυακής Κοινωνίας –Κριτική προσέγγιση της χρήσης των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης από το ISIS*, Μεταπτυχιακή Διατριβή, Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, 2016
- Σακκάς Γιάννης, *Οι Άραβες στη νεότερη και σύγχρονη εποχή*, Αθήνα: Πατάκης, 2003
- Στρίγας Κ. Αθανάσιος, *Τρομοκράτες στη Νέα Υόρκη*, Θεσσαλονίκη: Κάδμος, 2001
- Cockburn, Patrick, *Η επιστροφή των τζιχαντιστών: το Ισλαμικό Κράτος και η νέα εξέγερση των σουνιτών*, μτφρ. Γεωργιάς Κ., Αθήνα: Μεταίχμιο, 2014
- Habeck Mary, *Οι Μαχητές του Θεού – Η ιδεολογία και τα συνθήματα του Ιερού Πολέμου*, μτφρ. Μπενά Μ., Αθήνα: Τουρίκης, 2008
- L' Heuillet Helene, *Στις πηγές της τρομοκρατίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις, 2013
- Honderich Ted, *Οι πόλεμοι της τρομοκρατίας*, μτφρ. Μ. Χωρεάνθη, Αθήνα: Ιωλκός, 2007
- Lewis Bernard, «The Roots of Muslim Rage», in Kegley C., *The New Global Terrorism, Characteristics, Causes, Controls*, New Jersey: Prentice Hall, 2003
- Lewis Bernard, *Η Πολιτική Γλώσσα του Ισλάμ*, μτφρ. Παπαγεωργίου Σ., Αθήνα: Παπαζήση, 2012

- Maher Shiraz, *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, Oxford: Oxford University Press, 2016
- McCants William, *ISIS Η Αποκάλυψη, Η Ιστορία, Η Στρατηγική και το Όραμα για την Ημέρα της Κρίσης του Ισλαμικού Κράτους*, μτφρ. Ηλιόπουλος Α., Αθήνα: Πεδίο, 2016
- Napoleoni Loretta, *Ο Ισλαμιστικός Φοίνικας: Το Ισλαμικό Κράτος και οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις στη Μέση Ανατολή*, μτφρ. Τριαναφύλλου Σ., Αθήνα: Πατάκης, 2015
- Roy Olivier, *Η τζιχάντ και ο θάνατος*, μτφρ. Ξενάκη Κ., Αθήνα: Πόλις, 2017
- Warrick Joby, *Black Flags: The Rise of ISIS*, New York: Doubleday, 2015
- Weinberg Leonard, *Global Terrorism: A Beginner's Guide*, Oxford: Oneworld Publications, 2005
- Weitzman A. Eben, Kew Darren, Responding to September 11: A conflict Resolution Scholar Practitioner's Perspective. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 2, 2002

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ – ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- Τσίπηρα Ολυμπία, «Τι άλλαξε πέντε χρόνια μετά το Μπατακλάν;», 13-11-2020, διαθέσιμο στο: <https://www.dw.com/el/%CE%84%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%BE%CE%B5%CF%80%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B5%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC%CF%84%CE%BF%CE%BC%CF%80%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%BA%CE%BB%CE%AC%CE%BD/a-55593329> πρόσβαση: 16-11-2020
- Al-Muhājir A. H. «So Be Patient. Indeed, The Promise Of God Is Truth», *Al Furqan Media (Islamic State Official)*, Audio Recording, 4 April 2017, διαθέσιμο στο: <http://jihadology.net/2017/04/04/new-audio-message-from-the-islamic-states-abu-al-%E1%B8%A5asan-al-muhajir-so-be-patient-indeed-the-promise-of-god-is-truth/> πρόσβαση 13-10-2020
- Barret Richard, «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees», The Soufan Center, October 2017, διαθέσιμο στο: <https://thesoufancenter.org/wp-content/uploads/2017/11/Beyond-the-Caliphate-Foreign-Fighters-and-the-Threat-of-Returnees-TSC-Report-October-2017-v3.pdf> πρόσβαση: 12-11-2020
- Berger J.M., «Countering Islamic State Messaging Through “Linkage-Based” Analysis», International Centre for Counter- Terrorism – The Hague, August 2017, διαθέσιμο στο: <https://icct.nl/app/uploads/2017/08/ICCT-Berger-Countering-IS-Messaging-Aug-2017-1.pdf> πρόσβαση 13-10-2020

- Blanchard M. Christopher, «Islam: Sunnis and Shiites», Washington D.C.: Congressional Research Service, 9 November 2010, διαθέσιμο στο: https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc29736/m1/1/high_res_d/RS21745_2010Nov09.pdf πρόσβαση 25-11-2010
- Boulton Ralph, Westall Sylvia, Abdelaty Ali, «Al Qaeda splinter group declares Islamic ‘Caliphate’», Reuters, 29-06-2014, διαθέσιμο στο: <https://uk.reuters.com/article/uk-syria-crisis-iraq-idUKKBN0F40SD20140629> πρόσβαση 29-10-2020
- Brzozowski Alexandra «Foreign IS fighters in Northeast Syrian camps – a ‘ticking time bomb’ for Europe», Euractiv, 09-12-2020, διαθέσιμο στο: <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/foreign-is-fighters-in-northeast-syrian-camps-a-ticking-time-bomb/> πρόσβαση: 12-12-2020
- Coleman T. Peter, Bartoli Andrea, «Addressing Extremism», International Center for Cooperation & Conflict Resolution, 2015 διαθέσιμο στο: https://www.tc.columbia.edu/i/a/document/9386_WhitePaper_2_Extremism_030809.pdf πρόσβαση: 07-11-2020
- Council Conclusions on EU External Action on Preventing and Countering Terrorism and Violent Extremism, Council of the EU, Brussels, 16-06-2020, διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/media/44446/st08868-en20.pdf>, πρόσβαση 20-11-2020
- Deane Claudia and Fears Darryl, «Negative Perception Of Islam Increasing», Washington Post, 09-03-2006, διαθέσιμο στο <https://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/03/08/AR2006030802221.html> πρόσβαση 11-11-2020
- Dumitriu Eugenia, «The E.U.’s Definition of Terrorism: The Council Framework Decision on Combating Terrorism», *German Law Journal*, Cambridge University Press, Vol 5, no 5, 2004, σελ. 585-602, διαθέσιμο στο: <file:///C:/Users/user/Downloads/the-eus-definition-of-terrorism-the-council-framework-decision-on-combating-terrorism.pdf>, πρόσβαση 10-11-2020
- Dorgham Abusalim, «Study: ‘NYT’ portrays Islam more negatively than alcohol, cancer, and cocaine», Mondoweiss, 05-03-2016, διαθέσιμο στο <https://mondoweiss.net/2016/03/study-nyt-portrays-islam-more-negatively-than-alcohol-cancer-and-cocaine/> πρόσβαση 11-11-2020
- Filkins Dexter, «The Death of Steven Sotloff», The New Yorker, 03-09-2014, διαθέσιμο στο: [The Death of Steven Sotloff | The New Yorker](https://www.newyorker.com/magazine/2014/09/08/the-death-of-steven-sotloff) πρόσβαση 05-11-2020
- Gartenstein – Ross Daveed, Barr Nathaniel, Moreng Bridget, «The Islamic State’s Global Propaganda Strategy», International Centre for Counter- Terrorism – The Hague, March 2016, διαθέσιμο στο: <https://www.icct.nl/app/uploads/2016/03/ICCT-Gartenstein-Ross-IS-Global-Propaganda-Strategy-March2016.pdf> πρόσβαση 13-10-2020

- Hegghammer Thomas, «Abdallah Azam and Palestine», Die Welt des Islams, 2013, Vol.53(3-4), διαθέσιμο στο: <https://ffi-publikasjoner.archive.knowledgegearc.net/bitstream/handle/20.500.12242/720/1041670.pdf?sequence=1&isAllowed=y> πρόσβαση 13-10-2020
- Meines Marije, Molenkamp Merel, Ramadan Omar και Ranstorp Magnus, *Αντιμετώπιση των επαναπατριζόμενων αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών και των οικογενειών τους*, RAN Centre of Excellence, Ιούνιος 2017, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/ran_br_a4_m10_el.pdf πρόσβαση: 10-11-2020
- Merari Ariel, «Terrorism as a Strategy of Insurgency», *Terrorism and political violence*, 1993, Vol. 5, No. 4
- Mouline Nabile, μτφρ. Χρυσοβέργης Γ. «Η γέννηση του τζιχαντισμού», 2016, διαθέσιμο στο: [H.γέννηση.του.τζιχαντισμού|Le Monde diplomatique - Ελληνική έκδοση \(monde-diplomatique.gr\)](http://H.γέννηση.του.τζιχαντισμού|LeMondeDiplomatique-ΕλληνικήΈκδοση(monde-diplomatique.gr)) πρόσβαση: 12-10-2020
- Neriah Jacques, «The Structure of the Islamic State (ISIS)», Jerusalem Center for Public Affairs, 2014, διαθέσιμο στο: <https://jcpa.org/structure-of-the-islamic-state/> πρόσβαση 10-10-2020
- Nissen Elkjer Thomas, «Terror.com – IS’ Social Media Warfare in Syria and Iraq», Military Studies Magazine, Contemporary Conflicts, issue 2, volume 02, Danish Defence, 2014, διαθέσιμο στο: <https://www.stratcomcoe.org/thomas-elkjer-nissen-terrorcom-iss-social-media-warfare-syria-and-iraq> πρόσβαση 05-11-2020
- Paulussen Christophe, Repressing the Foreign Fighters Phenomenon and Terrorism in Western Europe: Towards an Effective Response Based on Human Rights, ICCT Research Paper November 2016, διαθέσιμο στο: <https://icct.nl/app/uploads/2016/11/ICCT-Paulussen-Rule-of-Law-Nov2016-3.pdf> πρόσβαση: 05-12-2020
- Ranstorp Magnus, «The Root Causes of Violent Extremism», RAN Centre of Excellence, 04-01-2016 διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/issue_paper_root-causes_jan2016_en.pdf πρόσβαση 12-10-2020
- Ranstorp Magnus, «Islamist Extremism», RAN Centre of Excellence, w.t, διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_factbook_islamist_extremism_december_2019_el.pdf πρόσβαση: 10-10-2020
- «Returning Foreign Fighters: State Policies of Western Countries, Report», Bulan Institute for Peace Innovations, 17-07-2020, διαθέσιμο στο: <https://bulaninstitute.org/returning-foreign-fighters-state-policies-of-western-countries-report/> πρόσβαση: 17-11-2020
- Revkin Mara, McCants William, «Experts weigh in: How does ISIS approach Islamic scripture?», Brookings, 2015, διαθέσιμο στο:

<https://www.brookings.edu/blog/markaz/2015/05/13/experts-weigh-in-part-5-how-does-isis-approach-islamic-scripture/> πρόσβαση: 10-10-2020

- Revkin Mara, «ISIS Social Contract», Foreign Affairs, 2016, διαθέσιμο στο: <https://www.foreignaffairs.com/articles/syria/2016-01-10/isis-social-contract> πρόσβαση: 10-10-2020
- Stehlik Jan, «Full-Scale Framework for Countering Islamic Extremism in Liberal Democracies», European Values, 2018, διαθέσιμο στο: <https://www.homeaffairs.cz/wp-content/uploads/2018/11/FULL-SCALE-FRAMEWORK-FOR-COUNTERING-ISLAMIC-EXTREMISM-IN-LIBERAL-DEMOCRACIES.pdf> πρόσβαση: 10-10-2020
- Teichman Jenny, *How to Define Terrorism, Philosophy*, Cambridge, 1989, διαθέσιμο στο https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/3886024/mod_resource/content/2/How%20to%20Define%20Terrorism.pdf πρόσβαση 25-10-2020
- Thakkar Mona, «European Attacks and the Uproar Over Hate Speech as ISIS Virtual Caliphate Continues to Reign», Homeland Security, 9-11-2020, διαθέσιμο στο: <https://www.hstoday.us/subject-matter-areas/counterterrorism/european-attacks-and-the-uproar-over-hate-speech-as-isis-virtual-caliphate-continues-to-reign/> πρόσβαση 15-10-2020
- «What is jihadism?», BBC News, 2014, διαθέσιμο στο: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-30411519>, πρόσβαση 29-10-2020
- Winter Charlie, «Daesh Propaganda, Before and After its Collapse», NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga, June 2019, διαθέσιμο στο: [Daesh Propaganda, Before and After its Collapse | StratCom \(stratcomcoe.org\)](https://www.stratcomcoe.org/daesh-propaganda-before-and-after-its-collapse) πρόσβαση 10-11-2020
- Zgryziewicz Rafat Maj, «Daesh Information Campaign and its influence», NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga, 2015, διαθέσιμο στο: <https://www.stratcomcoe.org/daesh-information-campaign-and-its-influence-1> πρόσβαση 10-11-2020
- <https://www.aljazeera.com/news/2014/6/30/sunni-rebels-declare-new-islamic-caliphate> πρόσβαση 30-10-2020
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%91%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%86%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1
- <https://lawnet.gr/law-news/tromokratia-stin-ee-epithesis-thymata-ke-syllipsis-to-2019/> πρόσβαση 30-10-2020
- <https://www.ert.gr/eidiseis/diethni/kosmos/skotothike-o-ekprosopos-tou-ik-abou-mochament-al-antnani/> πρόσβαση 10-10-2020

- <https://www.naftemporiki.gr/story/899816/tzixant-to-isis-pigainei-europi>, πρόσβαση 10-10-2020
- <https://thesoufancenter.org/intelbrief-who-is-the-islamic-states-new-leader/>, πρόσβαση 10-10-2020
- <https://tikaras.files.wordpress.com/2008/05/korani-greek1.pdf> πρόσβαση 10-09-2020
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Ummah>, πρόσβαση 10-10-2020
- <https://online.fliphtml5.com/yxagv/wlvk/#p=1>, πρόσβαση 10-10-2020
- <https://insidethejihad.com/2015/02/dabiq-7/>, πρόσβαση: 16-11-2020
- <https://www.ieproject.org/projects/dabiq2.html>, πρόσβαση: 16-11-2020
- <https://lawnet.gr/law-news/tromokratia-stin-ee-epithesis-thymata-ke-syllipsis-to-2019/> πρόσβαση: 16-11-2020
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%91%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%86%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1, πρόσβαση 15-10-2020
- https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/counter-terrorism_en, πρόσβαση: 10-11-2020
- https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2018-000009-ASW_EN.html, πρόσβαση: 12-11-2020
- <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/response-terrorist-threat/> πρόσβαση: 12-11-2020
- <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/06/16/preventing-and-counterterrorism-and-violent-extremism-council-adopts-conclusions-on-eu-external-action/> πρόσβαση: 12-11-2020
- [https://undocs.org/S/RES/2178%20\(2014\)](https://undocs.org/S/RES/2178%20(2014)) πρόσβαση: 05-12-2020
- <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/04/police-investigate-if-vienna-attacker-was-part-of-wider-network>, πρόσβαση: 12-11-2020

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΙΣΛΑΜΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Ισλαμικό Κράτος (ΙΚ ή IS): Το 1999, ο Αμπού Μουσάμπ αλ- Ζαρκάουι, γεννημένος στη Ζάρκα της Ιορδανίας το 1967, κατέφυγε στο Αφγανιστάν με σκοπό να ενταχθεί στην οργάνωση της Αλ Κάιντα. Οι τότε επικεφαλής της Αλ Κάιντα, Οσάμα Μπιν Λάντεν και Αϊμάν αλ-Ζαγουαχίρι, χωρίς να τον εντάξουν στην οργάνωση, του ανέθεσαν τη δημιουργία ενός στρατοπέδου στο ΒΔ Αφγανιστάν, όπου θα προσέλκυε τζιχαντιστές από την Ιορδανία, Παλαιστίνη, Συρία, Λίβανο και Τουρκία. Μετά την πτώση των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν, ο Ζαρκάουι κατέφυγε στο Ιράκ, όπου, από το 2002 έως το 2003, κατάφερε να δημιουργήσει στην περιοχή το δικό του μυστικό δίκτυο, το οποίο ενεργοποιήθηκε με την ονομασία «Μονοθεϊσμός και Τζιχάντ», όταν το 2003 εισέβαλλαν οι Αμερικανοί στο Ιράκ, εκτελώντας πλήθος τρομοκρατικών ενεργειών.

Το 2004, η οργάνωση του Ζαρκάουι εισήλθε στην Αλ Κάιντα. Μετά τον θάνατο του Ζαρκάουι το 2006, του οποίου οι βασικές δομές της οργάνωσης και στρατολόγησης και η ευρεία χρήση των μέσων μαζικής ενημέρωσης επηρέασαν σημαντικά τη μετεξέλιξη του ΙΚ, ανακηρύχθηκε από τους οπαδούς της Αλ Κάιντα του Ιράκ η ίδρυση του «Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ» (ΙΚΙ ή ISI) με επικεφαλής τον Αμπού Ουμάρ αλ-Μπαγκντάντι. Η ονομασία Κράτος και όχι Εμιράτο, σηματοδοτούσε το μέγεθος του εγχειρήματος της ίδρυσης του ΙΚΙ, η οποία έγινε χωρίς τη συγκατάθεση της Αλ Κάιντα. Τρία χρόνια μετά το ΙΚ είχε καταφέρει να αποξενωθεί από την Αλ Κάιντα, αλλά να περιοριστούν σημαντικά οι κινήσεις του από τις σουνιτικές φυλές, οι οποίες είχαν την υποστήριξη των Η.Π.Α. Το 2010, ανάμεσα στα ηγετικά στελέχη της οργάνωσης που σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια στρατιωτικών επιθέσεων των αμερικανικών δυνάμεων, ήταν και ο Αμπού Ουμάρ αλ-Μπαγκντάντι και στη φάση αυτή είχε φανεί ότι το θέμα «Ισλαμικό Κράτος» είχε τελειώσει.

Το 2010 νέος «Ηγέτης των Πιστών» ανακηρύχθηκε ο Αμπού Μπάκρ αλ-Μπαγκντάντι, ο οποίος το 1990 είχε ενταχθεί στην «Μουσουλμανική Αδελφότητα», την οποία και εγκατέλειψε το 2000, όταν ασπάστηκε την ιδεολογία του επαναστατικού τζιχαντιστικού σαλαφισμού. Ο Μπαγκντάντι, προκειμένου να μη

δημιουργηθεί περαιτέρω ρήξη με την ηγεσία της Αλ Κάιντα, δήλωσε σε γενικές γραμμές πίστη σε αυτήν, χωρίς όμως συγκεκριμένες δεσμεύσεις. Επίσης, αντιλαμβανόμενος ορθά το διεθνές περιβάλλον, εκμεταλλεύτηκε τη συριακή κρίση, που άρχισε τον Μάρτιο του 2011 και μετατράπηκε σε 2012 σε έναν ολοκληρωτικό εμφύλιο πόλεμο, καταφέροντας την ανάκαμψη του ΙΚΙ και την επέκταση της δράσης του. Η στράτευση του ΙΚΙ εναντίον του καθεστώτος Άσαντ, του επέφερε ποικίλη ενίσχυση από τους Δυτικούς και κυρίως από τις Η.Π.Α., οι οποίοι επιθυμούσαν την πτώση του Άσαντ, αλλά χωρίς να εμπλακούν άμεσα. Εκτός από τη Δύση, τη γιγάντωση του ΙΚΙ βοήθησε η Σαουδική Αραβία, το Κατάρ και η Τουρκία, η οποία βρήκε στο ΙΚΙ τον υποστηρικτή στον αγώνα της κατά των Κούρδων. Η δράση του ΙΚΙ στη Συρία και η ενσωμάτωση σε αυτό των μελών της οργάνωσης «Αλ Νούσρα», η οποία επίσης δραστηριοποιούνταν στη Συρία υπό την Αλ Κάιντα, οδήγησαν το 2013 στη μετονομασία του ΙΚΙ σε «Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας» (ΙΚΙΛ ή ISIS). Η ενέργεια αυτή προκάλεσε την αντίδραση του ηγέτη της Αλ Νούσρα, αλλά και της Αλ Κάιντα, η οποία με ανακοίνωσή της, τον Φεβρουάριο του 2014, αποκήρυξε κάθε δεσμό και σύνδεση με το ISIS.

Όταν τον Ιούνιο του 2014 το ISIS κατέλαβε και την Μοσούλη του Ιράκ και η κυριαρχία του έφτανε από τη Μοσούλη έως το Χαλέπι της Συρίας, θεωρήθηκε ως η κατάλληλη στιγμή της αναγέννησης του Χαλιφάτου, με τον Μπαγκντάντι να κηρύσσεται ο νέος Χαλίφης και το ISIS να μετονομάζεται σε «Ισλαμικό Κράτος» (ΙΚ ή IS). Το ΙΚ, εκτός από τις εδαφικές περιφέρειες του Ιράκ και της Συρίας που κυριαρχούσε, κέρδισε οπαδούς και σε περιοχές που βίωναν εμφύλιους πολέμους. Επαρχίες στη Λιβύη, στην Υεμένη, στη Β. Νιγηρία και στη Σομαλία, δήλωσαν υποταγή στον Μπαγκντάντι και κατά συνέπεια το ΙΚ μπορούσε να έχει πρόσβαση στους οικονομικούς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό των περιοχών αυτών. Οι φυλές που δεν συνεργάζονταν ή αντιστέκονταν αντιμετώπιζαν την άκρατη βία του.¹⁴¹

Αλ Κάιντα: ένοπλη τρομοκρατική οργάνωση Ισλαμιστών που πρωτοεμφανίσθηκε δημόσια το 1989, προερχόμενη από το "Μεκτά Αλ Κιντεμάτ" που αποτελούσε "το κεντρικό γραφείο" των Αφγανών Μουτζαχεντίν (αγωνιστών τζιχάντ). Ιδρυτής και ηγέτης της οργάνωσης θεωρείται ο Σαουδάραβας επιχειρηματίας Οσάμα Μπιν Λάντεν. Μετά τη σύλληψή του το 2011, αρχηγός της οργάνωσης έγινε ο Αϊμάν αλ-

¹⁴¹ McCants William, *ISIS Η Αποκάλυψη, Η Ιστορία, Η Στρατηγική και το Όραμα για την Ημέρα της Κρίσης του Ισλαμικού Κράτους*, μτφρ. Ηλιόπουλος Α., Αθήνα: Πεδίο, 2016

Ζαουαχίρι. Σύμφωνα με στοιχεία που έχουν δει το φως της δημοσιότητας, η Αλ Κάιντα αποτελεί σήμερα ένα διεθνές τρομοκρατικό δίκτυο, στο οποίο συμμετέχουν πολλές άλλες τρομοκρατικές οργανώσεις με πολυπληθή μέλη συστρατευόμενων εξτρεμιστών, περισσότερο Αράβων και Αφγανών. Το δίκτυο αυτό θεωρείται υπεύθυνο για μεγάλο αριθμό τρομοκρατικών επιθέσεων στον δυτικό κόσμο, με γνωστότερες όλων τις επιθέσεις στις ΗΠΑ, την 11η Σεπτεμβρίου του 2001 στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου της Νέας Υόρκης, τις επιθέσεις στις αμερικανικές πρεσβείες Χωρών της ανατολικής Αφρικής το 1998, τη βομβιστική επίθεση στους Πύργους Κομπάρ στη Σαουδική Αραβία το 1996 κ.ά. Παρακλάδια της οργάνωσης αυτής υπολογίζεται πως υπάρχουν σε 55 χώρες του κόσμου.

Μπόκο Χαράμ: εξτρεμιστική ισλαμιστική τρομοκρατική οργάνωση που δρα στη βόρεια Νιγηρία. Αρχηγός της οργάνωσης είναι ο Αμπουμπακάρ Σεκάου. Υπολογίζεται ότι η οργάνωση διαθέτει 6.000 με 8.000 μαχητές. Η αρχική διακηρυγμένη πρόθεση της ομάδας ήταν να ξεριζώσει τη διαφθορά και την αδικία στη Νιγηρία, την οποία κατηγόρησε για τις δυτικές επιρροές και την επιβολή του νόμου της Σαρία. Το 2015 η ομάδα υποσχέθηκε υποταγή στο Ισλαμικό Κράτος και πήρε το όνομα Ισλαμικό Κράτος της Δυτικής Αφρικής. Την επόμενη χρονιά η ομάδα χωρίστηκε, με ένα κομμάτι να διατηρεί αυτό το όνομα και το άλλο να επιστρέφει στην αρχική ονομασία.

Η **Χαρακάτ αλ-Σαμπάμπ αλ-Μουτζαχεντίν** εξτρεμιστική ισλαμιστική τρομοκρατική οργάνωση που δρα στη Σομαλία. Στόχος της είναι η δημιουργία ενός φονταμενταλιστικού ισλαμικού κράτους στη Σομαλία. Τον Φεβρουάριο του 2012 προσχώρησε και επίσημα στο δίκτυο της Αλ Κάιντα.¹⁴²

Η **Κοινωνία των Αδελφών Μουσουλμάνων:** περισσότερο γνωστή ως η **Μουσουλμανική Αδελφότητα** είναι μία διακρατική σουνιτική ισλαμιστική οργάνωση, που ιδρύθηκε το 1928 στην Αίγυπτο από τον ισλαμικό μελετητή και δάσκαλο Χασάν αλ-Μπάννα. Οι διδασκαλίες του Αλ-Μπάννα εξαπλώθηκαν πολύ πέρα από την Αίγυπτο, επηρεάζοντας σήμερα διάφορα ισλαμικά κινήματα από φιλανθρωπικές οργανώσεις έως πολιτικά κόμματα, χωρίς όλα να χρησιμοποιούν το ίδιο όνομα. Η Αιγυπτιακή Μουσουλμανική Αδελφότητα νομιμοποιήθηκε το 2011 και κέρδισε αρκετές εκλογές στην Αίγυπτο, συμπεριλαμβανομένων των προεδρικών

¹⁴² https://en.wikipedia.org/wiki/Islamic_terrorism

εκλογών του 2012. Ένα χρόνο αργότερα, μετά από μαζικές διαδηλώσεις και αναταραχές, ανατράπηκε και κηρύχθηκε τρομοκρατική οργάνωση. Η ίδια η Αδελφότητα ισχυρίζεται ότι είναι μια ειρηνική, δημοκρατική οργάνωση και ότι ο ηγέτης της «καταδικάζει τη βία και τις βίαιες πράξεις». Από το 2015, θεωρείται τρομοκρατική οργάνωση από τις κυβερνήσεις του Μπαχρέιν, της Αιγύπτου, της Ρωσίας. Της Συρίας, της Σαουδικής Αραβίας και των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων.¹⁴³

Χαμάς: παλαιστινιακή σουνιτική ισλαμιστική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1987, ως παρακλάδι της Αιγυπτιακής Μουσουλμανικής Αδελφότητας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Καναδάς, το Ισραήλ, η Ιαπωνία και οι Η.Π.Α. κατατάσσουν τη Χαμάς ως τρομοκρατική οργάνωση, ενώ η Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία, Παραγουάη και Ηνωμένο Βασίλειο κατατάσσουν μόνο το στρατιωτικό τμήμα της οργάνωσης στις τρομοκρατικές οργανώσεις. Το στρατιωτικό τμήμα της οργάνωσης ενεργεί επιθέσεις σε άμαχους ισραηλινούς, τις οποίες χαρακτηρίζει ως αντίποινα στις δολοφονίες των ηγετών της.¹⁴⁴

Χεζμπολάχ: Σιιτικό ισλαμικό πολιτικό κόμμα και μαχητική ομάδα που εδρεύει στο Λίβανο. Η οργάνωση ιδρύθηκε ως μέρος μιας ιρανικής προσπάθειας συγκέντρωσης σιιτών του Λιβάνου για να αντισταθούν στην ισραηλινή κατοχή και της βελτίωσης της θέσης της σιιτικής κοινότητας, η οποία ήταν περιθωριοποιημένη και υποεκπροσωπούμενη. Η παραστρατιωτική πτέρυγα της Χεζμπολάχ είναι το Συμβούλιο Τζιχάντ, και η πολιτική της πτέρυγα είναι η πίστη στο κόμμα της Αντίστασης στο κοινοβούλιο του Λιβάνου. Είτε ολόκληρη η οργάνωση είτε απλώς η στρατιωτική της πτέρυγα έχει χαρακτηριστεί τρομοκρατική οργάνωση από τουλάχιστον 21 χώρες, της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Χεζμπολάχ υποστηρίζει ότι είναι ένα νόμιμο κίνημα αντίστασης, που αγωνίζεται για την απελευθέρωση του Λιβανικού εδάφους. Η νομιμότητα της οργάνωσης θεωρείται ότι έχει υποστεί σοβαρό πλήγμα λόγω της σχεταριστικής φύσης του εμφύλιου συριακού πολέμου, στον οποίο έχει εμπλακεί και η Χεζμπολάχ από το 2012.¹⁴⁵

¹⁴³ https://en.wikipedia.org/wiki/Muslim_Brotherhood

¹⁴⁴ <https://en.wikipedia.org/wiki/Hamas>

¹⁴⁵ <https://en.wikipedia.org/wiki/Hezbollah>

Ένοπλη Ισλαμική Ομάδα (GIA): Είναι μία από τις δύο κύριες ομάδες ισλαμιστών ανταρτών, που πολέμησαν την κυβέρνηση και τον στρατό της Αλγερίας στον εμφύλιο πόλεμο της Αλγερίας. Ξεκίνησε τρομοκρατικές δραστηριότητες το 1992 και πραγματοποίησε πολλαπλές μαζικές δολοφονίες αμάχων και δολοφονίες αλγερινών ηγετών. Επιθυμώντας να δημιουργήσει ατμόσφαιρα γενικής ανασφάλειας έπραξε απαγωγές, δολοφονίες, βομβαρδισμούς και επιθέσεις με βομβιστικά αυτοκίνητα, καταστρέφοντας, μερικές φορές, ολόκληρα χωριά. Επιτέθηκε σε ισλαμιστές που είχαν εγκαταλείψει την οργάνωση, αλλά και σε αλλοδαπούς πολίτες της Αλγερίας. Εκτός από την Αλγερία, η οργάνωση δήλωσε παρουσία στο Βέλγιο, στη Βρετανία, την Ιταλία, τις Η.Π.Α και στη Γαλλία, όπου σημείωσε τρομοκρατικές το 1994 και 1995.¹⁴⁶

Μαροκινή Ισλαμική Ομάδα Μάχης: Τρομοκρατική οργάνωση τζιχαντιστών-σαλαφιστών, που ιδρύθηκε το 1990 από Μαροκινούς, που είχαν ενταχθεί στην Αλ Κάιντα και Μουτζαχεντίν, πρώην βετεράνους του ρωσο-αφγανικού πολέμου. Η οικονομική της ευμάρεια προήλθε από εγκληματικές δραστηριότητες, όπως ληστείες, εκβιασμούς, πλαστογράφηση εγγράφων, παράνομο εμπόριο όπλων και ναρκωτικών. Η οργάνωση και τα μέλη της συνδέονται με μεγάλες τρομοκρατικές επιθέσεις, συμπεριλαμβανομένων των βομβιστικών επιθέσεων στην Καζαμπλάνκα το 2003, όπου σκοτώθηκαν 33 άτομα και τραυματίστηκαν περισσότεροι από 100 και των βομβιστικών επιθέσεων στη Μαδρίτη το 2004, όπου σκοτώθηκαν 191 άτομα και τραυματίστηκαν πάνω από 2.000. Στην Ευρώπη, η οργάνωση εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ κύτταρα της οργάνωσης εντοπίστηκαν στην Ισπανία, το Βέλγιο, την Ιταλία, τη Γαλλία και τη Δανία. Μέχρι το 2010 η πλειονότητα της ηγεσίας της οργάνωσης φέρεται να έχει φυλακισθεί ή σκοτωθεί, αν και πρώην μέλη της γενικά θεωρούνται απειλή.¹⁴⁷

Ισλαμικός Στρατός Aden-Abyan (AAIA) : Ο Ισλαμικός Στρατός του Aden-Abyan φέρεται να συνδέεται με την Ισλαμική Τζιχάντ της Υεμένης και έχει εμπλακεί σε πράξεις βίας. Έχει ως δηλωμένο στόχο να «σηκώσει το έμβλημα του al-Jihad και να καταπολεμήσει τον κοσμικό χαρακτήρα στην Υεμένη και τις αραβικές χώρες.» Ο

¹⁴⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Armed_Islamic_Group_of_Algeria

¹⁴⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Moroccan_Islamic_Combatant_Group

ηγέτης του Ισλαμικού Στρατού Aden-Abyan Zein al-Abideen al-Mehdar εκτελέστηκε επειδή συμμετείχε στην απαγωγή 16 Δυτικών τουριστών τον Δεκέμβριο του 1998.¹⁴⁸

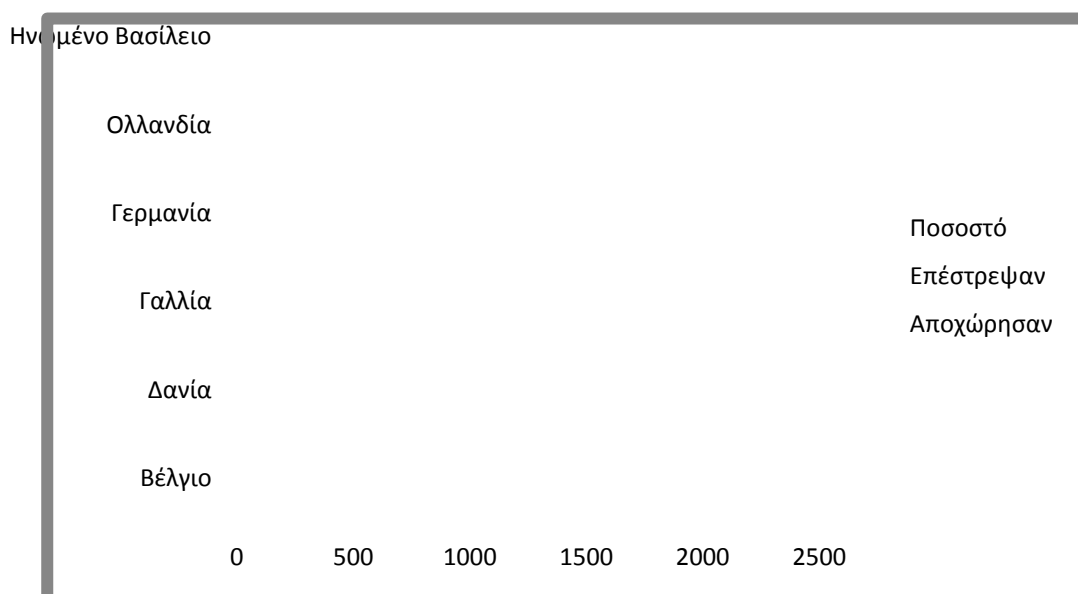
¹⁴⁸ <https://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/target/etc/modern.html>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΑΧΗΤΩΝ ΤΟΥ ΙΚ ΠΟΥ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΤΗΚΑΝ

ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ 31-01-2018¹⁴⁹

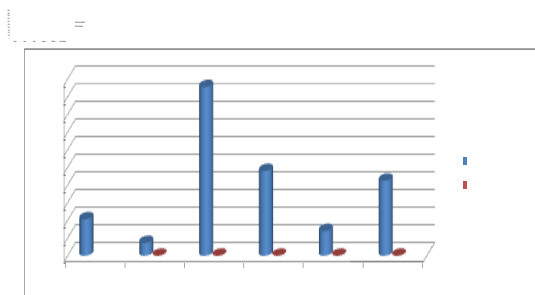
	Αποχώρησαν	Επέστρεψαν	Ποσοστό
Βέλγιο	413	125	30%
Δανία	145	67	46%
Γαλλία	1910	225	12%
Γερμανία	960	300	31%
Ολλανδία	280	50	18%
Ηνωμένο Βασίλειο	850	425	50%
Σύνολο	4558	1192	26%

¹⁴⁹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621811/EPRS_STU\(2018\)621811_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621811/EPRS_STU(2018)621811_EN.pdf)

ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΧΩΡΗΣΑΝ ΓΙΑ ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΣΥΡΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2018¹⁵⁰

	ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΧΩΡΟΥΝΤΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
Βέλγιο	413	
Δανία	145	10%
Γαλλία	1910	17%
Γερμανία	960	15%
Ολλανδία	280	22%
Ηνωμένο Βασίλειο	850	12%
ΕΥ	4558	17%

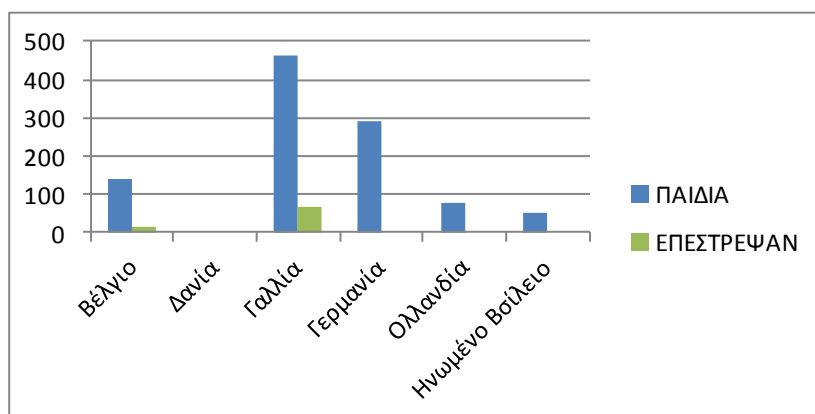
ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΕΠΕΣΤΡΕΨΑΝ ΑΠΟ ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΣΥΡΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2018

	ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΖΟΜΕΝΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
Βέλγιο	125	21%
Δανία	67	
Γαλλία	225	28%
Γερμανία	300	15%
Ολλανδία	50	
Ηνωμένο Βασίλειο	425	
ΕΥ	1192	

¹⁵⁰ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621811/EPRS_STU\(2018\)621811_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621811/EPRS_STU(2018)621811_EN.pdf)

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΣΥΡΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2018¹⁵¹

	ΠΑΙΔΙΑ	ΕΠΕΣΤΡΕΨΑΝ
Βέλγιο	140	16
Δανία		
Γαλλία	460	68
Γερμανία	290	
Ολλανδία	80	
Ηνωμένο Βασίλειο	50	

¹⁵¹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621811/EPRS_STU\(2018\)621811_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621811/EPRS_STU(2018)621811_EN.pdf)